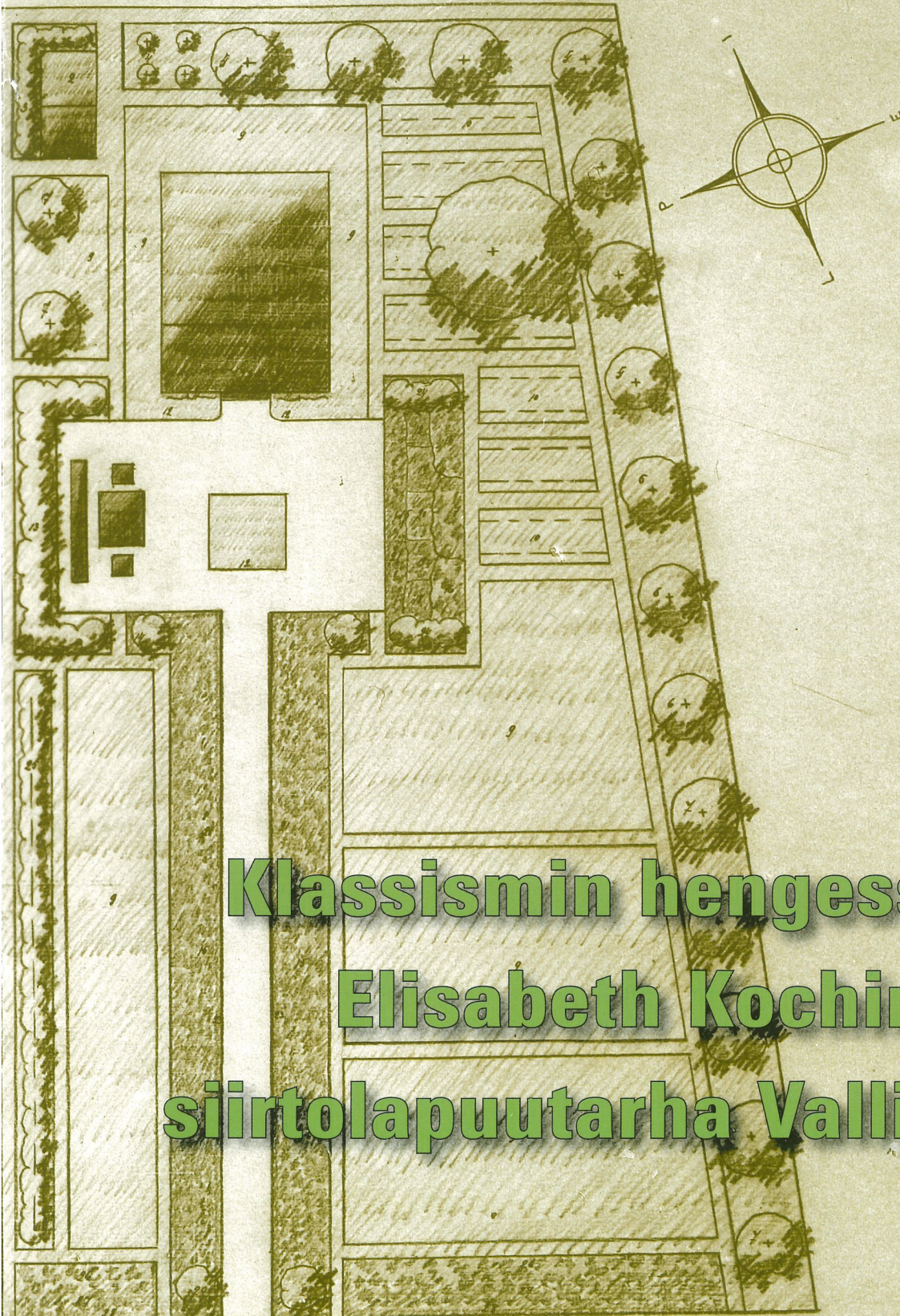


VILJELYSEHDOTUS SIIRTOLAPUUTARHAN PALSTAA VART

Vallilanpuutarha N.



*Isotutusluettelo*

- 1 Puutarhomaja
- 2 Redbeckia Gold Glow
- 3 Kamposi
- 4 Roborberi
- 5 Kulta-vimmorjapensas
- 6 Penaa
- 7 Ficus
- 8 Omengpuu
- 9 Kruunukoruja
- 10 Heikkola
- 11 Kyaniskoruja, villivini
- 12 Yliuulio kukkia
- 13 Syringe Jaukea, enkelinainen sireeni
- 14 Rosa variegata magusica
- 15 Maunvettisiä kukkia
- 16 Delphinium hybridum
- 17 Helia muscata
- 18 Lilium tigrinum
- 19 Paeonia sinensis
- 20 Aster amellus King Henry
- 21 Nitalia monivertaisia kukkia
- 22 Nix decussata
- 23 Dianthus plumarius
- 24 Berberis vulgaris atropurpurea
- 25 Tadelmia
- 26 Solidago aspera
- 27 Lavandula coccinea
- 28 Periclymenum aethiops
- 29 Syringe vulgaris

**Klassismin hengessä –  
Elisabeth Kochin  
siirtolapuutarha Vallilassa**









Klassismin hengessä –  
Elisabeth Kochin siirtolapuutarha Vallilassa

Vallilan siirtolapuutarhan kulttuurihistoriallinen selvitys. Inventointi, arvotus,  
kehittämisperiaatteet ja rakentamistapaohjeet



© Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Teksti: Salla Hoppu, Maria Karisto, Riitta Salastie (toim.)

Graafinen suunnittelu ja taitto: Timo Kaasinen  
Julkaisusarjan graafinen suunnittelu: Timo Kaasinen

Pohjakartta: © Kaupunkimittaosasto, Helsinki 012/2011

Paino: Suomen Lehtiyhtymä Oy / Kirjapaino Uusimaa

ISSN 0787-9024

ISBN 978-952-272-042-5 (nid)

ISBN 978-952-272-043-2 (PDF)



<b>Esipuhe</b> .....	5
<b>Osa I</b> .....	7
<b>Johdanto</b> .....	8
Tausta .....	8
Selvityksen tavoite .....	8
Työmenetelmät ja käytetyt lähteet .....	10
Selvityksen rakenne .....	11
<b>Siirtolapuutarha kaupunki- ja maisemakuvassa</b> .....	12
<b>Suunnittelu ja toteutus</b> .....	16
Birger Brunilan asemapiirros .....	16
Elisabeth Kochin suunnitelmat .....	16
Suunnitelmien toteuttaminen .....	20
Palstasuunnitelmat .....	22
Yleisten alueiden rakennukset .....	30
Tyyppimökit .....	30
<b>Nykytila ja säilyneisyys</b> .....	34
Kokonaishahmo .....	34
Yleiset alueet .....	35
Palstat .....	38
Yleisten alueiden rakennukset .....	42
Tyyppimökit .....	42
<b>Ominaispiirteet, arvot ja kehittämisperiaatteet</b> .....	46
Siirtolapuutarhan kehittäminen viheraluerakenteen osana .....	46
Yleiset alueet ja kokonaishahmo .....	46
Poikittainen puistovyöhyke .....	47
Puro .....	47
Keskiakseli .....	47
Yleiset käytävät .....	49
Palstat .....	49
Kerhorakennus .....	54
Alkuperäinen vaja .....	54
Yhteisalueen itäreunan vaja ja puucee .....	54
Sauna, kioskki, grillikatos, sähköpääkeskus ja roskakatos .....	55
Tyyppimökit ja palstan rakennelmat .....	55
<b>Osa II</b> .....	59
<b>Rakentamistapaohje</b> .....	59
<b>Johdanto</b> .....	61



<b>Yleiset alueet</b> .....	62
Keskiakseli: Sisääntuloaukio, Porttipolku, Puolikuu-aukio .....	62
Poikittainen puistovyöhyke .....	62
Puro .....	64
Yleiset käytävät .....	64
Siirtolapuutarha-alueita ympäröivä aita .....	64
Palautettavat puurivit .....	64
Pysäköinti .....	64
Jätehuolto ja kompostointi .....	64
Valaistus .....	64
<b>Palstat</b> .....	66
Palstojen tilallinen rakenne ja jäsentely .....	66
Palstojen rajautumisen periaatteet suhteessa yhteisalueisiin .....	66
Palstojen rakennelmat, rakenteet ja pintamateriaalit .....	68
<b>Tyypimökki</b> .....	70
Museomökin palsta .....	76
<b>Yhteisrakennukset ja rakennelmat</b> .....	78
<b>Värisuunnitelma ja maalaustapaohje</b> .....	80
Johdanto .....	80
Maalaustapaohje .....	80
Tuoteluettelo .....	80
<b>Lähteet</b> .....	84
Kartat .....	84
Kirjallisuus .....	84
Artikkelit .....	84
Painamattomat lähteet .....	85
Suulliset tiedot .....	85
Sähköiset lähteet .....	85
Kuva- ja karttalähteet .....	85
<b>Vallilan siirtolapuutarhan suunnittelijat</b> .....	86
Asemakaava-arkkitehti Birger Brunila (1882–1979) .....	86
Puutarha-arkkitehti Elisabeth Koch (1891–1982) .....	86
Arkkitehti Jarl Gunnar Taucher (1886–1941) .....	86
Arkkitehti Väinö Tuukkanen 1896– ? .....	86
<b>Kuvailulehti</b> .....	87



Vallilan siirtolapuutarha on yksi Helsingin vanhimmista ja suunnitteluhistorialtaan mielenkiintoisimmista siirtolapuutarha-alueista. Siirtolapuutarha on alun perin suunniteltu ja toteutettu 1930-luvulla ja se on aikakautensa suunnitteluihanteiden tyylipuhdas edustaja. Siirtolapuutarha muodostaa yhdessä sitä ympäröivän puiston, Kumpulan kartanon ja kasvitieteellisen puutarhan kanssa kulttuurihistoriallisesti ja puutarhataiteellisesti arvokkaan siirtolapuutarha- ja viheraluekokoaisuuden.

Vallilan siirtolapuutarha-alueen omistaa Helsingin kaupunki, joka on vuokrannut alueen Vallilan siirtolapuutarhayhdistys ry:lle 30 vuodeksi vuonna 1997. Yhdistyksen tehtävänä on vuokrata palstat palstanpitäjille, vastata yhteisten alueiden hoidosta sekä valvoa palstojen rakentamista ja hoitoa. Vallilan siirtolapuutarhayhdistys on tehnyt aloitteen alueen suojelemisesta asemakaavalla. Myös Helsingin kaupungin museo on kiirehtinyt alueen arvot turvaavan asemakaavan laadintaa.

Helsingin yleiskaavan 2002:n mukaan Vallilan siirtolapuutarha on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä alue. Aluetta tulee yleiskaavamääräyksen mukaan kehittää siten, että sen ominaispiirteet säilyvät.

Nyt laaditun kulttuurihistoriallisen selvityksen tavoitteena on ollut nostaa esiin alueen arvot sekä määritellä alueen kehittämistavoitteet. Kyseessä on siirtolapuutarhojen arvottamista koskeva pilotiprojekti, joka on toiminut lähtökohtana ja perusteluna alueen arvot turvaavan asemakaavan laatimista varten. Selvityksen tuloksena on määritelty Vallilan siirtolapuutarhan alkuperäisenä säilytettävät, jo hävinneet sekä palautettavat piirteet. Yhtenä tärkeänä tavoitteena sekä aluekokonaisuuden että yksityiskohtien osalta on alueen klassisististen piirteiden vahvistaminen ja palautus. Yksi selvityksen kautta noussut keskeinen tavoite on ollut myös kaupunginarkkitehti Gunnar

Taucherin suunnitteleman paviljonkimaisen kerhorakennuksen palautus alkuperäiseen 1930-luvun hahmoonsa.

Selvityksen tuloksena ovat alueelle laaditut asemakaavaa täydentävät rakentamistapaohjeet, jotka esitetään osassa II. Inventointityöhön perustuen alueelle on laadittu työn yhteydessä uudet tyyppimökkisuunnitelmat 1930- ja 1950-luvuilta peräisin olevan alkuperäisen tyyppimökin mittauspöytäsuunnitelmien pohjalta ja nykyajan vaatimuksiin soveltaen. Rakentamistapaohjeen osana olevan värisuunnitelman ja maalaustapaohjeen tavoitteena on alueen klassisistisen vaalean väriskaalan palautus.

Selvityksen on Helsingin kaupunki suunnitteluviraston toimeksiannosta laatinut työryhmä, johon ovat kuuluneet maisema-arkkitehdit Teresa Rönkä, Emilia Weckman ja Krista Muurinen LOCI maisema-arkkitehdit Oy:stä sekä arkkitehdit Jaakko Keppo ja Jari Frondelius Arkkitehdit Frondelius + Keppo + Salmenperä Oy:stä (tyyppimökin viitesuunnitelmat, värisuunnitelma, paviljongin restaurointiperiaatteet). Kasvillisuuden inventointityön on tehnyt puutarhuri Liisa Dahlqvist. Väripigmenttitutkimuksen on tehnyt värikonservaattori Tiina Sonninen.

Työn ohjausryhmään ovat kuuluneet tutkija Anne Salminen Helsingin kaupungin museosta sekä maisema-arkkitehti Maria Karisto, arkkitehti TkT Riitta Salastie, arkkitehdit Helena Seppälä ja Salla Hoppu Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastosta. Työn aikana on kuultu rakennusviraston ja Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen edustajia.

Työn tavoitteena on ollut kehittää lähestymistapoja, joilla Vallilan siirtolapuutarha-alueen tapaisen alueen arvoja voidaan kattavasti arvioida. Selvitystyö osoittaa, etteivät siirtolapuutarhoja koskevat yleiset ohjeet riittävästi turvaa alueiden kulttuurihistoriallisten arvojen ja ominaispiirteiden säilymistä. Helsingin kulttuurihistoriallisesti ja puutarhataiteellisesti arvokkaimmille siirtolapuutarhoille tulisi laatia yksilölliset, yleisiä ohjeita

soveltavat tarkemmat rakennustapaohjeensa sekä tarvittaessa, suojelevat asemakaavat.

**Helsingissä 1. lokakuuta 2011**

**Salla Hoppu  
Maria Karisto  
Riitta Salastie**









# Johdanto

## Tausta

Siirtolapuutarhat ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Helsingin vanhin siirtolapuutarha Ruskeasuolla on vuodelta 1918. Herttoniemen ja Kumpulan siirtolapuutarha-alueet ovat RKY 2009:n mukaisia valtakunnallisesti merkittäviä alueita.

Vallilan siirtolapuutarhan suunnittelusta vastasivat alun perin aikakautensa arvostetut ammattilaiset. Asemapiirroksen sekä tyyppimökin suunnitelmat laati asema-kaava-arkkitehti Birger Brunila. Yleisten alueiden istutukset ja kasvillisuuden sommitteluperiaatteet suunnitteli puutarha-arkkitehti Elisabeth Koch, joka toimi useiden vuosikymmenten ajan Helsingin kaupungin siirtolapuutarhakonsulenttina. Hän myös laati ohjeeksi palstojen vuokraajille palstan mallisuunnitelmia, jossa esitettiin palstan sommitteluperiaatteita ja suositeltavia kasvilajeja.

Kaikki Helsingin siirtolapuutarhat on osoitettu yleiskaava 2002:ssa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta arvokkaina alueina. Siirtolapuutarhoja koskevia suojelukaavoja on Helsingissä laadittu Herttoniemen ja Talin siirtolapuutarhoihin. Vallilan siirtolapuutarha on kokonaisuutena ja kokonaissommitelmana säilynyt verraten hyvin. Voimassa olevat yleiset siirtolapuutarhoja koskevat ohjeet eivät riittävästi turvaa alueen erityispiirteiden ja historiallisten arvojen säilymistä.

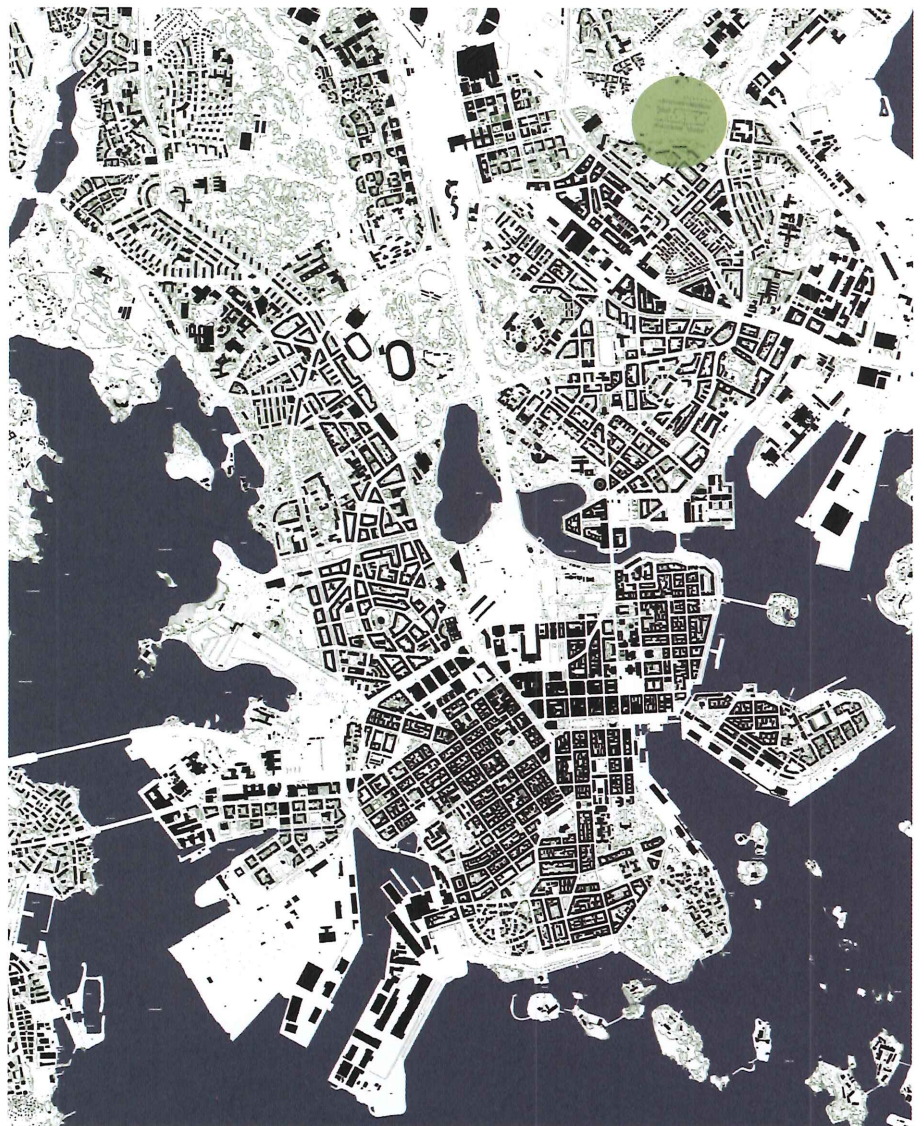
## Selvityksen tavoite

Selvityksen tavoitteena on ollut määritellä Vallilan siirtolapuutarhan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ominaispiirteet ja arvot asemakaavan laatimisen pohjaksi sekä yleisesti arvioida siirtolapuutarhan asemaa ja merkitystä Helsingin muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden siirtolapuutarhojen joukossa. Yhtenä Vallilan siirtolapuutarhan ominaispiirteenä on klassismin hengessä luotu voimakas geometrinen kokonaisuusmuoto, johon kuuluvat olennaisena osana aluetta jäsentävät yhteiset alueet aksiaaliseen sommitelmineen, istutuksineen ja geometrisesti muotoiltune tilasarjoineen.

Yhtenä työn tavoitteena on ollut kehittää lähestymistapoja, jolla Vallilan siirtolapuutarha-alueen tapaisen alueen arvoja voidaan tulkita ja kattavasti arvioida. Keskeisiksi kysymyksiksi tässä työssä ovat nousseet historiallisten arvojen esiin tuomisen ja palauttamisen ohella alueen kehittäminen nykyajan tarpeisiin. Koko alueen osalta tavoitteena on ollut nostaa esiin keskeiset aluekokonaisuuden kannalta säilytettävät tai palautettavat piirteet. Näitä ovat mm. alueen rajautuminen yhteisiin alueisiin sekä siirtolapuutarhan alkuperäi-

set istutus- ja sommitteluperiaatteet. Tavoitteeksi asetettiin historiallisten arvojen yhteensovittaminen alueen nykykäytön ja -tarpeiden kanssa. Työn aikana on muodostunut selkeä näkemys siitä, että Vallilan siirtolapuutarhaa tulisi kehittää arkkitehti Birger Brunilan ja puutarha-arkkitehti Elisabeth Kochin alkuperäisten suunnitelmien ja niissä esitettyjen periaatteiden pohjalta niitä kuitenkin nykyaikaan soveltaen.

Koska Vallilan klassistinen kokonaissommitelma on verraten hyvin säilynyt, sen keskeiset aiheet on mahdollista kun-

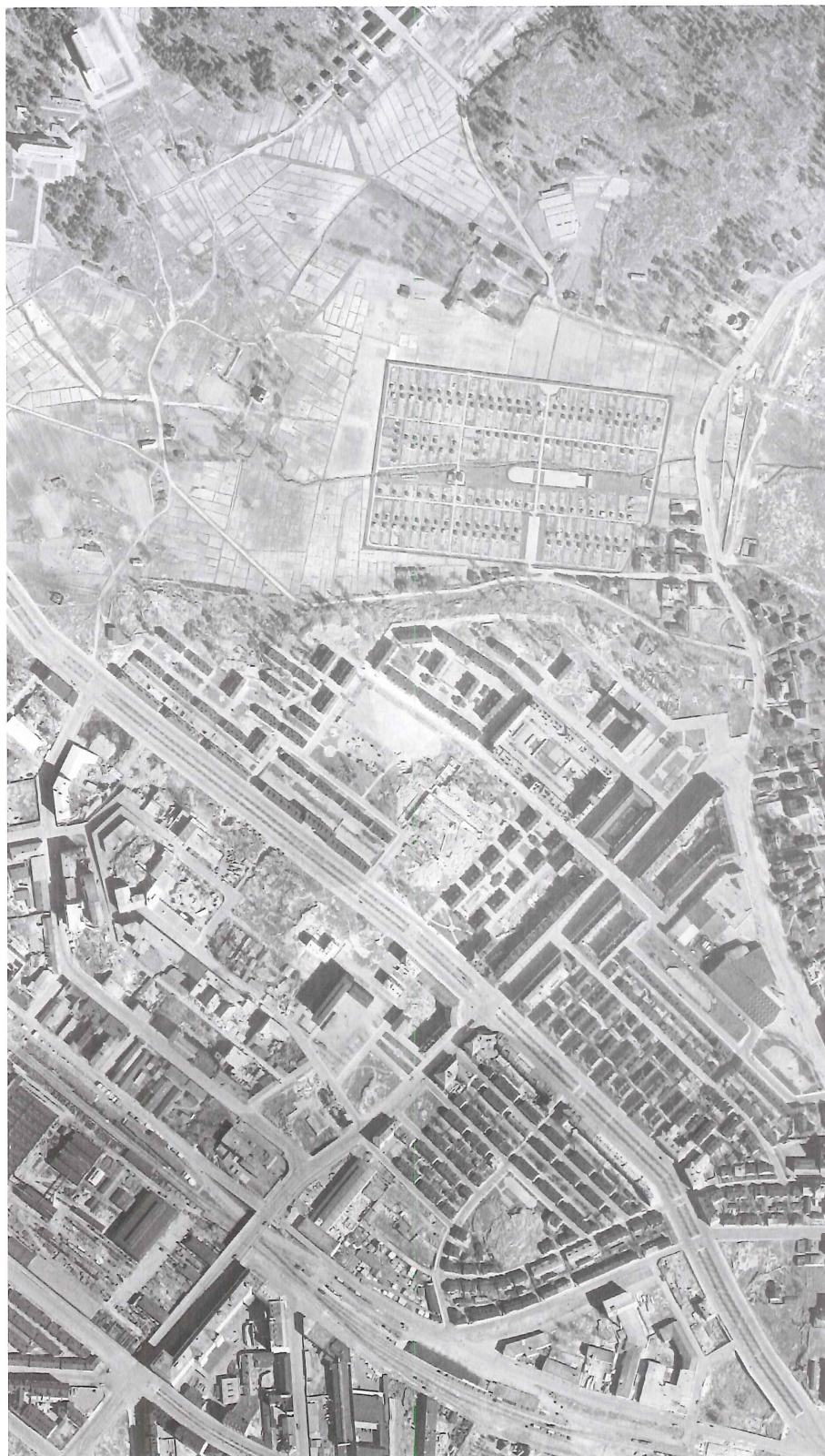




nostaa ja palauttaa ja tuoda sitä kautta alueen arvot sekä kokonaisuuden että yksityiskohtien osalta nykyistä selkeämmin esiin. Käytössä oleva tyyppimökki ei ole alueen historiallisen arvon mukainen ja on johtanut rakentamisen kirjavuuteen ja alkuperäisen rakennustaiteellisen laadun heikkenemiseen. Yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi tässä työssä onkin noussut uuden, rakennustaiteellisesti laadukkaan tyyppimökin kehittäminen, joka kuitenkin kokonsa puolesta vastaa nykyajan tarpeisiin. Tärkeänä tavoitteena on myös rajoittaa nykyisten rakennelmien runsautta palstoilla sekä selkiinnyttää niiden sijoitteluperiaatteita. Nykyisen trendin jatkuessa alkuperäinen rakennettujen ja rakentamattomien alueiden välinen suhde on hämärtyvässä.

Yhdistyksen esittämien Toimelan kerhorakennusta koskevien laajennustarpeiden ja löytyneiden alkuperäispiirustusten pohjalta päätettiin arkkitehti Gunnar Taucherin suunnitteleman paviljongin osalta tavoitteeksi asettaa palautus. Tämä sisältää rakennukseen myöhemmin tehdyn lisäosan purkamisen ja tätä kautta rakennuksen alkuperäisen rakennustaiteellisen hahmon ja eheyden palauttamisen. Palautuksen perusteluna on rakennuksen keskeinen merkitys alueen klassisistisen tilasommitelman pääterakennuksena. Palautussuunnitelma sisältää myös ehdotuksen tavasta, jolla paviljongia voitaisiin laajentaa siten, että sen rakennustaiteelliset arvot säilyvät ja yhdistykselle voidaan kerhorakennuksen yhteydessä toteuttaa sen toivoma kerhorakennuksen laajennus.

Tässä työssä palautustavoite on ulotettu koskemaan myös alueen alkuperäis-



*1940-luvun ilmapäätelmä kertoo siirtolapuutarhaa ympäröivän kaupunkitilan luonteesta 10 vuotta puutarhan rakentamisen jälkeen. Puutarha erottuu erittäin selvärajaisena pääosin viljelykäytössä olevasta avoimesta laaksosta. Laakso on luonteeltaan agraarimaismaa ja sitä ympäröivät selänneet ovat vielä pääosin rakentamattomia. Ote ortoilmapäätelmästä vuodelta 1943. Kaupunkimittausosasto*





nalla on tehty maastohavainnot ja inventointityötä paikan päällä. Siirtolapuutarha-alueelta on inventoitu mm. yleisten alueiden puuvartinen kasvillisuus. Yksittäisten palstojen osalta on arvioitu työn kuluessa löytyneiden alkuperäisten suunnitelmien pohjalta kasvillisuuden, alkuperäisten sommitteluperiaatteiden ja palstojen säilyneisyyttä ja nykytilaa. Yksityiskohtaisia palstakohtaisia kasvillisuusinventointeja ei tämän työn näkökulmasta kuitenkaan katsottu tarpeelliseksi.

Arvokkaana apuna arvioitaessa Vallilan siirtolapuutarhan alueen suunnitelmien toteutuneisuutta ja säilyneisyyttä ovat olleet vanhat ortoilmavalkokuvat 1930–1950-luvuilta. 1950-luvun jälkeistä kuvamateriaalia ei ole ollut käytössä. Kuvia on verrattu nykyisiin valokuviin ja ilma-kuviin sekä tilanteeseen paikan päällä. Lisätietoa on saatu haastatteleamalla siirtolapuutarhayhdistyksen jäseniä. Ne alkuperäiset suunnitteluperiaatteet, jotka on katsottu alueen kehittämisen ja alkuperäisten piirteiden säilymisen kannalta olennaisiksi, on viety asemakaavamääräyksiin tai kiteytetty rakentamistapaohjeen yhteydessä toimenpidesuosituksiksi ja -ohjeiksi.

**Tyyppimökin** osalta siirtolapuutarhan ja kaupunginmuseon edustajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella päätettiin kehittämään ratkaisua, jossa uutta tyyppimökkiä kehitetään alueen alkuperäisten, säilyneiden tyyppimökkien ominaisuuksien pohjalta niitä nykyään mm. koon osalta soveltaen. Alueen alkuperäiseksi tyyppimökiksi tulkittiin tässä työssä kaikki ne 1930-luvun tyyppimökin variaatiot, jotka perustuvat 1950-luvun muutoksiin ja laajennuksiin. Laajennuksista huolimatta 1950-luvun mökeissä on säilynyt alkuperäisen tyyppimökin olennaiset piirteet suhdemaailman, mökin kokonaishahmon sekä monien yksityiskohtien, mm. matala varasto-osa, osalta.

<sup>1</sup> Laurila 2008

<sup>2</sup> Lundén 1918

<sup>3</sup> Knapas 1971

<sup>4</sup> Salmela 2001

<sup>5</sup> Myöhemmin työn kuluessa on löytynyt yhdistyksen jäseniltä kaksi palstasuunnitelmaa palstoille no. 149 ja 45.

tä klassisistista vaaleaa väriskaalaa. Palautus- ja kunnostustoimenpiteiden avulla on mahdollista nostaa alue Helsingin kulttuurihistoriallisten merkittävimpien siirtolapuutarhojen joukkoon.

Siirtolapuutarhan halki virtaava puorouma ei nykyasussaan betonikaukalossa vastaa alkuperäistä sommitelmaa eikä alkuperäistä suunnittelutavoitetta. Lisäksi puron hallitsematon tulviminen aiheuttaa ongelmia alueella, koska vesiolosuhteet ja vesimäärät ovat muuttuneet puutarhan olemassaolon aikana. Työssä on pyritty löytämään ratkaisu, jossa historiallinen ja tekninen näkökulma on sovittu yhteen niin että purouomasta tulee uudelleen puiston keskeinen maisemallinen elementti alkuperäisen suunnitteluidean mukaisesti.

Kaupunkirakenteessa siirtolapuutarhat ovat osa Helsingin viheraluerakennetta, ja niitä tulee kehittää osana julkista kaupunkitilaa. Tähän liittyen työn yleisenä, kaikkia kaupunkilaisia palvelevana tavoitteena on ollut Vallilan siirtolapuutarha-alueen avaaminen yleisölle sijoittamalla alueelle useampia päiväsaikaan avoinna olevia portteja.

## Työmenetelmät ja käytetyt lähteet

Arkistomateriaalin – vanhojen valokuvien ja alkuperäisten suunnitelmien – tärkeimmät lähteet ovat olleet Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto (HKM) sekä Helsingin kaupunginarkisto (HKA). Rakennuksia koskevat piirustukset ovat Helsingin kaupungin rakennusviraston piirus-

tusarkistosta (HKR). Tärkeänä kirjallisena lähteenä on ollut tutkija Ulla-Maija Laurilan kaupunginmuseolle tekemä tuore tutkimus (2008) siirtolapuutarhoista maailmansotien välisen ajan Helsingissä<sup>1</sup>. Arvokkaana taustamateriaalina työlle ovat toimineet myös Elisabeth Kochin kirjoittamat artikkelit sekä hänen muu kirjallinen tuotantonsa, joiden avulla on perehdytty Kochin siirtolapuutarhoja koskeviin suunnittelutavoitteisiin ja keskeisiin ideoihin.

Aikakauden yleisiin suunnitteluihanteisiin on perehdytty Ossian Lundénin<sup>2</sup> kirjoitusten avulla. Lisäksi on käyty läpi siirtolapuutarhojen historiaa koskevia Marja-Terttu Knapaksen<sup>3</sup> ja Ulla Salmelan<sup>4</sup> kirjoituksia. Historiallisten karttojen sekä kirjallisen aineiston perusteella työssä on hahmotettu lyhyesti Vallilan ja Kumpulan välisen laakson kulttuurihistoriaa ja maisemallista kehitystä. Työtä varten on myös haastateltu maisema-arkkitehti Camilla Rosengrenia Ympäristötoimisto Oy Miljöbyrån Ab:stä.

Vallilan siirtolapuutarhasta on työn kuluessa löytynyt alkuperäiset, arkkitehti Birger Brunilan laatimat asemapiirroukset, Elisabeth Kochin laatima yleisten alueiden istutussuunnitelma ja kolme palstasuunnitelmaa<sup>5</sup>, alkuperäiset, arkkitehti Gunnar Taucherin laatimat suunnitelmat kerho- ja huoltorakennuksista sekä yhden tyyppimökin alkuperäiset suunnitelmat. Näiden suunnitelmien avulla on pystytty määrittelemään alueen keskeiset restauroinnin ja kehittämisen periaatteet sekä aluekokonaisuuden, rakennuskannan että lähiympäristön osalta.

Arkistomateriaalin perehtymisen rin-



Rakennusten säilyneisyyden arviointi tehtiin yleispiirteisenä tarkasteluna yhteisrakennusten osalta. Yleistä rakennusten korjaustarpeen arviointia tai tyyppimökkikohtaista säilyneisyyden inventointia ei tehty. Tyyppimökkien ominaispiirteiden analyysi perustuu maastossa tehtyihin havaintoihin sekä kolmen hyvin alkuperäisenä säilyneen tyyppimökin mittaukseen. Tämän selvitystyön yhteydessä laaditun uuden tyyppimökin piirustukset perustuvat näihin mittauspiirustuksiin, joita on tulkittu nykyajan tarpeita vastaaviksi.

Täysin alkuperäisessä asussaan säilyneitä 1930-luvun tyyppimökkejä on alueella säilynyt enää vain nykyinen **museomökki**. Museomökin ja museopalstan kunnostustyö on tehty yhdistyksen toimesta kesän 2009 aikana. Kunnostustyössä palautettiin palstan alkuperäinen jäsentely työn kuluessa löytyneeseen Elisabeth Kochin laatimaan mallisuunnitelmaan perustuen.

Selvityksen yhteydessä laadittu **värisuunnitelma ja maalaustapaohje** perustuu värikonservaattorin alueella suorittamaan pigmenttianalyysiin, sitä kautta löydettyihin alkuperäisiin väripigmentteihin ja niiden tulkintaan. Tyyppimökeille ja yhteisrakennuksille on tältä pohjalta määritelty palautettava väriskaala. Värisuunnitelman tavoitteena on korostaa alueen vaaaleaa klassisistista perusilmettä sekä siten myös julkisivuväriä avulla yhtenäistää aluetta. Julkisivun värin ohella ohjeistetaan ikkunoiden, ovien ym. keskeisten detaljien väritysperiaate. Yhteisrakennusten väriskaala poikkeaa alkuperäisen idean mukaisesti jonkin verran tyyppimökkien värisävyistä, jolla korostetaan niiden tyyppimökeistä poikkeavaa luonnetta.

Puruoman palautusta ja kunnostusta varten teetettiin selvitystyön aikana yleisuunnitelma Loci-arkkitehdeilla. Suunnitelma perustuu puruoman osittaiseen palauttamiseen ja puron tulvimisongelman ratkaisemiseen. Ratkaisu edellyttää alueella vielä osittain olevan alkuperäisen kasvillisuuden uusimista ja uudelleen istuttamista. Lajistona suositetaan edelleen alkuperäistä kasvilajistoa.

## Selvityksen rakenne

Selvitys sisältää kaksi osaa. Osa I, kulttuurihistoriallinen selvitys, sisältää alueen inventoinnin, arvottamisen ja alueen kehittämisperiaatteet.

Osassa II esitetään palstojen ja yleisten alueiden rakentamistapaohjeet. Osa II sisältää yleisten alueiden rakentamistapaohjeen, uuden tyyppimökkisuunnitelman, sekä tyyppimökin ja yleisten rakennusten värisuunnitelman maalaustapaohjeineen.



*Näkymä siirtolapuutarhasta  
Porttipolun pohjoispäästä Kumpulan  
kartanon suuntaan. Kuva: Loci Oy*



# Siirtolapuutarha kaupunki- ja maisemakuvassa

Vallilan siirtolapuutarha sijoittuu Kumpulan kartanon eteläpuolelle, alueelle, joka toimi kartanon viljely- ja laidunmaana usean sadan vuoden ajan. Kumpulan kartano muodostui 1480-luvulla paikalla sijainneen Gumtäck-nimisen kylän alueelle. 1800-luvun lopulle tultaessa laaksoalue otettiin peltoviljelyyn. Puutarhan halki virtaava Kumpulanpuron uoma on sijainnut nykyisellä paikallaan ainakin 1770-luvulta lähtien ja ohjannut laaksoalueen vedet Vanhankaupunginselälle. Helsingistä Porvooseen johtava maantie kulki 1700-luvulla Vanhankaupunginselän rantaa pitkin, katkaisten laakson

*Vallilan siirtolapuutarha-alue sijoittui Kumpulan kartanon eteläpuolelle laaksoon, alueelle, joka on ollut kartanon viljelysmaita usean sadan vuoden ajan. Kumpulan kartano muodostui 1480-luvulla paikalla sijaitsevan Gumtäck-nimisen kylän alueelle. Osa Vallilan laaksosta on ollut 1400-luvulla vielä veden alla, mutta 1770-luvun kartoissa kartanon eteläpuolinen laaksoalue on merkitty rantaniityksi. Ote kartasta vuodelta 1773. Charta öfwer Gumtäcks Åker och Äng uti Nylands län Borgo Härad och Helsinges Socken. Uudenmaan maanmittaustoimisto*



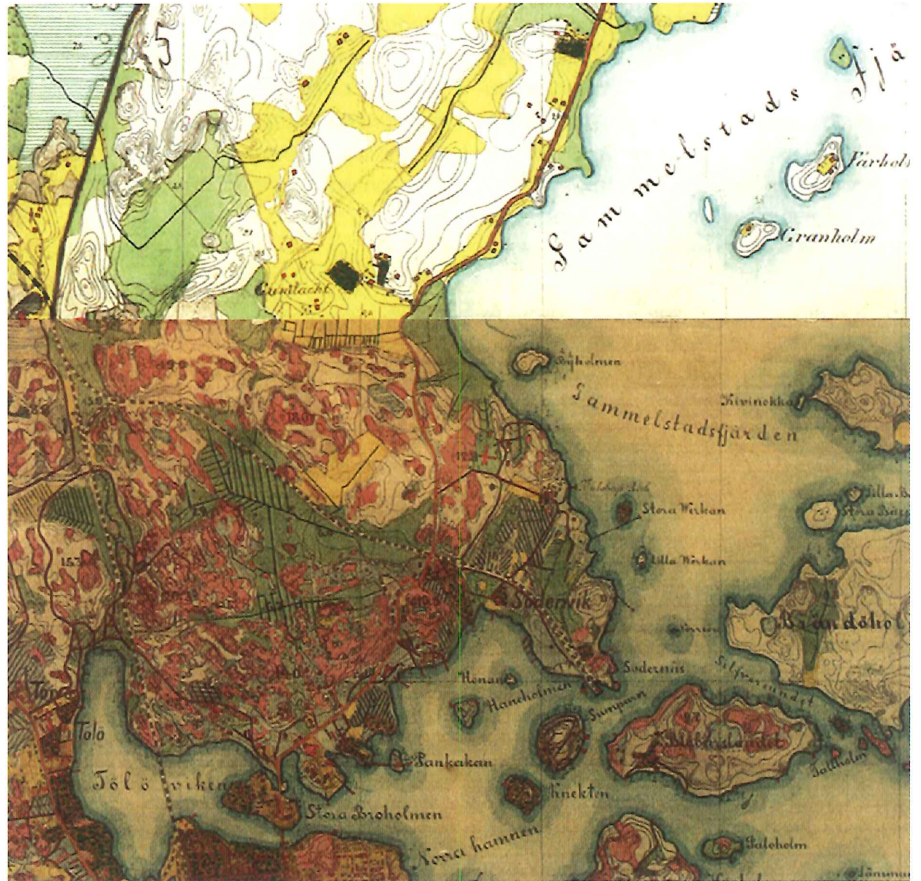


suoran yhteyden mereen. Nykyinen Hämeentie asettuu tämän maantien paikalle (kartta vuodelta 1773).

Teollistumisen myötä kaupunki tiivistyi ja laajentui (kartta vuodelta 1870–71). Siirtolapuutarhan syntyäikoina Vallilanlaakso oli kuitenkin vielä kaupungin liepeillä sijaitsevaa agraarimaisemaa. Ympäriällä olevat kaupunginosat, Hermani ja Toukola sekä Vallila olivat rakentamassa. Puutarha asettui alun perin varsin avoimeen laaksotilaan pellolle ja erottui selvärajaisena maisemakuvassa. Vuoden 1943 ilmakuva kertoo Vallilan siirtolapuutarhaa ympäröivän kaupunkitilan luonteesta kymmenen vuotta puutarhan rakentamisen jälkeen. Kuvassa on nähtävissä puutarhan voimakkaan geometrisesti rajattu suhde avoimeen peltomaisemaan – ominaisuus, joka on hävinnyt aikojen saatossa (ortoilmakuva vuodelta 1943).

Suurimmat muutokset laakson maisemassa liittyvät Sompasaaren sataman rakentamiseen 1960-luvulla, jolloin satamaan johtava rautatie sijoitettiin laaksoalueelle vuosina 1961–62 ja satamaraidet viisti siirtolapuutarhan luoteiskulmasta osan. Ennen satamarataa siirtolapuutarha rajautui saumattomasti Kumpulan kartanon vanhoihin viljelysmaihin. Radan rakentamisen yhteydessä Hämeentie nostettiin sillalle ja ajoneuvoliikenteelle järjestettiin eritasoliittymä laakson koillis-kulmaan. Tällöin myös siirtolapuutarhaan suuntautuva ajoneuvoliikenne ohjattiin kiertämään Hämeentien sillan alta. Laakson eteläreunalla sijainneet puiset pientalot purettiin ennen 1970-lukua.

2000-luvulle tultaessa laaksoa ympäröivä kaupunkirakenne on tiivistynyt edelleen. Rakentaminen on keskittynyt laaksoa ympäröivien selänteiden reunoille. Siirtolapuutarhaa ympäröivä puisto rakennettiin 1980-luvulla samoin kuin siirtolapuutarhan vieressä sijaitsevat pallokentät. Kumpulan kartanon lähiympäristöön, siirtolapuutarhan naapuriin on 1990- ja 2000-luvun aikana rakentunut Helsingin yliopiston kasvitieteellinen puutarha (viis-toilmakuva vuodelta 2008).



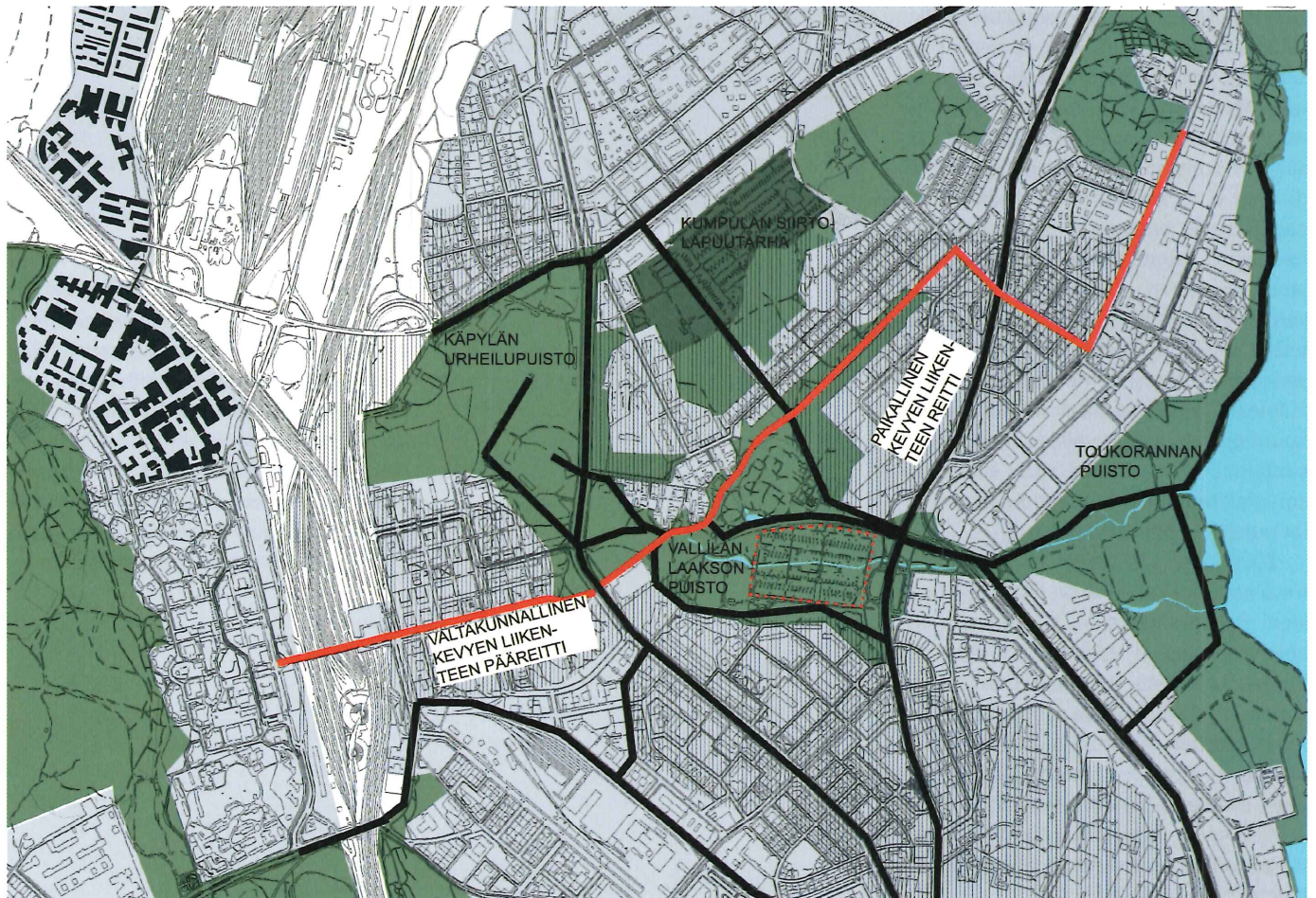
*Senaatinkartassa on nähtävissä, että tulevan siirtolapuutarha-alueen kohdalla laakso ja erityisesti sen eteläinen reuna on kuivatettu ojittamalla. Vallilan laakso on karttamerkinnoissa peltoa, osin niittyä. Siirtolapuutarhan alueen paikalla peltoa. Lähialueet ovat rakentamattomia. Lähimmät rakennukset sijaitsevat Kumpulan kartanon alueella. Tie Vanhankaupunginlahden ja laakson välissä rajaa pellon ja niityn toisistaan. Meren puolella on niittyä, laakson puolella peltoa. Ote Senaatinkartasta 1870-luvulta.*



Siirtolapuutarha sijoittui aikanaan ympäröivien selänteiden rajaamaan laaksoon, joka viljeltyinä on ollut avoin ja avara. Rakentaminen keskittyi laaksoa ympäröivien selänteiden lakialueille. Suurten korkeuserojen ja selkeiden maastonmuotojen ansiosta Vallilan laakson ylitse avautuu pitkiä näkymiä eri suuntiin. Selänteiden rinteiltä on avoin näköyhteys puolelta toiselle. Kumpulan kartano ja Paavalinkirkko ovat laaksomaisemaa hallitsevia maamerkkejä. Lännessä avoin maisema avautuu pääradan ylitse Länsi-Pasilaan ja Ilmalaan saakka. Kumpulan kartanon pihalta ja Jyrängöntieltä siirtolapuutarhaan päin katsottaessa näkymiä reunustavat siirtolapuutarhan lehmuskujanteen latvukset. Siirtolapuutarhaa ympäröivän kasvillisuuden kehityttyä täysikasvuiseksi, on laakson ja siirtolapuutarhan alkuperäinen suhde hämärtynyt eikä laakson avoimuus ja avaruus enää hahmotu yhtä selkeästi.

Siirtolapuutarha hahmottuu kokonaisuutena parhaiten Hämeentien sillalta katsottaessa. Puutarhalla on selkeä geometrinen muoto, jolle selkärangan antavat säännöllisiin vyöhykkeisiin sijoitetut yhtenäiset tyyppimökkien rivistöt sekä selkeä suorakulmainen käytävä rakenne. Kokonaisuutta täydentävät yleisten alueiden sommitelmat sekä palstojen yhtenäiset hedelmäpuurivistöt. Alueen sisällä käytäväverkon suorakulmainen koordinaatisto on selkeä ja orientoituminen alueella helppoa kaupunkimaisemassa näkyvien maamerkkien avulla. Kullakin siirtolapuutarhan reunalla on oma, tunnistettava julkisivunsa.

*Liittyminen viheralueisiin ja kevyen liikenteen reitteihin. Vallilan siirtolapuutarha alue on osa viheraluerakennetta, joka yhdistää Kumpulan, Itä-Pasilan ja Vallilan viheralueet Vanhankaupunginlahden ympäristöön.*







*Selänteiden reunat ovat rakentuneet tiiviimmin, ja laakson avoimuus on osin hävinnyt kasvillisuuden umpeenkasvun myötä eikä siirtolapuutarhan maise-mallinen asema enää hahmotu yhtä selkeästi laak-sossa. Etu-alalla Vallilan kerrostaloasutusta, oikeal-la Hämeentien silta, yläreunassa Kumpulan kartano ja vasemmalla Vallilan laakson puisto. Kuvassa kes-kellä siirtolapuutarha. Viistoilmakuva vuodelta 2008. Kaupunginmittausosasto*

# Suunnittelu ja toteutus

## Birger Brunilan asemapiirros

Asemapiirroksen laati asemakaava-arkkitehti Birger Brunila vuonna 1931. Maisemallisen sijoituksen lähtökohtana oli tasainen laakso, joka jyrkkine pohjois- ja etelärinteineen yhdessä Kumpulanpuron itä-länsisuuntaisen uoman kanssa antoi puutarhalle selkeän kokonaishahmon ja suunnan.

Brunilan suunnitelmassa näkyvät selkeästi ajalle tyypilliset klassismin ihanteet. Siirtolapuutarhan kokonaishahmo on voimakkaan geometrinen, lähes suorakaiteen muotoinen. Vain alueen kaakkoiskulma poikkeaa tästä valiomuodosta. Siirtolapuutarha on Brunilan suunnitelmassa esitetty aidattavaksi ympäristöstään kauttaaltaan pensasaidalla. Brunilan asemapiirroksessa seitsemän hehtaarin kokoinen alue on jaettu pohjois- ja eteläosiin puron ja keskeisen itä-länsisuuntaisen puistomaisen vyöhykkeen molemmin puolin. Suunnitelman perusrungon muodostavat siirtolapuutarhan keskelle puron varteen jätetty noin 40 metrin levyinen päistään kapeneva palstoittamaton avoin vyöhyke, sitä risteävä keskiakseli tilasarjoineen sekä suorakulmaisen koordinaatiston mukainen käytäväverkosto.

Suorakulmaisesti risteävä käytäväsuunnitelma korostaa alueen geomet-

rista kokonaishahmoa. Pääsisäänkäynti on alueen etelälaidalla, mielenkiintoisesti epäsymmetrisesti siirtolapuutarhan keskilinjaan nähden. Sisäänkäyntiaukiota reunustavat puukujanne sekä suorakulmaista tilaa rajaavat leikatut pensasaidat. Sommitelman pohjois-eteläsuuntaisen keskiakseli, portilta alkava pääkäytävä, päättyy puoliympyrän muotoiseen aukioon Kumpulan kartanon kohdalla. Siirtolapuutarhan pohjois- ja eteläreunan reunakäytäviä korostavat tasavälein istutetut puurivit siirtolapuutarhan pitkillä sivuilla. Yhteisalueen länsipäähän, alueen keskiosaan on piirretty kapea, suorakaiteen muotoinen yhteisrakennus. Myös suunnitelman itäpäässä on osoitettu pensasaidoin rajattu alue yhteisrakennusta varten.

Brunilan suunnitelmassa alue on jaettu 182 suorakulmaiseen säännöllisen muotoiseen palstaan. Yhteisalueisiin rajautuvat palstat poikkeavat tästä muodosta esimerkiksi purouoman linjauksen vuoksi. Suunnitelmassa on esitetty systemaattinen tyyppimökkien sijoitteluperiaate, jonka mukaan palstoille sijoitettavat tyyppimökit ja hedelmäpuut muodostavat ankan säännönmukaiset pitkät rivistöt. Mökit on sijoitettu yhtenäisiin suoriin riveihin,

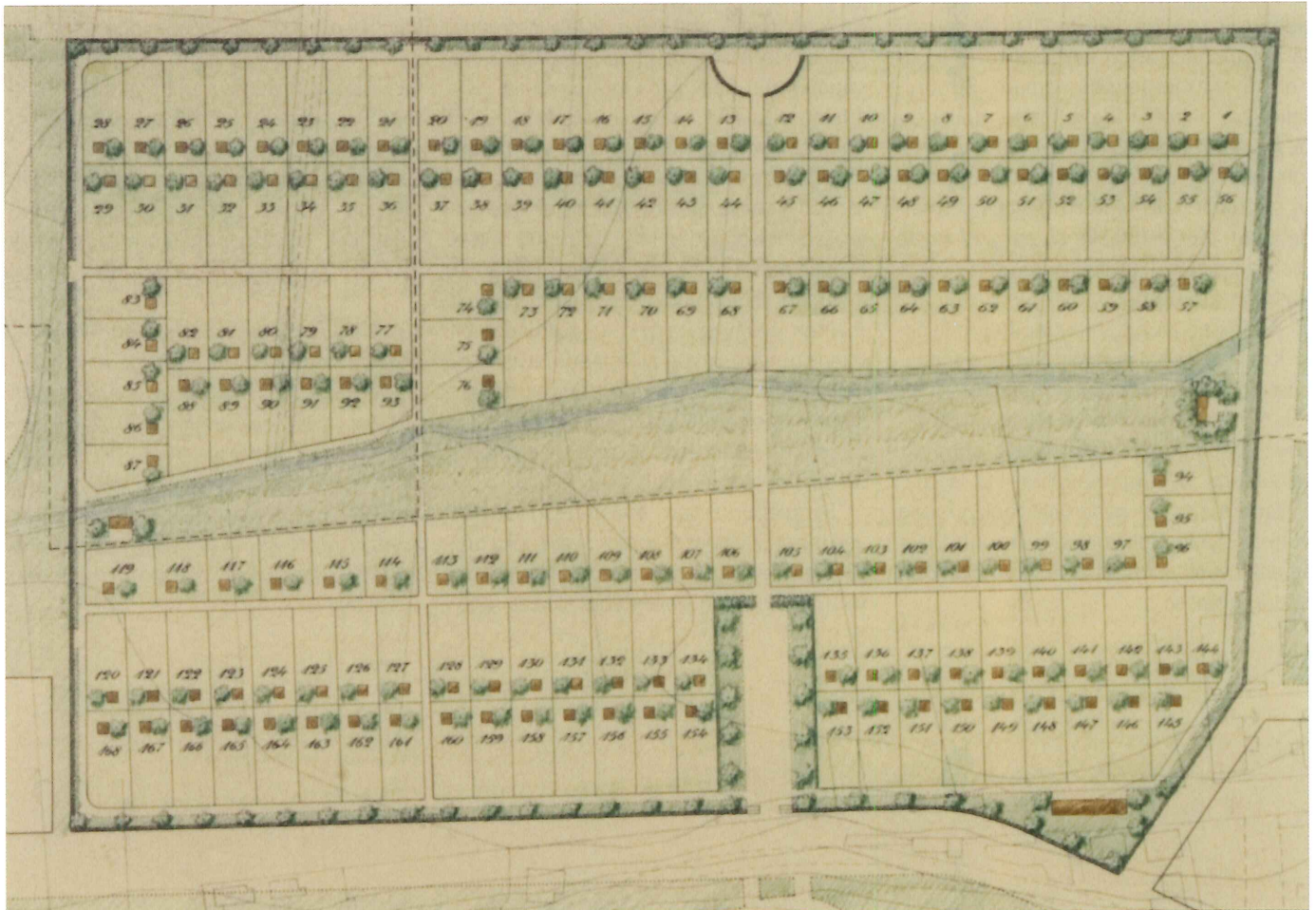
mutta epäsymmetrisesti palstan keskilinjaan nähden. Lisäksi vastakkaisten palstojen mökit eivät ole samassa linjassa, vaan pääkäytäviltä katsottaessa sijaitsevat limittäin toisiinsa nähden. Yhteiseen alueeseen rajautuvilla palstoilla tyyppimökit on sijoitettu lähelle yleisten käytävien reunaa, siten että yhteiseen alueeseen rajautuva palstan osa jää rakentamattomaksi alueeksi. Sijoituessaan palstan etureunaan mökkien päädyt ovat yleistä käytävää kohti. Kolmessa kohtaa palstat mökkeineen on sijoitettu poikittain muihin palstoihin nähden.

## Elisabeth Kochin suunnitelmat

Puutarha-arkkitehti Elisabeth Kochin osuus Vallilan siirtolapuutarhan suunnittelussa oli merkittävä. Hänen suunnitelmansa vuodelta 1932 jalostaa Brunilan asemapiirroksessa esittämää siirtolapuutarhan kokonaisideaa ja luo koko siirtolapuutarhakokonaisuudelle konkreettisen sisällön ja identiteetin.

Keskeinen puistoakseli on vielä Brunilan suunnitelmissa idean asteella ja jäsentymätön. Kochin suunnitelma keskittyy mm. Vallilan siirtolapuutarhan puroon liittyvän yhteisalueen sekä siirtolapuutar-





Vallilan siirtolapuutarhan keskeiset klassismin piirteet: geometrisuus, suorakulmainen kokonaishahmo, käytävien ja aukoiden akselisommitelmat puuriveineen, niitä risteävä julkinen puistovyöhyke sekä kokonaissommitelmaa tukevat tyyppimökkien ja hedelmäpuiden sääntillisen suorat rivistöt. Purouoma sijoitettu puistovyöhykkeen pohjoislaidalle. Puron ympäristöä ei ole suunnitelmassa jäsennely. Poikittaisen puistovyöhykkeen molempiin päihin on esitetty rakennukset, jotka on rajattu yhteisestä alueesta kasvillisuuden avulla. Ote Birger Brunilan asemapiirroksista 26.8.1937. HKA



han eteläreunan jäsentämiseen. Koch ottaa suunnitelmassaan kantaa paitsi istutuksiin, myös yhteisrakennusten sijoitteluun ja purouoman käsittelyyn. Brunilan suunnitelman tavoin myös Elisabeth Kochin suunnitelmassa näkyvät selkeästi klassismin piirteet esimerkiksi voimakkaan geometrisina sommitteluaiheina.

Puistovyöhykkeen suunnitelmassa on nähtävissä myös 1930-luvulla yleistynyttä, toiminnallisuutta korostavaa funktionalistista suunnitteluideologiaa. Suunnitelmassa esitettiin sekä pienemmille että suuremmille lapsille suunnatut erilliset leikkikentät. Valtaosa puistovyöhykkeestä oli toiminnallista nurmipintaista yhteisaluetta. Nurmialueelle oli esitetty myös pienten lasten kahluaallasta, jota ei kuitenkaan toteutettu.

Yleisten alueiden suunnittelun lisäksi Koch laati palstan vuokraajille tilauksesta palstoja koskevia mallisuunnitelmia kasvilajeineen, jotka toivat myös yksityisille palstoille klassisistisia sommitteluaiheita ja puutarhataiteellista laatua. Elisabeth Kochin kädenjälki näkyy siten voimakkaasti Vallilan siirtolapuutarhasa sekä yksityisten että yleisten alueiden suunnittelussa.

### Kochin istutus- ja sommitteluperiaatteet

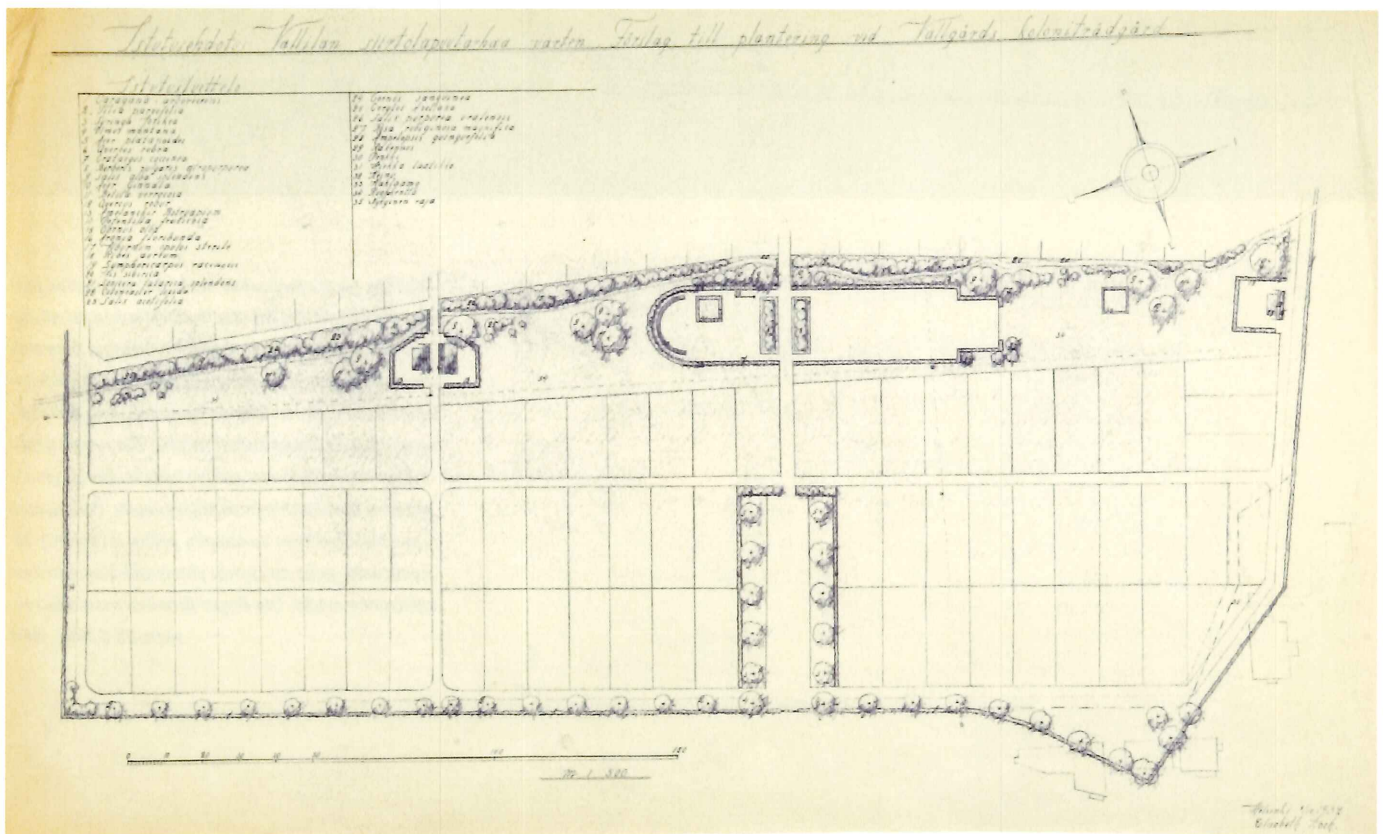
Elisabeth Koch käytti siirtolapuutarhan yleisillä alueilla kasvillisuutta luomaan selkeitä, toisistaan rajautuvia, eri toiminnoille ja ikäryhmille osoitettuja tiloja. Sommitteluaiheina toimivat tarkasti rajatut leikatut pensasaidat ja toisaalta niiden vastakohtana vapaasti kasvavat pensasaidanteet. Koch sommitteli puita järjestettyinä riveinä, kujanteena, porttiaiheina ja yksittäisinä maisemapuina sekä niiden vastakohtana vapaammin kasvavina puuryhminä. Vallittujen puulajien mittakaavalla oli tarkoin harkittu merkitys. Suurimmat yksittäiset maisemapuut sijaitsivat poikittaisella puistovyöhykkeellä, jolloin yksityisten palstojen ja yhteisalueiden kasvillisuuden mittakaavan välillä vallitsi selkeä ero. Tämän ja avoimen tilansa vuoksi keskeinen puistomainen vyöhyke hahmottui selkeänä kokonaisuutena myös siirtolapuutarhan ulkopuolelta katsottuna. Siirtolapuutarhan aidaksi Koch esitti yhtenäistä leikattua siperialhernepensasaitaa, joka oli sijoitettu siirtolapuutarhan aidan sisäpuolelle.

Siirtolapuutarhan eteläreunan käytävää rajasi puistolehmusten rivistö, joka antoi alueelle maisemassa aluetta ympäröivän pensasaidan ohella voimakkaat rajat.

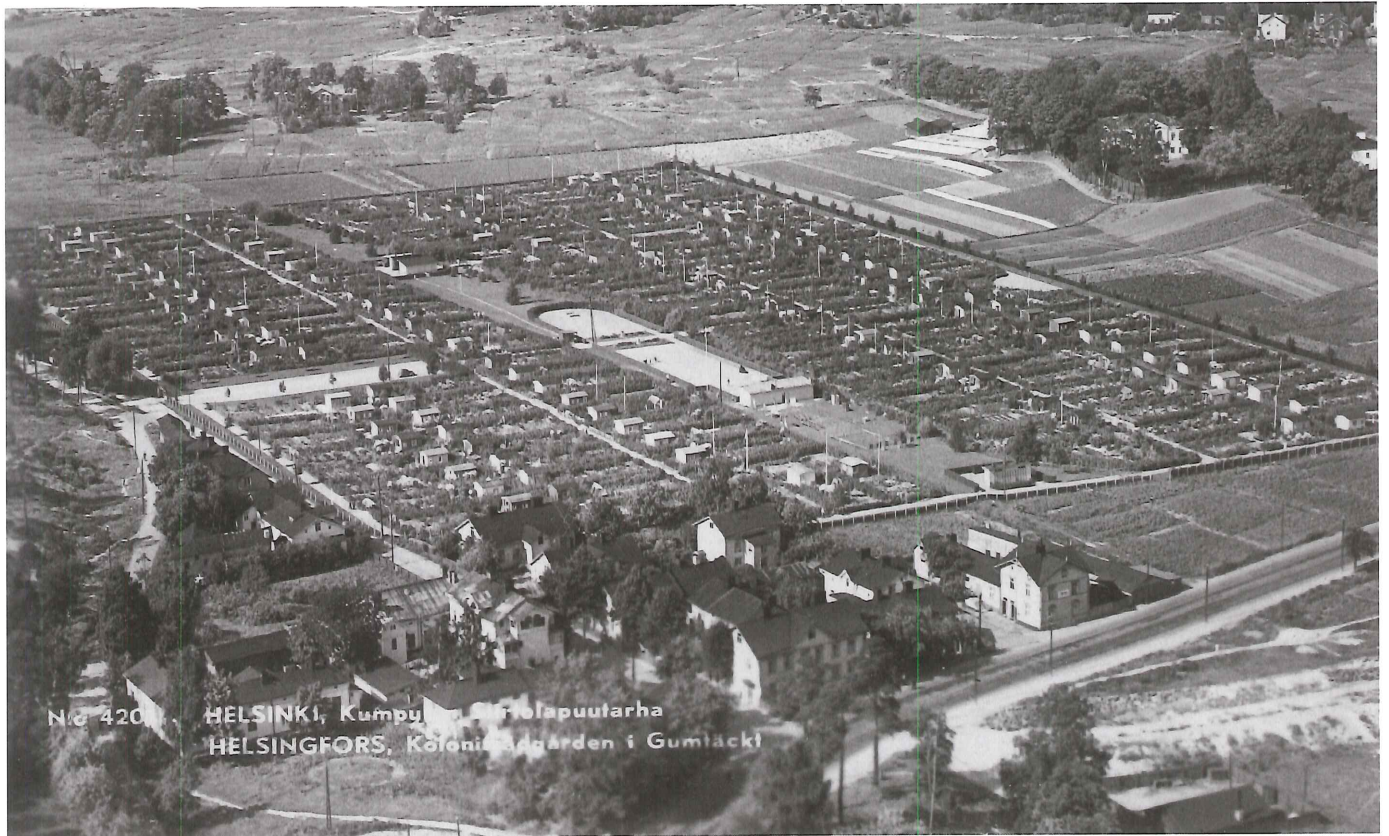
Toinen vahva istutusaihe oli – jo Brunilan suunnitelmassa esiintyneet – tyyppimökkien vierustoille säännöllisiin riveihin suunnitellut hedelmäpuut, jotka antoivat koko alueelle puutarhamaisen ja säännöllisen ilmeen. Koch käytti Vallilassa kasvillisuutta korostamaan sommitelman merkityksellisiä kohtia kuten siirtolapuutarhan sisään-tuloa sekä puistovyöhykkeen ja yleisten käytävien risteyskohtia. Kochin suunnitelmissa esiintyi myös tyyppillisinä piirteinä erilaisia kasvillisuuden avulla muodostettuja harkittuja väriyhdistelmiä sekä voimakasvärisiä kasvilajeja.

Sisääntuloaukio muodostui hiekkapintaisesta aukiosta, jota reunustivat nurmikaistaleet, leikattu punatammiaidanne ja

*Klassisistisia ihanteita noudattavan sommitelman keskeisiä piirteitä ovat geometrisuus ja sommitteluaiheiden valiomuodot. Puistovyöhyke on jaettu erilaisin toiminnallisiin osiin kasvillisuudella. Yhteisrakennukset sijaitsevat puistovyöhykkeellä. Sitä risteävä pääkäytävä aukiosommitelmineen on jäsenneilty puukujanteilla ja porttiaiheilla. Puron varren asemaa on korostettu näyttävillä pensasistutuksilla ja porttipuilla. Kochin istutussuunnitelma ja lajiluettelo, päivätty 8.10.1932. HKA*







vaahterakujanteet. Vallilassa Koch valitsi sisään-tuloporttia merkitemään kaksi vuori-jalavaa. Pääsisäänkäynnin yhteyteen Koch esitti metsävaahterakujannetta. Aukio oli rajattu palstoista täsmällisesti leikatuilla pensasaidoilla, lajeina pitkillä sivuilla voimakasvärinen punatammi ja pääkäytävän reunustavana porttiaiheena unkarinsyreeni. Sisään-tuloaukio muodosti yhdessä Porttitien kanssa yhden alueen keskeisen, puutarhataiteellisesti merkittävän tilasarjan.

### Poikittainen puistovyöhyke

Vallilan siirtolapuutarhan tärkein yhteis-alue sijoittui poikittaiselle itä-länsisuuntaiselle puistomaiselle vyöhykkeelle, joka sisään-tuloaukion tavoin oli suunniteltu mielenkiintoiseksi tilasarjaksi klassismin hengessä ja johon liittyy tärkeitä puutarhataiteellisia arvoja.

Puistovyöhykkeen yhtenäisen peruspinnan muodosti avonainen tasainen nurmikko. Puistovyöhykettä jaksottivat valiomuotoiset leikattujen pensasaitojen rajaamat aukiotilat, jotka hahmottuvat selkeäpiirteinä nurmipintaa vasten. Tärkeänä periaatteena Kochilla oli puistovyöhykkeen säilyttäminen visuaalisesti avoimena päästä päähän, mistä syystä pensasaitojen korkeus haluttiin pitää alle silmän korkeuden.

Puistovyöhykkeen keskelle Koch sijoitti matalien leikattujen pensasaitojen rajaamat sorapintaiset leikki- ja pelikentät. Leikatuksi pensasaidoiksi ehdotettiin kentän pitkillä sivuilla aitaorapihlajaa. Puoli-kaaren muotoinen päätte leikkipaikan päädyssä oli unkarinsyreeniä. Sen eteen oli suunniteltu pitkä kaareva penkki. Leikkivälineinä oli suunnitelmassa hiekkalaatikko ja keinu. Oleskelu- ja leikkikentän väliin, pääkäytävän risteystä korostamaan, oli sijoitettu suorakaiteen muotoiset, viininpuunaiset verihappomarjoistutukset. Toinen, suorakaiteen muotoinen kenttä oli ajateltu isompia lapsia varten ja se oli suunniteltu peleille, oleskelulle ja tapahtumille.

Puistovyöhykkeen itäpäässä esiintyi Kochin suunnitelmassa lasten kahluuallas, jota ei kuitenkaan toteutettu. Pensaiden rajaamien tilojen väleihin avoimelle nurmipinnalle Koch ehdotti yksittäisiä suurikokoisia maisemapuita, rauduskoivuja ja tammia.

### Puro

Kochin suunnitelmassa yksi poikittaisen puistovyöhykkeen keskeisiä aiheita oli puro, joka oli suunnitelmassa luonnon muovaama loivasti polveileva uoma. Puron pohjoisreunalle oli suunnitelmassa koko 300 metrin matkalle istutettu moni-

*Vuoden 1937 ilmakuvaista voi selkeästi nähdä, että kaikki suunnitelman klassisistiset perusmuodot ovat toteutuneet ja erottuvat selkeänä geometrisena sommitelmana. Erityisesti korostuu poikittaisen puistovyöhykkeen keskeinen asema sommitelmassa, rajavien pensasaitojen geometrisuus ja Taucherin paviljonki julkisen vyöhykkeen keskeisenä aiheena. Tyypipimökkirivistöt ja palstat istutuksineen korostavat säännönmukaista vaikutelmaa. Siirtolapuutarhan rajaus ympäristöstään hahmottuu selkeästi. Kuvasta erottuvat pohjois- ja eteläreunojen pitkät lehmusrivit, sekä alueelle luonteenomainen selkeä vastakoh-taisuus istutettujen ja avoimien alueiden välillä. Ilmakuva 1937. Ilmakuva lukee virheellisesti Kumpulan siirtolapuutarha. HKM*

lajinen, vapaasti kasvava pensasaidanne. Lajeina oli muun muassa kiiltotuhkapensas, mustamarjakanukkaa, huurrepajuja, idänkanukkaa, kultaherukkaa ja lumimarjaa. Puroa ylittäviä siltoja reunustamaan oli ryhmitelty ”porttipuiksi” koristeellisia puumaisia pensaita, mongolianvaahteroita ja pähkinäpensaita. Hopeapajuista oli tehty puron eteläreunaa seuraava yksittäisten maisemapuiden aihe.





### Yleisten alueiden rakennukset

Elisabeth Kochin suunnitelmaan sisältyi yleisille alueille yhteensä kolme rakennusta. Koch kokosi kaikki yhteiskäyttöä palvelevat rakennukset keskeiselle poikittaiselle puistovyöhykkeelle. Poikittaisen puistovyöhykkeen ja toisen pohjois-eteläsuuntaisen käytävän risteykseen oli ehdotettu rakennusten paria. Kolmannen rakennuksen Koch sijoitti Brunilan suunnitelman tavoin puistovyöhykkeen itäpätyyn. Rakennusten lähiympäristö oli rajattu leikatuilla tuomipihlaja-aidoilla. Rakennusten seinustoille oli suunniteltu villiviini-istutuksia ja yhteiskäytävien reunoille aronia-pensasryhmät. Alueelle toteutettu paviljonkimainen kerhorakennus ei kuulunut tällöin vielä suunnitelmiin.

### Yleiset käytävät

Kochin suunnitelmassa oli esitetty yleisten käytävien yksityiskohdat kuten reunojen pyöritykset käytävien kulmissa ja risteyksissä. Siirtolapuutarhan reuna-käytävien kulmia korostava pensasryhmä olivat tyyppillinen 'kochilainen' piirre Vallilassa. Lajiksi oli esitetty unkarinsyreeniä. Käytävien päätteenä olevat penkin kokoiset levähdyspaikat olivat myös

Kochin suunnitelmille ominaisia. Yksi Vallilan siirtolapuutarhan kochilainen erityispiirre oli kapea, matalilla kivikko- ja reunuskasveilla istutettu kasvillisuusvyöhyke palstan ja yleisen käytävän rajalla. Yksi muissakin Helsingin siirtolapuutarhoissa esiintyvä piirre oli myös palstojen väliin suunnitellut, korkeamman kasvillisuuden rajaamat kapeat, kullakin palstalla 30 cm, yhteensä 60 cm levyiset rajatiet, jotka toimivat palo- ja hoitokujanteina.

### Siirtolapuutarhan aita

Siirtolapuutarha-alue aidattiin jo puutarhan perustamisvaiheessa. Yli kilometrin mittaisen aidan rakentaminen oli aikanaan merkittävä investointi. Alkuperäinen aita oli päästään kaarevien betonitolppien varaan viritetty piikkilanka-aita. Aidan varteen, sen sisäpuolelle, istutettiin Elisabeth Kochin suunnitelmien mukainen leikattu siperianhernepensas-aidanne sekä jo Brunilan suunnitelmassa esiintyneet puistolehmusrivit aidan pitkiä etelä- ja pohjoisreunoille.

*Viistokuva siirtolapuutarhan kaakkoiskulmasta länteen. Yhtenäiset tyyppimökkirivit muodostavat selkeät itä-länsisuuntaiset rivistöt. Kuvassa näkyy palstojen väliset pensasaitarivistöt sekä puutarhaistutuksia. HKM*

### Suunnitelmien toteuttaminen

Vallilan siirtolapuutarhan toteutuksessa on alun perin noudatettu hyvin pitkälle Birger Brunilan ja Elisabeth Kochin alkuperäistä suunnitelmaa. Vuonna 1937 Vallilan siirtolapuutarhasta otetussa ilmakuva on nähtävissä, että vain muutama vuosi Kochin istutussuunnitelman laatimisen jälkeen, se on jo toteutettu lähes sellaisenaan. Koch toimi puutarhakonsulenttina Vallilassa alueen perustamisesta lähtien ja vaikutti siten moniin ratkaisuihin suoraan paikan päällä.

Vuoden 1943 kuvassa keskeisen puistovyöhykkeen pensasaidat ovat kauttaaltaan pidetty niin matalana, että niiden ylitse hahmottaa koko puistoakselin. Säännölliset siirtolapuutarhamökkien rivistöt nousevat selkeästi pensaslinjaa korkeam-



*Vallilan siirtolapuutarha etelälaidalta katsottuna. Etualalla erottuu alueen alkuperäinen siirtolapuutarhaa ympäröivä aita ja sitä reunustava pensasaita. Valokuva 1930-luvulta. HKA*



*Selkeästi rajattu sisääntuloaukio sora- ja nurmikenttineen ja nuorine kujannepuineen. Huomio kiinnittyy erityisesti tapaan, jolla aukio sulkeutuu molemmissa päissä kapeaksi portiksi tai aukoksi. Tämä alkuperäinen idea ei enää nykyisin hahmotu. Valokuva vuodelta 1940. HKA*



*1950-luvulla aukio oli vielä säilyttänyt alkuperäisen mittakaavan ja luonteensa rajautuneena tilana, vaikka aukiolle on ilmestynyt autoja. Pääportti on jo uusittu ja sisäänkäyntiaukiota reunustavien vaahteroitten sekä puistoakselin puiden laajat latvukset sulkevat palstat yksityisiksi vyöhykkeikseen. Valokuva 1950-luvulta. HKM*



malle. Kolme varistorakennusta on Elisabeth Kochin suunnitelmassaan esittämällä paikoilla. Täydennyksenä ja muutokseksi Kochin suunnitelmaan yhteisalueelle on noussut uusi kerhorakennus, joka valmistui vuonna 1937. Se sijoitettiin Kochin suunnitelmissa esitetyn lasten vesialtaak-

si suunnittelun kahlaamon paikalle. Uutta on myös pieni kioski, joka näkyy ilmavalkuvassa nykyisen kioskin paikalla.

Avoimille nurmipinnoille kerhorakennuksen taakse on pystytetty kevytrakenteisia aitauksia mm. ilmakivääriammuntaa varten. Puistovyöhykkeen itäpäädyssä

keskellä nurmialuetta on näkyvissä aitaus, jota käytettiin possujen aitauksena. Myöhemmin kotieläinten pito alueella kiellettiin. Puutarhan kaakkoiskulmasta puuttuvat palstat 144 ja 145, jotka olivat Brunilan ja Kochin alkuperäisissä suunnitelmissa, mutta joita ei koskaan toteutettu.



## Palstasuunnitelmat

Siirtolapuutarhapalstojen tehtävänä oli Kochin mukaan käytännöllisyyden ja hyötyviljelyn lisäksi elämysten tuottaminen. Lisäksi palstan tuli tarjota esteettisyyttä ja silmänruokaa. Koch kehotti palstan pitäjää toteuttamaan omia mieltymyksiä kasvivalinnoissa sekä huomioimaan kasvillisuuden vuodenaikaisvaihtelut. Palstan tuli tarjota puitteet ahkeroinnin lisäksi myös seurustelulle. Palstan suunnittelu ja jako toiminnallisesti erilaisiin osiin oli Kochin suunnitelmissa selkeä ja geometrinen.

Oletettavasti kaikille palstoille ei laadittu omaa suunnitelmaa, vaan Kochin laatimista suunnitelmista ja toteutuneista aiheista otettiin mallia muille palstoille. Koch piti alueella neuvontatilaisuuksia, joissa hän esitteli mallisuunnitelmia ja antoi neuvoja ja opastusta paikan päällä. Oletettavaa myös on, että kaikki yksityiskohdat eivät toteutuneet täysin piirustuksissa esitetyllä tavalla.

Tämän työn aikana löydettyistä Kochin Vallilaan tekemistä palstasuunnitelmista (palstoille 30, 47 ja 76). palstat 30 ja 47 sijaitsevat siirtolapuutarhan pohjoisosassa Omenapolulla. Molemmat palstat ovat alueelle tyypillisiä, suorakulmaisista, alun perin kolmelta sivuiltaan naapuripalstoihin rajautuvia. Palsta 76 on puuroon ja puistovyöhykkeeseen rajautuva kulmapalsta, joka sijaitsee nykyistä mu-

*Alkuperäinen puurakenteinen portti 1930-luvulta. HKA*



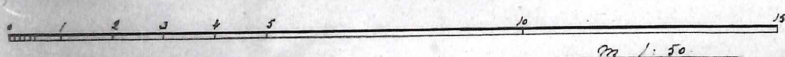
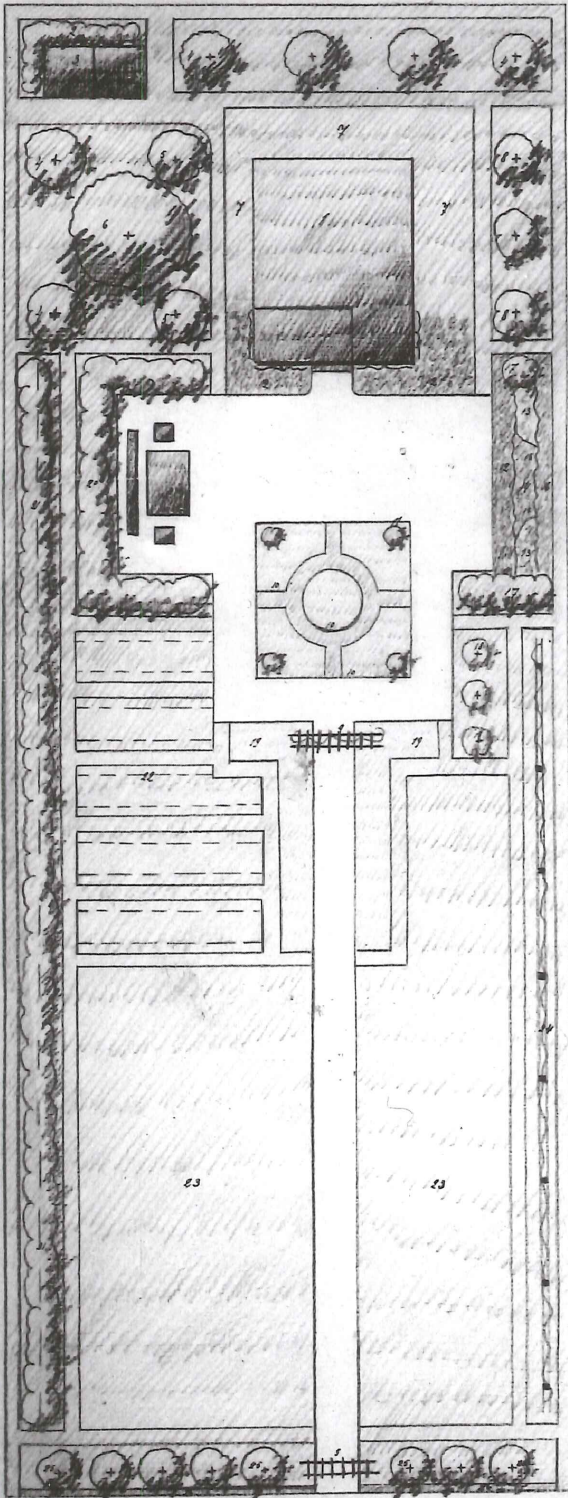
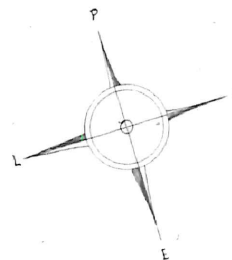
## KOCHIN SUUNNITELMA PALSTALLE NRO 30 14.03.1932 HKA

1. PUUTARHAMAJA
2. RUDBECKIA 'GOLDEN GLOW' – KULTAPALLO
3. KOMPOSTI
4. MUSTIA VIINIMARJAPENSAITA
5. PUNAISIA VIINIMARJAPENSAITA
6. OMENAPUU 'ASTRAKANI'
7. KEITTIÖKASVEJA
8. KARVIAISMARJAPENSAITA, SUURIMARJAISIA
9. LONICERA CAPRIFOLIUM – KÖYNNÖSKUUSAMA  
TAI HUMULUS LUPULUS – HUMALA
10. MATALIA MONIVUOTISIA KUKKIA
11. DAHLIA
12. MATALIA MONIVUOTISIA KUKKIA
13. IRIS GERMANICA – SAKSANKURJENMIEKKIA
14. PYRETHRUM ROSEUM – PUNAPÄIVÄNKAKKARA  
(NYKYÄÄN CHRYSANTHEMUM COCCINEUM)
15. AQUILEGIA CAERULEA – JALOAKILEIJA  
(NYKYÄÄN AQUILEGIA X CULTORUM)
16. SOLIDAGO ASPERA – NUOKKUPIISKU
17. ROSA RUBIGINOSA 'MAGNIFICA' – TARHAOMENARUUSU
18. RAPARPERI
19. YKSIVUOTISIA KUKKIA
20. SYRINGA JOSIKAEA – UNKARINSYREENI
21. VADELMIA
22. MANSIKOITA
23. KEITTIÖKASVEJA
24. HERNEITÄ TAI PAPUJA
25. KARVIAISMARJAPENSAITA, 'HOUGHTON'
26. SEDUM SPURIUM – KAUKASIANMAKSARUOHO

*Palstan oleskelualueille on Elisabeth Kochin suunnitelmassa annettu klassinen muotokieli, ja ne ovat perussommitelmaltaan suorakulmaisista tai ympyränmuotoisia. Myös rakennuksen edusta-alueiden istutussommitelmat ovat formalistisia ja tarkasti detalloituja. Oleskelualueeseen kuului syreenipensaiden rajaama suojaosa oleskelupaikka penkki- ja/tai pöytäryhmineen. Suunnitelmassa näkyy myös karviaismarjapensasrajaus sekä kapean sisääntulokäytävän molempiin päihin suunnitellut avoimet säleikköportit. Kesäkukka ja perennaistutukset keskittyivät ja rakennuksen ja oleskelualueen reunoille. Kochin suunnitelma palstalle nro. 30. HKA*

*Listausluettelo*

- 1 *Doronicum*
- 2 *Rhodod. Golden Glow*
- 3 *Kompassi*
- 4 *Malva ruismarjapensala*
- 5 *Dianthus*
- 6 *Osmorhiza fistulosa*
- 7 *Leptochloa*
- 8 *Harjoitusmarjapensala, ruismarjapensala*
- 9 *Conium maculatum tai Hemulus hepaticus*
- 10 *Malva glauca kukkia*
- 11 *Dahlia*
- 12 *Malva kukkia, malva*
- 13 *Tris germanica, miekkohilja*
- 14 *Pyrethrum roseum*
- 15 *Asplenium adnigrum*
- 16 *Salvia aspera*
- 17 *Rosa rugosa meymeyeri*
- 18 *Rehderia*
- 19 *Glauca kukkia*
- 20 *Syringa fistula, vankkilaikku siemen*
- 21 *Lehmä*
- 22 *Lehmä*
- 23 *Lehmä*
- 24 *Lehmä*
- 25 *Harjoitusmarjapensala, ruismarjapensala*
- 26 *Idem sp. r. m.*

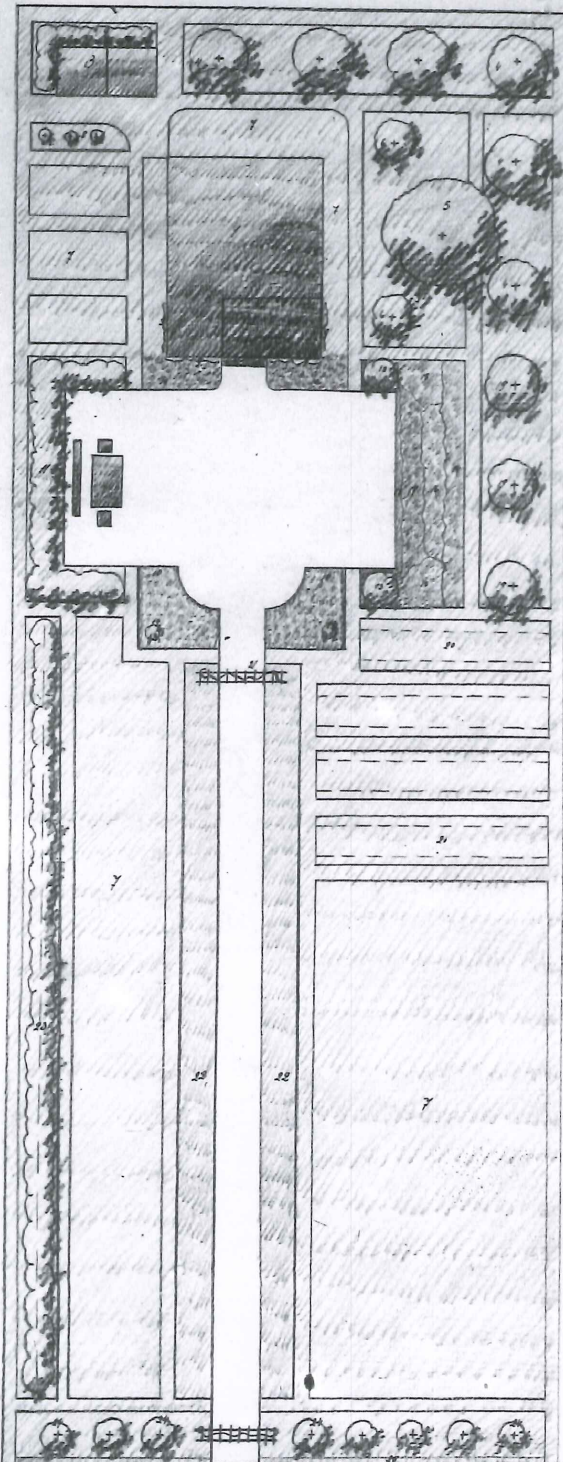


*Helsingin 19/5/38  
E. Seppälä*



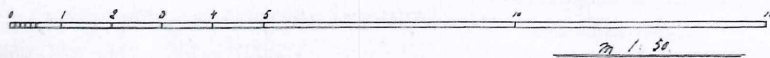
VILJELYSEHDOTUS SIIRTOLAPUUTARHAN PALSTAA VARTEN

Talvipalstakartta n. 47



*Luettelo kasveista*

- 1 Oustarhomaja
- 2 Rottelu Golden Glow
- 3 Tomppu
- 4 Niilo ruusimangonpensas
- 5 Osmoriza
- 6 Ruusimangonpensas
- 7 Kallikoru
- 8 Rookerina
- 9 Kankas leppä
- 10 Kymäruusu
- 11 Syngon vohori tai Jauko
- 12 Crocus scirpus
- 13 Rosa pimpinellifolia purpurea grandiflora
- 14 Iris germanica
- 15 Niliu deussala Tuuribrod
- 16 Apulys aeneus
- 17 Nobile murettusa keltä
- 18 Dianthus plumarius
- 19 Ruusimangonpensas
- 20 Anasidit
- 21 Anasidit purpurifolia, villuina
- 22 Murettusa keltä
- 23 Kallikoru
- 24 Ruusimangonpensas Hegeten
- 25 Niilo ruusimangonpensas

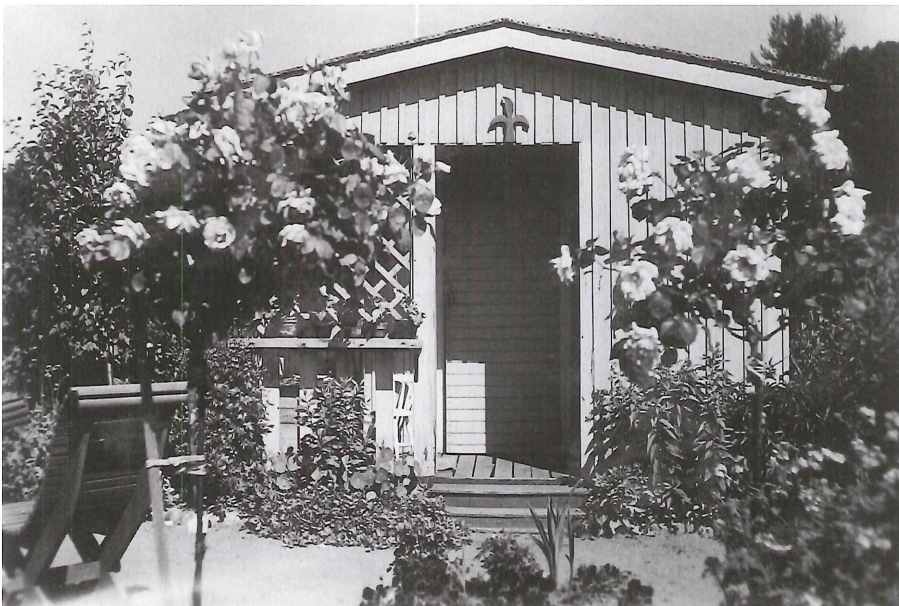


Kivipuu 25/1932  
Elinor K. K.

Kochin palstasuunnitelma siirtolapuutarhan palstalle no. 47 ja kasvilajiluettelo. HKA

## KOCHIN SUUNNITELMA PALSTALLE NRO 47 10.03.1932 HKA

1. PUUTARHAMAJA
2. RUDBECKIA 'GOLDEN GLOW' – KULTAPALLO
3. KOMPOSTI
4. MUSTIA VIINIMARJAPENSAITA
5. OMENAPUU
6. KARVIAISMARJAPENSAITA
7. KEITTIÖKASVEJA
8. RAPARPERI
9. HUMULUS LUPULUS – HUMALA
10. RYHMÄRUUSUJA
11. SYRINGA VULGARIS – PIHASYREENI TAI  
SYRINGA JOSIKAEA – UNKARINSYREENI
12. CRATAEGUS COCCINEA – AITAORAPIHLAJA  
(NYKYÄÄN CRATAEGUS GRAYANA)
13. ROSA PIMPINELLIFOLIA 'PURPUREA GRANDIFLORA' –  
JUHANNUSRUUSUN PUNAKUKKAINEN LAJIKE
14. IRIS GERMANICA – SAKSANKURJENMIEKKA
15. PHLOX DECUSSATA 'FEUERBRAND' – SYSSLEIMU  
(NYKYÄÄN PHLOX PANICULATA)
16. AQUILEGIA CAERULEA – JALOAKILEIJA  
(NYKYÄÄN AQUILEGIA X CULTORUM)
17. MATALIA MONIVUOTISIA KUKKIA
18. DIANTHUS PLUMARIUS – SULKANEILIKKA
19. PUNAISIA VIINIMARJAPENSAITA
20. MANSIKOITA
21. AMPELOPSIS QUINQUEFOLIA – IMUKÄRHIVILLIVIINI  
(NYKYÄÄN PARTHENOCISSUS QUINQUEFOLIA)
22. YKSIVUOTISIA KUKKIA
23. VADELMIA
24. KARVIAISMARJAPENSAITA, 'HOUGHTON'
25. SEDUM SPURIUM – KAUKASIANMAKSARUOHO



seomökin palstaa vastapäätä Omenapolun ja Päärynäpolun risteyksessä.

Kochin palstasommitelun periaatteena oli, että pääroolissa palstalla on siirtolapuutarhamökki<sup>6</sup>. Mökin pääovelle johdettiin klassisististen suunnitteluperiaatteiden mukainen suora ja kapea, n. 80–100 cm levyinen, sorapintainen käytävä. Pääkäytävää korostamaan on esitetty monilajiset koristekasvipenkit, joihin kuului myös yksivuotisia kasveja. Näitä kasviryhmiä Koch ei suunnitellut lajikohtaisesti.

Mökit liitettiin palstaan kuistin säleikköihin kasvavilla köynnöksillä. Kochille ominaisia aiheita olivat myös erilaiset, pienet oleskelualueet mökkien edustalla. Oleskeluryhmää vastapäätä oli laajat perennaistutukset sekä joissakin suunnitelmissa vielä oleskelualueen keskellä geometrinen istutettu parterri-sommitelma, joka asetettiin sisäänuloporttien keskiakseliin sen päättepisteeseen.

Arkistosta löytyneissä Kochin istutus-suunnitelmissa karviaismarjapensaat on sijoitettu palstan toiselle pitkittäiselle sivulle. Toisella naapuriin rajautuvalla reunalla oli tyypillisesti palokujaa rajaava vadelmapensasrivistö. Palstalle suunniteltu hedelmäpuu (omenapuu) on istutettu mökin vierustalle. Hyötyviljelyyn sopiva alue sijoittui palstan etu- ja keskialalle pääkäytävän molemmin puolin palstan aurinkoisimpaan osaan. Vuoroviljelyperiaatteella on varattu tilaa perunan, mansikan, papujen, kaalien, porkkanan yms. viljelyyn. Raparperi ja yrttikasvit on ehdotettu istutettavaksi mökin seinustoille. Palstan lyhyellä sivulla yleiseen käytävään rajautuva istutus on joko marjapensaita tai perennapenkki, päälajeina ovat usein pionit.

Palstoja ei alun perin rajattu yhteisistä alueista aitarakennelmilla eikä reuna-kivillä. Kochilla oli Vallilaa suunnitellessaan näkemys siitä, että tämän tapai-

*Valokuvassa vuodelta 1930 näkyy, että palstoilla on käytetty istutuksissa runkoruusuja. Kuvassa näkyy myös alkuperäisiä puusta nikkaroituja puutarhakalusteita. HKA*

<sup>6</sup> Koch, E., "Ihannesiirtolapuutarha" julkaistu Siirtolapuutarha-lehdessä 1/1935



set rakennelmat eivät sovi siirtolapuutarhoihin. Kochin mallisuunnitelmissa olevat rakenteet ovat palstan sisäänkäynnin yhteydessä esiintyvä korkea puurakenteinen köynnösportti. Palstoilla 30 ja 47 esiintyi mielenkiintoisena aiheena samanlainen portti myös palstan sisäosassa sisääntulokäytävän päässä. Komposti oli sijoitettu palstojen takakulmaan istutusten rajaamaan kulmaukseen.

Tämän työn puitteissa ei ole tehty palstakohtaisia kasvillisuuden inventointeja. Palstojen toteutuneisuudesta ja säilyneisyydestä tällä hetkellä voidaan todeta, että perussommitelmaltaan palstat noudattavat pääosin Kochin suunnitelmia ja niissä esitettyjä jäsentely- ja istutusperiaatteita. Erityisesti palstalla numero 47 on löydettävissä palstasuunnitelmasta Kochin suunnitelmille ominaisia tunnistettavia piirteitä kuten vadelma- ja karviaispensaat palstan pitkiä sivuja rajaavina reuna-aiheina sekä pääkäytävää reunustavat perennäpenkit.

## KOCHIN SUUNNITELMA PALSTALLE NRO 76 02.04.1932 HKA

1. PUUTARHAMAJA
2. RUDBECKIA 'GOLDEN GLOW' – KULTAPALLO
3. KOMPOSTI
4. RAPARPERI
5. MUSTIA VIINIMARJAPENSAITA
6. PUNAISIA VIINIMARJAPENSAITA
7. KARVIAISMARJAPENSAITA
8. OMENAPUU
9. KEITTIÖKASVEJA
10. MANSIKOITA
11. KÖYNNÖSKASVEJA, VILLIVIINI
12. YKSIVUOTISIA KUKKIA
13. SYRINGA JOSIKAEA – UNKARINSYREENI
14. ROSA RUBIGINOSA 'MAGNIFICA' – TARHAOMENARUUUS
15. MONIVUOTISIA KUKKIA
16. DELPHINUM HYBRIDUM – JALORITARINKANNUS
17. MALVA MOSCHATA – MYSKIMALVA
18. LILIUM TIGRINUM – TIKERILILJA
19. PAEONIA SINENSIS – KIINANPIONI
20. ASTER AMELLUS 'KING KONG' – ELOKUUNASTERI
21. MATALIA MONIVUOTISIA KUKKIA
22. PHLOX DECUSSATA – SYYSLEIMU  
(NYKYÄÄN PHLOX PANICULATA)
23. DIANTHUS PLUMARIUS – SULKANEILIKKA
24. BERBERIS VULGARIS 'ATROPURPUREA' – VERIHAPPOMARJA
25. VADELMIA
26. SOLIDAGO ASPERA – NUOKKUPIISKU
27. AQUILEGIA CAERULEA – JALOAKILEIJA  
(NYKYÄÄN AQUILEGIA X CULTORUM)
28. PRIMULA VERIS ELATIOR – ETELÄNKEVÄTESIKKO
29. SYRINGA VULGARIS – PIHASYREENI

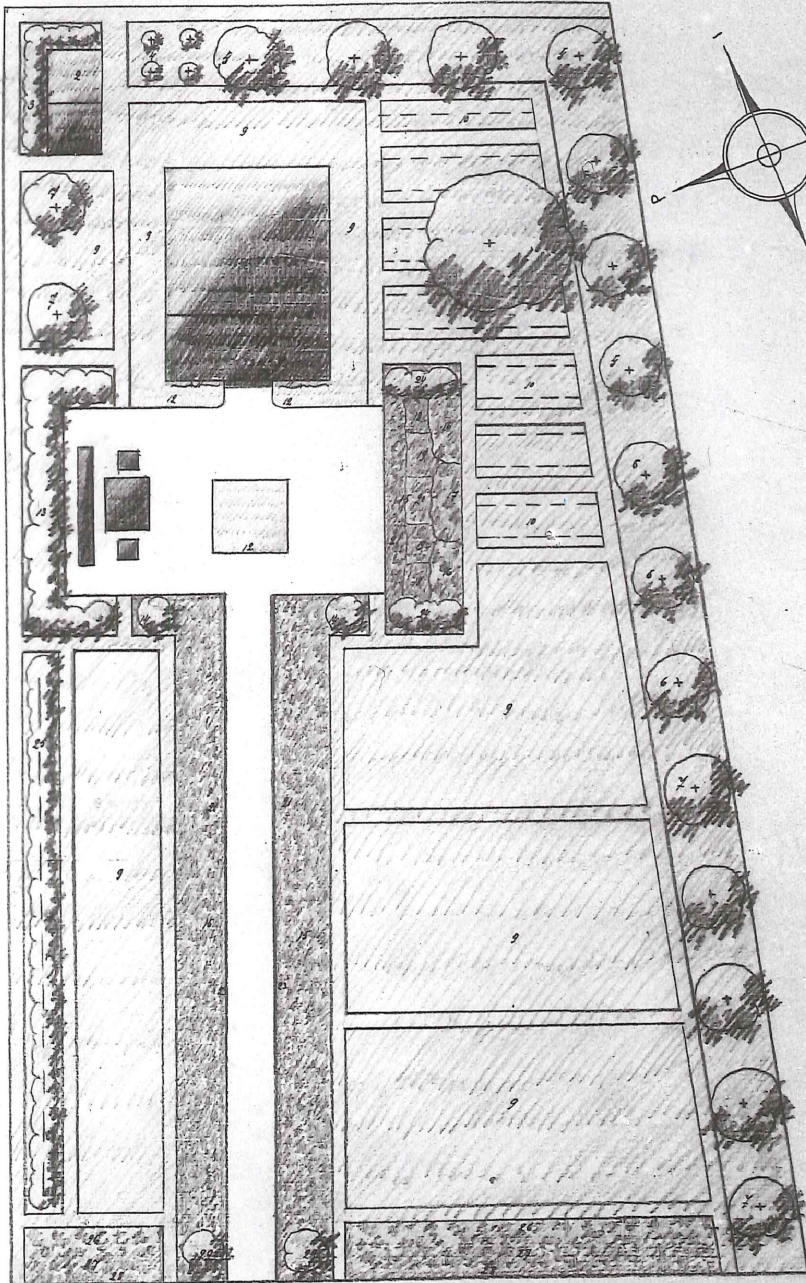


*Valokuva 1930-luvulta kulmapalstasta no. 28, joka hävisi kun satamarata rakennettiin 1960-luvulla. Palstan upea kukkaloisto avautuu käytävän suuntaan. Matalat reunaistutukset on tuettu luonnonkivin. Kuvassa näkyy puurakenteinen köynnöksiin verhoiltu säleikköporttiaihe, jollainen esiintyy Kochin Vallilan mallipalstasuunnitelmissa. HKA*



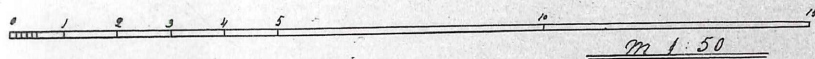
VILJELYSEHDOTUS SIIRTOLAPUUTARHAN PALSTAA VARTEN.

Kalilapuutarha N: 76



*Luettelo kasveista*

- 1 Puutarhamaja
- 2 Pöytäkirja Gild. Gild.
- 3 Tomppeli
- 4 Kauraberi
- 5 Kusta-vuononjepsasite
- 6 Penna
- 7 Peruvia
- 8 Omenapu
- 9 Kuitukasvi
- 10 Keskikukka
- 11 Espanjalainen, villi
- 12 Kivinen kukka
- 13 Springe Jukka, ohentoinen siemeni
- 14 Kosa ochigruosa magistra
- 15 Kauravirta kukka
- 16 Delphinium ajacis
- 17 Kukka kasvi
- 18 Lilium tigrinum
- 19 Osmunda sinensis
- 20 Kukka kasvi King George
- 21 Kukka kasvi sinivertinen kukka
- 22 Kukka kasvi
- 23 Dianthus plumarius
- 24 Berberis vulgaris itäpuolella
- 25 Tiedelmä
- 26 Salix aspera
- 27 Kukka kasvi caerulea
- 28 Primula veris eläin
- 29 Syringa vulgaris



*Helmius & kuituk. 1932  
Sivobeth Toiv.*

Kochin palstasuunnitelma siirtolapuutarhan palstalle no. 76 ja kasvilajiluettelo. HKA





*Kuva istutustöistä 1930-luvulta. Palstojen välillä on tyypillisesti vadelmapensasistutukset, palstojen etuosa oli hyötyviljelykäytössä, usein marjapensaiden rajaama. HKA*

*Valokuva rehevästä palstasta omistajineen. Kuvassa erottuvat alkuperäisiin mökkeihin kuuluneet puutarhakalusteet ja lipputanko. HKA*



*Tyypillinen palsta 1930-luvulta. Suora pääkäytävä sijaitsee symmetrisesti mökin sisäänkäynnin kanssa, mutta epäsymmetrisesti palstaan nähden. Käytävää reunustavat matalat reunakasvit ja kukkivat perennat. Perinteisiä perennoja Kochin mallipalstasuunnitelmissa ovat mm. kultapallot, pionit, piiskut, myskimalvat, jaloritarinkannukset, jaloakilleijat ja syysleimut. Matalista kivikkokasveista paljon käytettyjä ovat hopeahärkki ja kaukasian maksaruoho. HKA*



*Kuva palstan rajautumisesta yleiseen käytävään vuodelta 1951. Sorapintaista käytävää rajaavat matalat reunuskasvit sekä kukkivat pensaat. HKM*





## Yleisten alueiden rakennukset

Yleisten alueiden rakennuksista tärkein on poikittaisen puistovyöhykkeen hiekkakentän päätteeksi, sen itäreunaan, vuonna 1937 rakennettu puinen yksikerroksinen paviljonkimainen kerhorakennus, jonka suunnitelmat laadittiin Helsingin rakennustoimiston talonrakennusosastolla. Näissä piirustuksissa samoin kuin puistovyöhykkeellä sijaitsevien muiden rakennelmien suunnitelmissa on kaupunginarkkitehti Gunnar Taucherin signeeraus.

**Kerhorakennus** oli kapea pitkänomainen rakennus, joka oli sijoitettu poikittain keskiakselin geometrisen sommitelman päätteeksi. Rakennus oli symmetrinen, siinä oli keskellä pitkänomainen kalettu avokuisti, jota rajasi kummassakin päässä suorakaiteen muotoiset siipiosat. Avokuisti oli jäsennelty kolmeen osaan kahden pystypilarin avulla. Siipiosissa oli nurkissa ilmeeltään vaakasuorat kulman ympäri ulottuvat ikkunat. Rakennuksen pulpettikatto laski itään päin. Julkisivuverhouksena oli vaakalaudoitus ilman nurkkalautoja.

Kerhorakennuksen tavoin muut alueelle suunnitellut yhteisrakennukset, eli **suihkurakennus**, **käymälä** sekä **vaja**, olivat arkkitehtuuriltaan selkeitä, matalia ja loivakattoisia. Julkisivun vaakalautaverhous korosti matalan linjakasta vaikutelmaa, joka selvästi edusti jo funktionalismia. Yksityiskohdiltaan ja perusmuodoltaan rakennukset olivat yksinkertaisia funktionalismin ihanteiden mukaisesti. Vuoden 1937 ilmakuvasa paviljongin lisäksi oli rakennettu ainakin käymälärakennus ja vaja. Ilmakuvasa näkyy myös pieni, alkuperäinen **kioskirakennus**, jonka piirustuksia ei ole tämän työn yhteydessä löytynyt.

Myöhemmin siirtolapuutarhaan on rakennettu 1990-luvulla **sauna** (arkkitehti Ulla-Maija Lilja); uusi **kioski**, (rakennusmestari Pentti Pesonen); sekä alueen itäosaan uusi **puucee-varastorakennus** ja **roskakatos** (DI Tapio Hulkkonen). Uusien rakennelmien ulkoverhouksessa on käytetty vaihtelevasti vaaka- ja pystylaudoitusta. Kattojen katemateriaalina on musta huopakate. Rakennukset poikkeavat tyyllisesti alueen alkuperäisestä rakennuskannasta eikä esimerkiksi saunan sijoituksessa ole otettu huomioon puistovyöhykkeen alkuperäistä sommitelmaa ja siihen liittyviä pitkiä näkymiä. Vuonna 1978 toteutettiin paviljongin laajennus, jolloin rakennuksen eteen rakennettiin uusi kerhotila.

## Tyypimökkit

Alueella on useita eri ajalta peräisin olevia tyyppimökkejä.

### Alkuperäinen tyyppimökkisuunnitelma

Vallilan siirtolapuutarhaa varten suunniteltiin vain yksi tyyppimökki, jonka piirustukset on signeerannut 14.3.1934 arkkitehti Birger Brunila sekä asemakaavaosastolla työskennellyt arkkitehti Väinö Tuukkanen. Majan kokonaishahmo oli loivalla niukkaräystäisellä satulakaton varustettu suorakaide. Suorakaiteen yhteen kulmaan oli upotettu epäsymmetrisesti pieni kuisti, joka muodosti sisätilasta L-kirjaimen muotoisen. Sisätila oli 3100x2800 mm suuruinen tila, johon liittyi 1100x1200 mm kokoinen keittosyvyyden kuistin vieressä. Avokuistia rajasivat neliöruutuiset kasviritilät. Kuistin kalusteena oli kiinteä penkki.

Tyyppimajan julkisivujäsentely ja yksityiskohdat edustavat tyyllisesti vielä 1920-luvun klassismia. Julkisivuissa oli pystylaudoitus ja peiterimat. Koristelu oli niukkaa. Julkisivujen ainoat koristeet olivat kuistin otsapintaan suunniteltu yksinkertainen liijakuvio sekä ikkunoiden alapuolella yksinkertaistettua meanderinauhaa muistuttava puulista. Katon materiaalina oli musta huopakate. Vesikourut olivat alkuperäisissä suunnitelmissa puuta, mutta vesikouruja tehtiin alun alkaen myös pellistä. Ikkunoissa oli suunnitelmien mukaan vinolaudoitettuja ikkunaluukut, mutta niitä ei aina toteutettu.

Kooltaan noin yhdeksän neliömetrin kokoinen maja oli tarkoitettu suojaksi säältä sekä paikaksi työkalujen säilyttämiselle ja eväiden syömiselle. Tyyppimökkeihin oli alun perin suunniteltu yhdenmukaiset, peittävästi maalatut puiset ulkokalusteet. Kuistin lasittaminen sallittiin verraten varhain, vuonna 1938. 1930-luvun mökit olivat kooltaan hyvin pieniä, vain yhden huoneen kokoisia. Niiden ulkoinen hahmo oli korostetun vaatimaton, mutta samalla tyylikkään eleetön.

### Siirtolapuutarhamökkien 1950-luvun laajennukset

Alkuperäisten tyyppimajojen muutoksista merkittävimmät ajoittuvat 1950-luvulle. Vuonna 1951 tehtiin päätös sallia pienen varaston rakentaminen puutarhamajan taakse. Vuodesta 1956 majaan sai rakentaa uuden kuistin arkkitehti Oiva Nummialan piirtämien suunnitelmien mukaisesti. Mökin kokonaispinta-ala kasvoi laajen-

nusten myötä kaksinkertaiseksi, yhteensä noin 20 neliömetriin. Ulkoinen vaatimattomuus kuitenkin säilyi ja yksityiskohdat rakennettiin edelleen siroina, alkupeiräisten majojen hengessä. Mökkien kokonaiskorkeus, kattokulma ja päämitat noudattivat alkuperäistä 1930-luvun mallia ja ne olivat sopusoinnussa palstojen mitoitukseen nähden. Julkisivuissa oli edelleen pystylaudoitus ja peiterimat.

Varaston ohella toinen merkittävä 1950-luvulla tullut muutos oli uusi kuistiosa rakennuksen päädystä, joka korvasi aikaisemman avokuistin. Pitkänomainen kuisti oli mielenkiintoisesti epäsymmetrisen mökin harjaan nähden. Ulko-ovi oli joko kuistin sivulla tai vaihtoehtoisesti kuistin päädystä. Uuden kuistin pystyjaon jaetut ikkunat olivat yksinkertaisempia kuin aikaisemmat ruutuikkunat, eivätkä ikkunaluukut kuuluneet enää suunnitelmiin. Katon katemateriaali oli edelleen huopaa. Vesikourut tehtiin metallisina, mutta mitoiltaan siroina. 1950-luvun tyyppimökin ominaispiirteitä on analysoitu osassa II rakentamistapaohjeen yhteydessä; tavoitteena on soveltaa siinä esiintyviä periaatteita uudessa tyyppimökissä.

### Nykyinen tyyppimökki

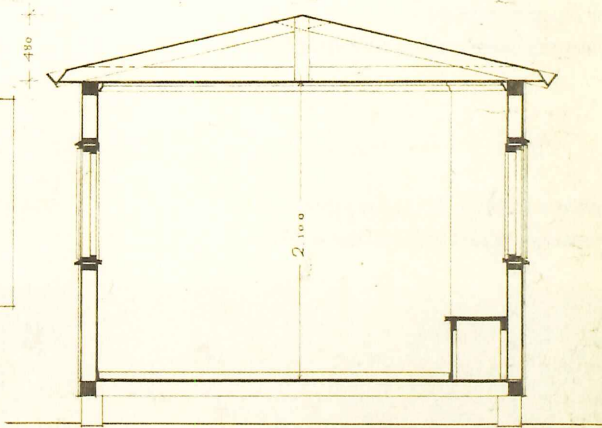
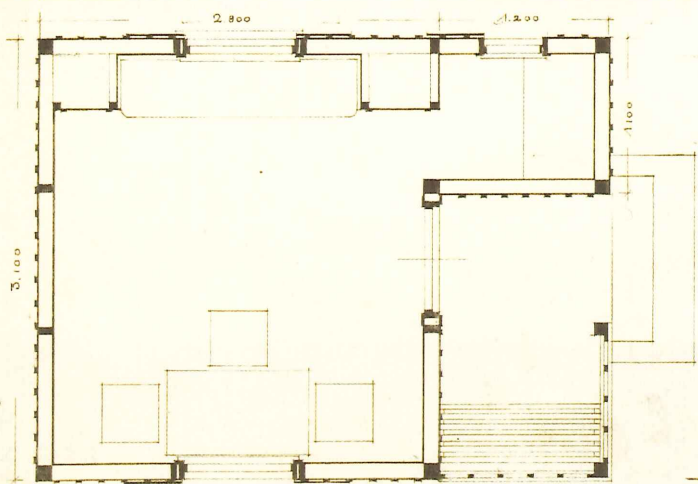
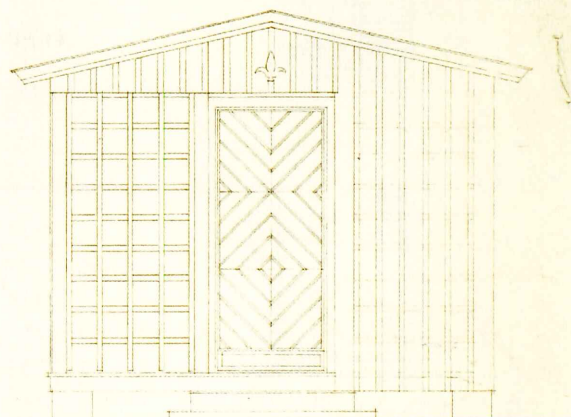
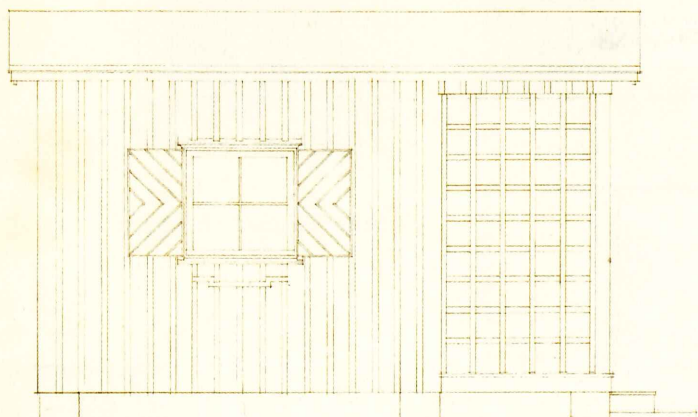
Vuonna 1989 arkkitehti Ulla-Maija Lilja suunnitteli alueelle uuden, nykyisin käytössä olevan tyyppimökin, jossa asuin-tilan ja sisäkuistin yhteenlaskettu kokonaispinta-ala on noin 24 m<sup>2</sup> eli mökkikoko on kasvanut entisestään. Vuonna 1998 on saatu edelleen voimassaoleva malli hyväksyntä yhdistyksen teettämille tyypeille A, B ja C, joiden kokonaispinta-ala on 26 m<sup>2</sup>. Nykyisen tyyppimökin korkeus ja päämitat eivät noudata alkuperäisen tyyppimökin mittakaavaa. Toteutuksessa on käytetty nykyaikaisia teollisia rakennusosia, joiden mallit ja dimensiot ovat tuttuja uusilta pientaloalueilta. Alkuperäinen hienostunut käsityön jälki puuttuu ja paikoitellen rakentaminen on tehty huolimattomasti. Mökkien katemateriaaleina on käytetty useita erilaisia palahuopamalleja ja värejä sekä jopa tiilikattoa jäljitteleviä peltejä. Uusien mökkien vaikutelma on alueen alkuperäisiin tyyppimökkeihin verrattuna huomattavan raskas ja kömpelö ja johtanut alueen rakennustaiteellisen laadun latistumiseen ja yhtenäisen ilmeen hajoamiseen.

PUUTARHAMAJA  
VALLILAN  
RYHMÄPUUTARHA-ALUEELLE

TYYPPI  
G.  
TYP

TRÄDGÄRDSPAVILJONG  
VALLGÄRDS  
KOLONITRÄDGÄRD

HELSINGIN KAUPUNGIN KIRJESTOLAJAKUNTA  
on puolestaan hyväksynyt nämä rakennussuunnitelukset  
Helsingissä, maalis-kuun 19. p:nä 1932.  
Viran puolesta

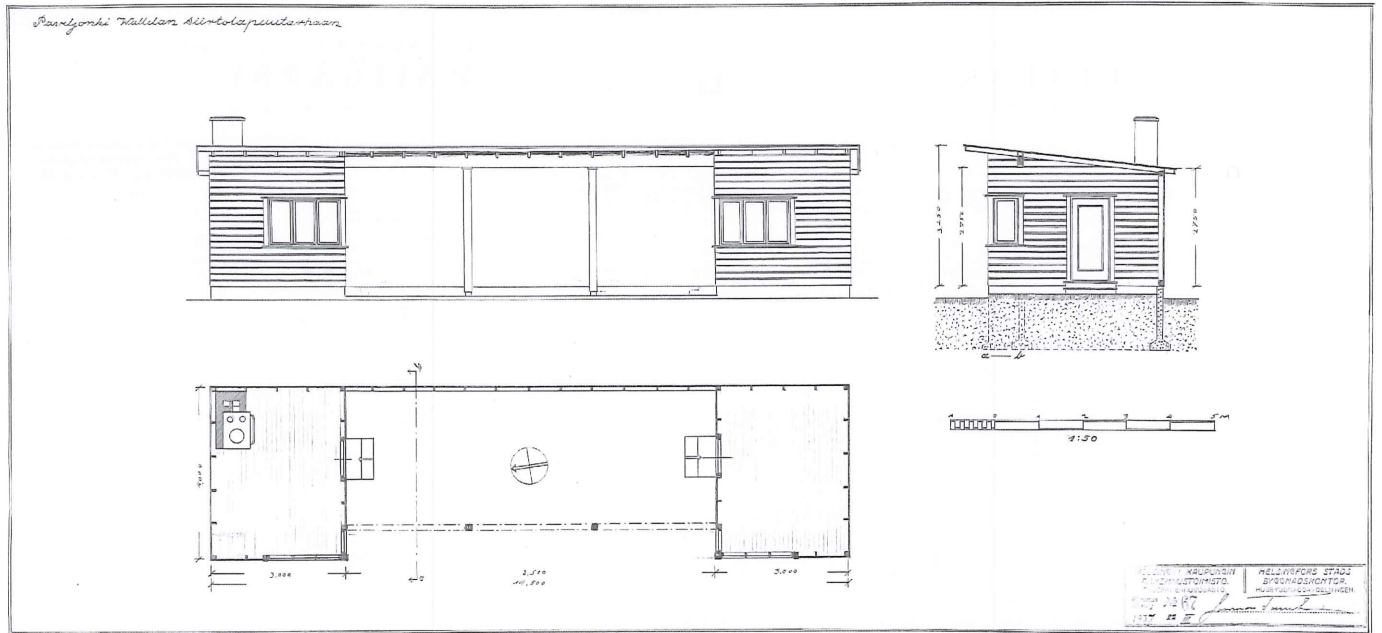


19. III. 32. Birger Brunil



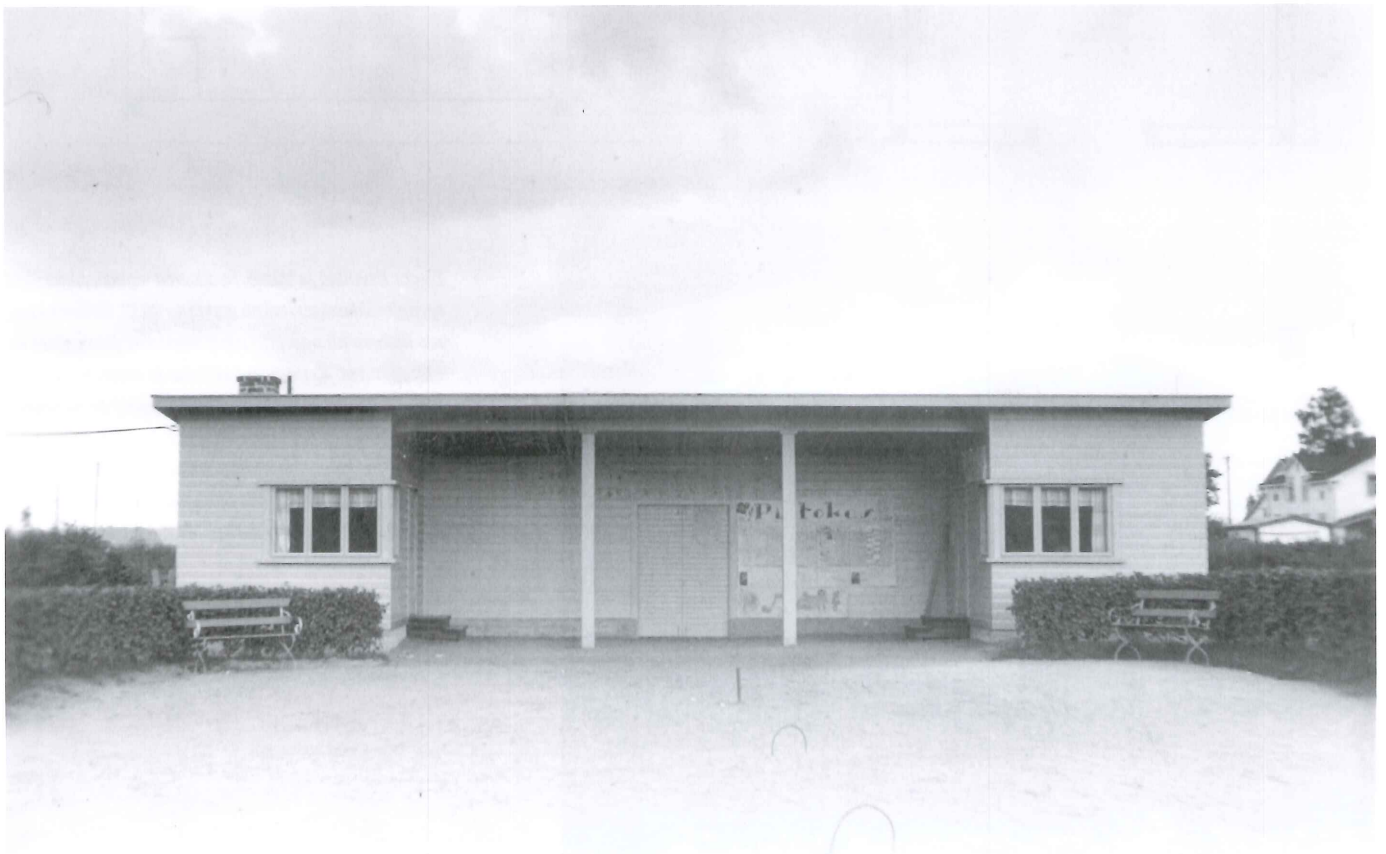
*Birger Brunilan ja Väinö Tuukkasen signeeraama  
tyyppimökkisuunnitelma vuodelta 1932. Sisäänkäynnin  
kulman on upotettu pieni avokuisti, jota puiset ri-  
tilät rajaavat. Kattokulma on loiva ja räystäät hyvin  
kapeat. Ensimmäisen tyyppimökin pääty on symmet-  
rinen. Julkisivussa pystyrimalaudoitus. Klassismin  
niukat, mutta elegantit yksityiskohdat – ainoana ko-  
risteena oven yläpuolella liljakuvio sekä ikkunan ala-  
puolella tyylitelty koristeista. HKA*





Gunnar Taucherin paviljonki-  
rakennussuunnitelma vuodelta 1937. HKM

Alkuperäinen Taucherin piirtämä paviljonki  
1930-luvun lopulta pelikentän päätteenä. KA







# Nykytila ja säilyneisyys

## Kokonaishahmo

Siirtolapuutarhan kokonaishahmo on pääosin säilynyt. Luoteiskulmasta menetettiin osa satamaradan rakentamisen myötä 1960-luvulla. Puutarhan alkuperäinen suorakaidemuoto muuttui tällöin ja osa pohjoisesta lehmusrivistöstä hävisi. Myös siirtolapuutarhan reuna siirtyi pohjoiseen päin, kun Kirsikkapolun pohjoispuolelle tehtiin lisäpalstoja pari vuosikymmentä myöhemmin. Siirtolapuutarha-alueen sisällä merkittävin muutos on ollut tyyppimökin koon ja mittakaavan kasvaminen sekä erilaisten palstan apurakennelmien levittäytyminen aikaisemmin avoimena ja viljelyssä olleille palstan osille. Tämän ke-

hityksen seurauksen alueen puutarhamainen luonne on muuttunut rakennetummaksi. Samalla alueelle ominainen selkeä rakennettujen ja rakentamattomien alueiden välinen ero on hämärtynyt.

Siirtolapuutarhan kokonaissommitelma ja sen keskeiset piirteet ovat säilyneet melko hyvin. Keskiakselin, puistovyöhykkeen ja yleisten käytävien selkeys on kuitenkin hämärtynyt kasvillisuuden ylikasvun, uusien rakennelmien sijoittelun sekä palstojen reuna-alueiden leviämisen vuoksi. Kerhorakennus kaipaa pikaisia toimenpiteitä säilykseen. Keskeiselle puistovyöhykkeelle on rakennettu uusia, alkuperäisiin suunnitelmiin kuulumattomia raken-

nelmia, jotka ovat muuttaneet alueen tiilallista jäsentymistä ja sulkeneet näkymiä.

1930-luvulla istutettua alkuperäistä kasvillisuutta on vielä paljon jäljellä. Suurin osa säilyneistä puista on hyväkuntoisia. Kokonaissommitelmassa näyttävinä aiheina olleet puurivi-istutukset siirtolapuutarhan pohjoislaidalta ovat harventuneet. Etelälaidalta puurivi puuttuu kokonaan. Talvisodan pakkasten aikana osa

*Vallilan siirtolapuutarhan nykytila.*







*Poikittaisen puistovyöhykkeen ja Porttipolun risteyksessä on alkuperäinen happomarjapensasistutus, joka on esimerkkinä Kochille ominaisesta värin käytöstä esteettisenä aiheena. Taustalla näkyy ylikasvanut unkarin sireeni-istutus rajaamassa leikkikenttää. Kuva: Loci Oy*

palstojen hedelmäpuista paleltui. Samalla hävisi runsaasti pensasistutuksia, esimerkiksi puron varresta<sup>7</sup>. Kasvillisuus on kärsinyt ajoittain liiasta kosteudesta. Siirtolapuutarhan eteläreuna on ollut jyrkkien rinteiden sulamisvesien vuoksi useina vuosina veden vaivaamaa. Samoin puron tulviminen on aiheuttanut ongelmia.

Elisabeth Kochin alkuperäiselle suunnitelmalle luonteenomaiset vastakohta-asetelmat kuten istutusten geometriisuus/vapaamuotoisuus, puutarhan tilojen avoimuus/sulkeutuneisuus tai kasvilajien värikkyyys/perusvihreys, on ajan myötä heikentynyt ja alue menettänyt siten alkuperäistä ominaisuutensa. Suurin muutos palstojen yleisilmeessä on hyötyviljelykasvien häviäminen palstoilta. Palstojen alkuperäinen avoin ilme

on hävinnyt koristekasvien ja erilaisten lisärakennusten ja rakennelmien korvatesa alun perin viljelykäytössä olleen tilan.

Alkuperäisen tyyppimökin alueelle luoma yhtenäinen ilme on murenemassa. Uudet tyyppimökit variaatioineen ja vanhempien mökkien eri aikoina tehdyt laajennukset yhdessä mökkien aikaisempaa tummemman ja kirjavamman värityksen kanssa luovat alueelle sekavan yleisilmeen. Nykyinen tyyppimökki on alkuperäistä suurempi ja suhteiltaan ja detaljeiltaan kömpelömpi. Alkuperäinen tyyppimökkien sijoitteluperiaate yhtenäiseen rakennusrintamaan on kuitenkin säilynyt yhtenä alueelle luonteenomaisena piirteenä.

Pääosa palstoista on säilyttänyt alkuperäisen luonteensa tilallisesti avoimina ja lajistoltaan perinteisinä puutarhoina.

## Yleiset alueet

### Keskiakseli

Keskiakselin säilyneisyyttä käsitellään neljänä osakokonaisuutena:

### Siirtolapuutarhan rajaus ja pääportti

Alkuperäinen pensasaidanne on olemassa, mutta ylikasvaneena ja leikkaamattomana. Vuonna 1982 siirtolapuutarhan ympärillä oleva aita uusittiin teräsverkkoidaksi. Aita sijoitettiin tuolloin pensasaidanteen sisäpuolelle vanhojen pensaiden säästämiseksi. Aitaa myös jatkettiin uusien palstojen ympärille. Radan ja uusien palstojen väliin istutettiin tuolloin aitaorapihlaja-aidanne.

Siirtolapuutarhan pääportti on uusittu useamman kerran. Alkuperäistä pääporttia reunustivat kiviset portinpylväät, jotka kannattivat tervetuloa-tekstikylttiä ja kaksiovista teräsverkkoporttia.

### Sisääntuloaukio

Sisääntuloaukion alkuperäinen aukiomainen sommitelma leikattuine punatammipensasaidanteineen<sup>8</sup>, lehmusriveineen ja nurmikkokenttineen on hävinnyt ja pysäköinti vienyttä tilaa aukiolta. Suorakaiteenmuotoiset nurmikaistat olivat alun perin laajemmat. Alkuperäinen vaahterakujanne ei ole enää yhtenäinen. Sommitelman leikattuja yhtenäisiä pensasaitoja on korvattu sekalajisilla pensas- ja perennaistutuksilla.

Aukion itäreunalla vaahteroita on uusittu, mutta vaahterat eivät muodosta enää yhtenäistä kujannetta. Länsireunalla viidestä puusta on kolme jäljellä. Sisääntuloaukion porttipuuna on säilynyt saarni, joka mahdollisesti on alkuperäinen laji. Alkuperäisten unkarinsyreenien rajaama porttimainen aihe Porttipolun alkupäässä on kadonnut. Syreenit on leikattu maata myöten. Lisäksi uusi jätekatos ja huonokuntointi

<sup>7</sup> suullinen tieto, HH 2008

<sup>8</sup> Se on ollut paikalla vielä 1970-luvulla.





nen sähköpääkeskus ovat ottaneet sommitelmassa näkyvän roolin "porttiaiheina".

Autopaikkoja on noin 40 autolle. Uutena vieraana aiheena ovat autopaikkoja reunustavat vanhoista sähkötolpista tehdyt puomit. Portin yhteyteen on tuotu kolme ilmoitustaulua ja niiden ympärille on istutettu alkuperäiseen suunnitelmaan kuulumattomia pensasryhmiä. Portin pielessä on penkki ja pyöräteline.

### Porttipolku

Siirtolapuutarhan pääkäytävänä ja koko alueen keskiakselina toimivan alun perin leikatuin pensasaidoin rajatun Porttipolun hahmo on hämärtynyt. Palstojen kasvillisuus on vallannut alaa käytävän puolelta. Käytävän yleisilme on "ryhditön". Käytävää reunustavalla kasvillisuudella ei ole yhtenäistä lajistoa eikä korkeutta. Palstoja rajaava lajisto vaihtelee pensaista pelkkiin perennaosuuksiin. Palstojen rajauksissa on käytetty myös niihin alun perin kuulumattomia reunakiviä ja aitoja.

Yhdistys ei ole ottanut kantaa tai ohjeistanut palstojen rajautumista tähän keskeiseen yhteisalueeseen, mikä olisi tärkeää siirtolapuutarha-alueen ominaisuutteen ja alkuperäisen tilasarjan säilymisen kannalta.

### Puolikuuaukio

Porttipolun päätteenä olevan puolikuun muotoisen aukion geometrinen selkeys on hävinnyt. Alue ei hahmotu enää alkuperäisen idean mukaisesti koska puolilympyrää rajannut leikattu täsmällisen muotoinen pensasaita on hävinnyt.

Porttipolun päätteeksi on istutettu 1980-luvun lopulla uusien lehmusten ryhmä, kun siirtolapuutarhaa laajennettiin Kirsikkapolun pohjoispuolelle. Aukiota rajaavat nykyään monilajiset vapaa- muotoiset pensasryhmät.

### Poikittainen puistovyöhyke

Poikittaisen puistomaisen vyöhykkeen keskeiset elementit, yhtenäinen nurmi-

*Porttipolku puistoakselin ja puroa ylittävän sillan kohdalta. Kuva: Loci Oy*

pinta, sitä vasten piirtyvät yksittäiset maisemapuut, leikattujen pensasaitojen rajaamat selkeään geometriset leikki- ja oleskelualueet sekä pohjoislaitaa reunustava puro ovat pääosin säilyneet. Nurmipinta on säilynyt alkuperäisen laajuisena. Suuret, säilyneet alkuperäiset maisemapuut ovat raudus- ja hieskoivuja sekä tammia. Osa suurista puista on maamerkin omaisia. Joitakin puita on jouduttu kaatamaan, esimerkiksi saunan tieltä. Hopeapajut ovat hävinneet vähitellen. Alkuperäisen klassisistisen sommitelman leikki- ja oleskelualueita sekä rakennuksia rajaavat leikatut pensasaidat ovat säilyneet, mutta ne ovat hoitamattomina ylikasvaneita.



Kaarevaan muotoon rajaavaksi aiheeksi suunniteltu syreenipensasaidanne on ylikasvanut viisi metriä korkeaksi pensasaidaksi. Aidanne erottaa saunan ja leikkialueen toisistaan. Leikkialueelle sijoitettu hiekkalaatikko ja keinut ovat alkuperäisillä paikoillaan, mutta ne on uusittu valmistuotteina. Leikkialueen laidalla toimii alkuperäisellä paikalla kesäkioski pienimuotoisine terasseineen ja pöytäryhmineen. Terrassin kupeeseen on istutettu alkuperäiseen suunnitelmaan kuulumattomia perennoja. Porttipolun ja puistovyöhykkeen risteykseen on lisätty perennaryhmä alkuperäisten verihappomarjapensaiden eteen. Sommitelmaan kuuluvat myös aurinkokellot molemmin puolin käytävää. Niitä ei kuitenkaan mainita Kochin suunnitelmissa. Alkuperäisiä teräsrakenteisia penkkejä on vielä käytössä leikkikentän laidalla.

Kenttää rajaava orapihlaja-aita on hoitamattomana ylikasvanut. Orapihlaja-aitoja on tyhistetty Toimelan laajennuksen myötä. Uutta lajistoa on istutettu kerhorakennus Toimelan lähiympäristöön, maisemoimaan mm. kompostialuetta ja grillikatosta. Tammien laajat latvukset luovat taustan tälle tilalle.

Myöhemmin tehdyt rakennelmat on sijoitettu avointen oleskelualueiden keskelle ja niiden sijoitus katkaisee alkuperäisen suunnitteluperiaatteiden mukaisen näkymäyhteyden puistovyöhykkeen laidalta toiselle. Varastorakennuksia alun perin rajanneet tuomipihlaja-aidat ovat edelleen paikallaan. Toinen länsipäädyn alkuperäiseen sommitelmaan kuuluneista varastoista on purettu. Se paikalla on ollut yhteiskomposti, mutta nykyisellään alue on nurmena. Saunarakennus, johon liittyy katettu ulkoterassi, sijaitsee puistovyöhykkeen keskellä sen länsipäädssä varaston ja leikkialueen välissä. Puistovyöhykkeen itäpäässä on tuomipihlajien ja villiviinien peittämä varasto- ja käymälärakennus alkuperäisellä paikallaan, mutta uudelleen rakennettuna.

## Puro

Alun perin siirtolapuutarhan alueella luonnonmukaisena virrannut puro on ollut kapea, loivapiirteinen ja tasalevyinen. Uomaa on puhdistettu vuonna 1961. Rantapenkereen muoto ja linjaus muutettiin merkittävästi purouoman uudelleenmuokkauksen myötä vuosina 1977–78, jolloin veden virtaus ja pintavedet ohjattiin betonielementtikouruun ja puro toimi teknisesti avoviemärinä. Puron uomaa on todennäköisesti tuolloin myös syvennetty. Osa alkuperäisestä pensaskasvillisuudesta hävisi kourun rakentamisen yhteydessä. Todennäköisesti osa alkuperäisistä puron varren pensasistutuksista on hävinnyt jo talvisodan pakkasten aikana<sup>9</sup>.

Nykyään puron vedenlaatu on välttävää, mutta paranemaan päin. Sitä on pyritty parantamaan vaihtamalla pohjasedimentti, ohjaamalla vesiä viemäreiden kautta puhdistamoon sekä pumppaamalla kesäisin merivettä puroon. Pumppaus on lopetettu Vanhankaupunginselän veden suolapitoisuuden ja sameuden takia. Nykyään puroa kuormittavat muun muassa teiden suolaus ja kaduilta huuhtoutuvat epäpuhtaudet. Vesi ei sovelu palstojen kasteluvedeksi eikä esimerkiksi kahlaamiseen. Rankkasateella hetkittäiset tulvat vaivaavat etenkin puron varressa olevia palstoja. Betonikouru on paikoin särkynyt ja vesi on useasti viennyt maa-ainesta mukanaan. Puron ylitse ei ole sallittu tehdä kiinteitä rakenteita, kuten palstakohtaisia siltoja, sillä tulvavesi vie ne helposti mennessään. Puron ja käytävien risteyskohdissa on puurakenteiset sillat.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan puron molemmat rannat olivat yhteisalueita. Pohjoisranta oli pensailta istutettu, eteläreuna osittain kasvillisuuden peittämää, osittain avoimeen nurmipintaan rajautuvaa. Nykyisin palstat ovat laajentuneet kiinni puroon muualla paitsi Mansikkapolun kohdalla. Kaksi kolmasosaa puron varrella sijaitsevista palstoista ulottuu kiinni puron reunaan, käytännössä yksityistettyinä alueina. Tämän seurauksena puron varren alkuperäinen avoimuus ja yhtenäisyys on hävinnyt.

Puistovyöhykkeen ja puron tilallinen yhteys on selkeimmillään puistovyöhykkeen länsipäädssä, jossa puron rannalla on vain matalaa kasvillisuutta tai avointa nurmipintaa. Muuten puron voi nykyisin havaita vain silloilta. Puistovyö-

hykkeen länsipäädssä on myös säilynyt Kochin suunnitelman mukaisia pensaita, kuten lumimarjaa ja pähkinäpensaita. Muu puronvarren kasvillisuus on yksityisten palstanpitäjien istuttamia perennoja. Pääröyri- ja Porttipolun välisellä puron osuudella sekä Porttipolun ja Toimelan välissä puro rajautuu pois puistovyöhykkeen näkymästä tiheiden pensasryhmien ja pensasaitojen taakse.

## Yleiset käytävät

Yleisten käytävien linjaus on vuonna 2009 tehtyjen maastomittausten mukaan jonkin verran siirtynyt. Alkuperäiset yksityiskohdat, kuten Elisabeth Kochin suunnitelmille luonteenomaiset istuskelusyvennykset yleisten käytävien päätteinä ovat kadonneet. Alun perin palstan korko oli jonkin verran yleisiä käytäviä ylempänä. Rajauksena käytävään päin toimivat yleensä maanpeiteperennat eikä säännöllisiä reunakiveyksiä käytetty. Nykyisin palstojen reunoilla esiintyy paljon erilaisia reunakiviä kuten mukulakiviä, louhekiviä ja nupukiviä. Uusina reunakivimateriaaleina on myös alueelle vieraita betonikiviä sekä lankkureunoja. Palstan ja yleisten alueiden rajautuminen on yksi niitä alueelle luonteenomaisia piirteitä, joka tulisi ohjeistaa nykyistä tarkemmin.

*Kumpulanpuro nykytilassaan betonoidussa kaukalossa. Kuva: Loci Oy*



<sup>9</sup> *suullinen tieto, HH 2008*



Siirtolapuutarhan **sisääntulokäytävä** nä toimii muita käytäviä leveämpi Porttipolku, joka on neljä metriä leveä. Siirtolapuutarhan ulkolaitoja kiertäviä **reunakäytäviä** ovat Tuomitie ja Sireenitie sekä alun perin lehmusrivein korostetut Pihlajapolku ja Kirsikkakuja, joiden leveys on 3–3,5 metriä.

Kirsikkakujan linjaus on muuttunut kaarevaksi radan rakentamisen myötä ja sen päätteeksi on syntynyt kolmionmuotoinen pikkuaukio. Reunakäytävien ulkolaitoja kiertävät yhtenäiset nurmikaistaleet.

*Kirsikkakuja muodosti alun perin siirtolapuutarhan pohjoisreunan. Sitä korostava alkuperäinen metsälehmusrivi on harventunut uusien palstojen rakentamisen myötä. Alkuperäinen lehmusrivistö tulisi palauttaa. Kuva: Loci Oy*

Kirsikkakujan varrella olevasta puistolehmuksrivistä puuttuu noin puolet alkuperäisestä. Riviä on täydennetty Porttipolun riskyksessä.

Siirtolapuutarhan eteläreunalle, Pihlajapolun varteen istutettu lehmusrivistö on vanhojen valokuvien perusteella hävinnyt melko aikaisessa vaiheessa. Alueen eteläreuna on ollut Vallilan jyrkkien rinteiden sulamisvesien vuoksi useina vuosina veden vaivaamaa. Puut ovat todennäköisesti kärsineet liiasta kosteudesta. Puurivin tilalle on istutettu sekalainen lajisto pensaita, muun muassa unkarisyreeniä, pensashanhikkeja ja rusokuusamia.

Siirtolapuutarhan **keskikäytävänä** toimivat pohjois-eteläsuuntainen Päärynäpolku ja itä-länsisuuntaiset Omenapolku ja Tammitie sekä muita lyhyempi Mansikkapolku puron pohjoisreunalla. Näiden käytävien leveys on 2,5–3 m.



## Palstat

Vallilassa on nykyisin 169 palstaa. Kolme palstaa hävisi (palstat 26–28) ja neljä palstaa (palstat 22–25) pienehen Sompassaaren satamaradan rakentamisen myötä 1960-luvulla. Myöhemmin siirtolapuutarha-alueetta laajennettiin Kirsikkakujan pohjoispuolelle, jolloin saatiin kuusi lisäpalstaa. Alkuperäinen palstojen koko vaihtelee 200–460 m<sup>2</sup>:n välillä. Palstat ovat suorakaiteen tai suunnikkaan muotoisia, pääsääntöisesti kapeita ja pitkiä (8–9 m x 20–25 m). Palstat rajautuvat naapuripalstoihin 60 cm levyisillä (30 cm + 30 cm) huoltokujilla, jotka ovat sora- tai nurmipäälysteisiä.

## Palstojen tilallinen luonne

Kasvillisuudeltaan ja tilankäytöltään alkuperäisen kaltaisina **avoimina palstoina** voidaan pitää noin 1/4 palstoista, **puoliavoimina** noin 2/4 palstoista ja **visuaalisesti sulkeutuneina** noin 1/4 palstoista. **Avoimilla palstoilla** on runsaasti vapaata tilaa, usein nurmipintaa ja kasvillisuus on valtaosin matalaa. Puut sijaitsevat yksittäin. **Puoliavoimilla palstoilla** kasvillisuuden korkeus vaihtelee, mutta yleisilme on melko avoin ja palstoille on mahdollista nähdä yleisiltä käytäviltä. **Suljettuina palstoina** tässä inventoinnissa on pidetty tyyppiä, jossa puiden latvukset sulkevat suuren osan palstaa ja palstat ovat myös reunoitetaan korkean kasvillisuuden rajaamia. Alueella on myös palstoja, jotka on istutettu lähes täyteen kasvillisuutta ja vapaata kulkupintaa tai nurmikkoa on hyvin vähän tai ei lainkaan. Tähän inventointiin on kartoitettu palstoilta vain hedelmäpuut ja muut korkeat pienpuut tai pensaat, jotka useimmiten ovat unkarin- tai puistosyreenejä.

## Rajautuminen ja suhde yleisiin alueisiin

Toisin kuin monilla muilla Helsingin siirtolapuutarha-alueilla, Vallilassa palstojen rajautuminen siirtolapuutarhan yleisiin alueisiin on ollut vapaamuotoista ja avointa ja se on yksi tämän alueen erityispiirteitä edelleen. Yhtenäistä pensaslajia tai leikattuja pensasaitoja ei eri käytävien varsilla tai käytävien osilla ollut. Poikkeuksena on alkuperäiseen sommitelmaan kulunut, keskiakselia korostava leikattu pensasaitakujanne Porttipolun varrella. Yleisiä käytäviä rajanneet karviaismarjapensaat ovat edelleen monin paikoin käytössä. Palstoja rajaavina lajeina on käytetty muitakin perinteisiä pensaslajeja, kuten aitaorapihlajaa, syreeniä, erilaisia marjapensaita, ja pensasruusuja. Nykyään rajauksissa esiintyy



Vallilan siirtolapuutarhalle on ominaista yleisiä käytäviä reunustavat matalat kivikkokasvit, ja näkyvät palstoille ovat melko avoimia. Tämä on yksi säilytetävä ja vahvistettava alueen ominaispiirre.

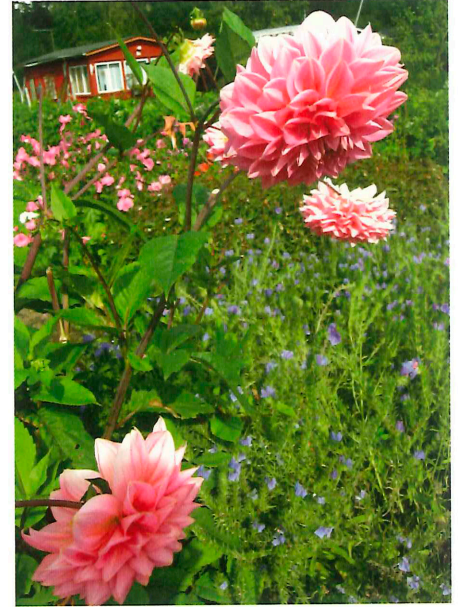
Kuva: Loci Oy



Aidat eivät kuulu alkuperäiseen siirtolapuutarhasomitelmaan Vallilassa. Uusina materiaaleina käytävien rajauksissa käytetyt erilaiset noppa- ja betonikivi-reunukset eivät sovellu alueelle. Kuvat: Loci Oy



Siirtolapuutarhan kukkaloistoja ja alkuperäistä kasvilajistoa, kultapiiskuja ja dahlioita. Kuvat: Loci Oy



myös uusia lajeja kuten aroniaa ja hortensiaa. Huoltokujia ovat alun perin tyypillisesti rajanneet vadelpensasat, joita vieläkin yleisesti esiintyy.

Vanhoissa valokuviissa pääkäytävien varsilla esiintyy paljon matalia reunakasveja. Näitä maanpeiteperennoita ja kivikkokasveja on edelleen nähtävissä runsaasti (esimerkiksi hopeahärkki, mehitähti, ukkomansikka, erilaiset maksaruohot ja rikot). Tämä on perinteinen rajautapa Vallilassa, jota tulisi jatkossakin suosia. Osa palstoista on rajannut puutarhansa yhteiskäytävää tai yhteisalueita vasten pelkillä näyttäville perennaryhmillä, usein perinteisesti pioneilla.

### Kasvillisuus

Tyypimökkiin tukeutuva palstan osa on luonteeltaan yksityistä aluetta, jota usein suojaa lehtimaja tai pergolaseinämä. Jo-

kaisella palstalla kasvaa ainakin yksi hedelmäpuu, tyypillisesti omenapuu. Myös luumu- ja kirsikkapuita on paljon. Hyötykasvien viljely on vähentynyt. Palstoilla on keskitytty hedelmäpuiden, koristekasvien ja marjapensaiden kasvattamiseen. Pienissä kasvihuoneissa viljellään yhä vihanneksia ja yrtejä. Nykyinen pensaslajisto on moninainen. Myös alueen alkuperäiseen ilmee-

seen kuulumattomat eksoottiset lajit kuten erilaiset havupensaat ovat yleistyneet istutuksissa. Mökeille johtavien käytävien reunoille on perinteisesti istutettu perennoja, erityisesti pioneja ja matalia reunuskasveja. Köynnöksistä tavallisimmat ovat villiviinit, kärhöt ja humala, mutta myös muita lajeja on käytetty runsaasti pergoloissa, porteissa ja mökkien seinustoilla.



## Rakennelmat ja rakenteet

Palstoille on rakennettu paljon erilaisia leikki-, varasto- tai kuivakäymäläkäyttöä palvelevia apurakennelmia, joita ei alun perin ollut alueella. Nämä rakennelmat tunkeutuvat esiin muuten yhtenäisistä mökkirivistöistä vastoin alkuperäisiä suunnitteluperiaatteita lisäten alueen "rönsyilevää" ja rakennettua yleisilmettä. Rakennelmien kokoa, väritystä tai sijoittelua palstalla ei ole ohjeistettu. Suositettu malli on hirsimökkiä pitkänurkkineen mukaileva ja läpikuultavalla puunsuoja-aineella käsitelty "kevythirsi" -malli. Katteet ovat tavallisesti palahuopaa eri väreissä. Tuloksena on palstojen rakennelmien kirjavuus ja aluekokonaisuuden alkuperäisen yhtenäisyyden pirstoutuminen sekä Vallilalle ominaisen palstojen rakentamattomien osien avoimuuden häviäminen.

### Aidat

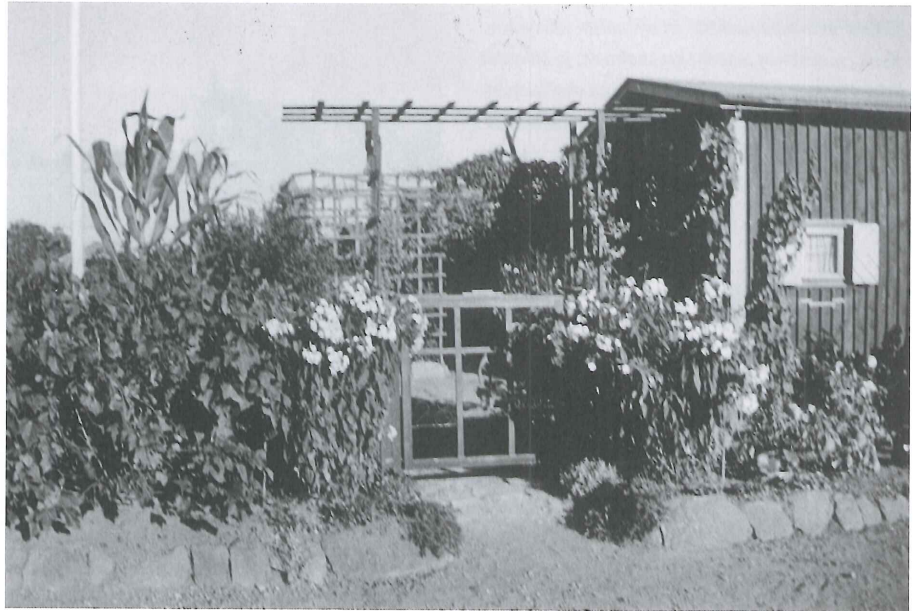
Palstoja ei ole alun perin rajattu rakennetuilla aidoilla tai pensasaidoilla. Nykyisin palstoja rajaavat usein alueelle soveltumattomat korkeat tai umpinaiset aidat. Aidoista suurin osa on puurakenteisia maalattuja lauta-aitoja. Myös joitakin teräsverkkoaitoja löytyy. Tuhoeläimiä vastaan on käytetty muovi- tai lankaverkkoaitoja.

### Portit

Kochin joihinkin Vallilan mallipalstasomitelmiin on kuulunut palstalle johtava korkea säleikkötyyppinen porttirakennelma. Kochin palstasuunnitelmia muistuttavia, vanhoissa valokuvissa näkyviä puisia säleikkötyyppisiä tyylikkäättä pergolarakenteita on nähtävissä edelleen muutamilla palstoilla. 1930-luvun valokuvissa esiintyy myös matalia portteja. Nykyisin portit vaihtelevat puu- ja teräsrakenteisista ovellisista porteista leikatuista pensasaidoista muotoiltuihin korkeampiin avoporttirakennelmiin.

### Katokset, pergolat, terassit

Palstoilla esiintyy nykyisin runsaasti erilaisia katos- ja pergolarakenteita, joita ei esiintynyt alkuperäisissä suunnitelmissa tai siirtolapuutarhan alkuvuosien valokuvissa. Useimmiten näihin pääsääntöisesti puisiin rakenteisiin on istutettu peittävää kasvillisuutta. Pergolaseinämiä yhteyteen on myös rakennettu kivettyjä tai puurakenteisia terasseja. Monet palstat ovat menettäneet puutarhamaisen luonteensa laajojen terassirakennelmien ja katosten vuoksi. Yleistyessään ilmiö uh-



*Kuva alkuperäisestä puurakenteisesta säleikköportista. Porttirakenne on verhottu köynnöksin, käytävää reunustavat luonnonkivillä tuetut perennaistutukset. HKA*

*Esimerkki alueelle myöhemmin tulleista monista uudentyyppisistä pergola- ja katosrakennelmistä. Rakennusvalvontavirasto*

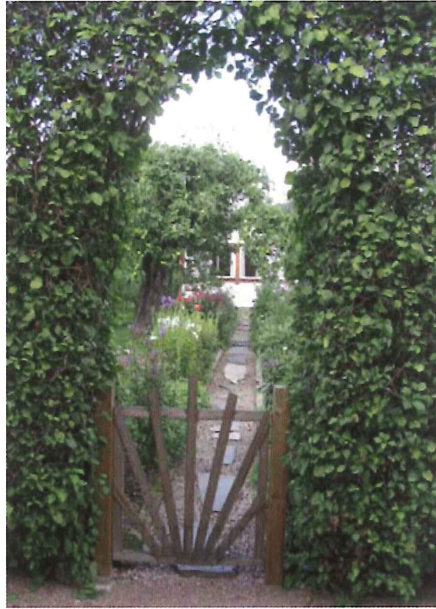
kaa alueen alkuperäisen puutarhamaisen luonteen säilymistä ja muuttaa aluetta rakennetumpaan suuntaan.

### Kompostit

Kaikilla palstoilla on ollut kasvi- ja ruuanjätteen kierrätykseen tarkoitettu komposti. Se on sijoitettu tavallisesti palstan takanurkalle ja verhottu kasvillisuudella. Rakenteina alueella on käytetty puisia keikoita sekä muovisia kompostiastioita. Nykyisin kompostiastioiden on oltava kannel-

lisiä. Alueelle ei perinteisesti kuulu yksityisillä palstoilla olevat erilliset ulkoahuussirakennukset, joita esiintyy joillakin palstoilla.





### Kasvihuoneet

Palstojen hyötyviljely on muuttunut pienimuotoiseksi vihannesten kasvattamiseksi kasvihuoneessa. Kasvihuoneet on tehty joko lasirakenteisina tai puisina muovilla katettuina kehikoina.

### Kyltit, lipputangot, postilaatikot

Siirtolapuutarhamökkeihin on 1960-luvulla hankittu yhtenäiset maalatut, metalliset numerokyltit. Museomökissä sellainen on kiinnitetty mökin julkisivuun oven yläpuolelle. Kyltit ovat vähitellen hävinneet ja tilalle on tullut laaja kirjo uusia.

Alkuperäisten suunnitelmien mukaan jokaisella palstalla tuli olla lipputanko. Vanhoissa valokuvissa vuosilta 1937–43 valtaosalla palstoista oli sellainen. Palstakohtaiset lipputangot ovat vähentyneet selvästi alkuperäiseen tilanteeseen verrattuna. Nykyiset lipputangot sijaitsevat harventuneessa riveissä palstan keskiosissa mökkien edustoilla. Portteihin liittyy monilla palstoilla postilaatikko. Yhtenäistä käytäntöä postilaatikoiden mallin tai kiinnitystavan suhteen ei ole.

*Kuvia alueen porteista, jotka osittain noudattavat alkuperäisiä malleja. Kuvat: Loci Oy*

*Museomökin kuisti, jossa kasvaa alkuperäinen villiviini sekä alkuperäinen ikkunadetalji. Kuvat: Loci Oy*

### Museomökin palsta

Museomökin palsta numero 93 on hankittu siirtolapuutarhayhdistyksen museokäyttöön vuonna 1977, mihin asti se toimi tavallisena vuokrapalstana. Palstalla on pyritty 1970-luvulta lähtien kasvattamaan ja viljelemään alueen alkuperäisiä lajeja. Selvitystyön aikana löydettiin Elisabeth Kochin tälle palstalle laatima mallisuunnitelma, jonka pohjalta puutarha kunnostettiin yhdistyksen toimesta kesällä 2009. Palstalle on istutettu Kochin suunnitelmassaan esittämiä kasvilajeja.



## Yleisten alueiden rakennukset

Yhdistyksen **kerhorakennuksena** toimii arkkitehti Gunnar Taucherin suunnittelema Toimelaksi kutsuttu paviljonki. Rakennuksen alkuperäinen linjakkuus ja rakennustaiteellinen arvo on pahoin kärsinyt myöhempien muutostöiden johdosta. Vuonna 1978 toteutettu laajennus rakennuksen edessä ja muutos lämpimäksi koontumistilaksi on muuttanut alkuperäisen rakennuksen pääjulkisivun tunnistamattomaksi ja peittänyt sen laajennuksen taakse. Kattomuoto on jaettu kahteen erisuuntaiseen lappeeseen eräänlaiseksi satulakatoksi alkuperäisen yhden lappeen sijaan. Rakennuksen hoitoa on laiminlyöty ja perustukset ovat painuneet. Rakennus vaatii kiireellisiä korjaustoimenpiteitä säilyäkseen. Nykyinen värisävy, teollisen maalauskäsittelyn vaaleansininen, on alkuperäiselle arkkitehtuurille vieras.

Alkuperäiset Taucherin suunnittelemat **huoltorakennukset** vajaa lukuun ottamatta on purettu tai jätetty toteuttamatta. Säilynyt vaja vaatii paviljongin tavoin

kiireellisiä toimenpiteitä säilyäkseen. Perustukset ovat silmämääräisesti tarkasteltuna liikkuneet ja rakennus on painunut. Keskimmäisen parioven edustalla ajoluiskaa on korotettu irrallisella betonilaatituksella. Ovet ovat listoituksia lukuun ottamatta luultavasti alkuperäisiä. Maalauskäsittely on tehty teollisella muovimaalilla. Puuverhous on osin huonokuntoinen väärentyyppisestä maalauskäsittelyä johtuen. Rakennus on kuitenkin kunnostuskelpoinen ja palautettavissa alkuperäiseen asuunsa. Taucherin paviljongin ohella se muodostaa arvokkaan muistuman alkuperäisestä rakennuskannasta.

Muita uusia rakennelmia ovat kioski, grillikatos, roskakatos sekä sähköpääkeskus. 1990-luvulla rakennettuun saunaan ei ole tehty suurempia muutoksia.

## Tyyppimökkit

Museomökin lisäksi alkuperäisiä 1930-luvun tyyppimökkejä ei ole säilynyt. Alueen vanhimmat tyyppimökkit pohjaavat alku-

peräisen tyyppimökin 1950-luvun muutoksiin. Nämä 1950-luvun mökit hahmotuvat alueella edelleen hyvin ja niitä on säilynyt myös joitakin laajempia ryhmiä.

1950-luvun tyyppimökille on tunnusomaista puumateriaalin hienostunut käyttö, mataluus, yhtenäinen kattomuoto ja harjan suunta sekä mökkien sijoittuminen säännönmukaisesti rivistöihin. Laajennuksista ja muutoksista huolimatta alkuperäisen tyyppimökin suhteet ovat vielä aistittavissa. Varasto-osa on rakennettu mökin taakse muuta siirtolapuutarhamökkkiä matalampana ulokkeena, mikä osaltaan luo alkuperäiselle mökille ominaista mittakaavaa.

1980- ja 1990-lukujen tyyppimökkit poikkeavat alkuperäisistä tyyppimökeistä sekä detaljoinniltaan että mittasuhteiltaan. Uusimmat mökit ovat muodoltaan ikään kuin 1950-luvun mökkejä, mutta joka suhteessa esikuviaan puolitoista kertaa suurempia. Uusimpien tyyppimökkien toteutuksissa ei ole onnistuttu tavoittamaan alkuperäisten mökkien hie-

*Gunnar Taucherin alkuperäiseen paviljongiin tehty laajennus on muuttanut alkuperäisen arkkitehtuurin tunnistamattomaksi. Myöhemmin aukiolle tuotu grillikioski rikkoo sommitelman. Teollisen maalauskäsittelyn vaaleansininen väritys on räikeässä ristiriidassa klassismin hillityn väriskaalan kanssa. RVV*



*Alueelle rakennettu sauna terasseineen edustaa 1990-luvun arkkitehtuuri-tyyliä. Kuva: Loci Oy*



*Alueen alkuperäinen huoltorakennus. Kuva: Loci Oy*







*Valokuvia 1950-luvun tyyppimökkien tyyppillisistä piirteistä: harjaltaan epäsymmetrinen pääty, pystyrimalaudoitus, ikkunaluukut sekä muuta mökkiä matalampi varasto-osa. Kuvat: Loci Oy*

nostunutta detaljontia. Rakennusosina on käytetty usein teollisesti valmistettuja ikkunoita, ovia ja varusteita. Puutavara on karkeasti sahattua rautakauppalaatua vakiokokoisena. Mökit ovat saaneet kylkeensä rakennetut patiot puutarhakalusteriä varten. Tämän kehityksen seurauksena palstat ovat alkaneet näyttää liian pieniltä mökkeihin verrattuna ja mökeistä on tullut palstan hallitsevin osa.

Paikoin alueen rakennuskannan alkuperäisestä yhtenäisyydestä ei ole enää juuri mitään jäljellä. Monet eriaikaiset tyyppimökit muunneltiin ja laajennuksineen muodostavat alueelle kirjavan yleisilmeen. Jos tämä kehityssuunta jatkuu, Vallilan siirtolapuutarhan luonne tulee olennaisesti muuttamaan ja alueen yhtenäisyys häviää. Muutosprosessi uhkaa jo nyt alueen eheyttä merkittävä-

sti ja siten myös koko Vallilan siirtolapuutarha-alueen kulttuurihistoriallisen arvon säilymistä.

Vaikka tyyppimökit oli vanhojen valokuvien perusteella maalattu eri värisävyin, antoi yhtenäinen väriskaala kuitenkin alueelle yhtenäisen ilmeen. Alkuperäinen yhtenäinen klassistinen vaalea väriskaala on ajan saatossa kadonnut. Alueella on nykyään nähtävissä kirjava kokonaisuus uusia alueelle vieraita räikeitä tai liian tummia värisävyjä sekä vieraita tapoja korostaa rakennusosia maalaamalla. Lisäksi alueella ovat yleistyneet mökkeihin soveltumattomat ja puurakenteita vahingoittavat alkydi- ja lateksimaalit. Siirtolapuutarhamökkien alkuperäinen väriskaala tulee palauttaa ja käytettävä maalityyppi ohjeistaa alueellisesti yhtenäisen värisuunnitelman avulla.





1980- ja 1990-lukujen uudet tyyppimökkit poikkeavat alkuperäisistä tyyppimökeistä sekä kooltaan että mittasuhteiltaan. Teollisesti valmistetut ikkunat, ovet ja muut yksityiskohdat ovat usein kömpelöt ja alkuperäinen yksityiskohtien laadukkuus on hävinnyt.

Myös aukotus poikkeaa paikoin alkuperäisestä. Punamultaväritys valkoisine ikkunapuitteineen ja nurkkalautoineen on alueelle vieras. Osa rakennelmista on sijoitettu avoimena pidettävälle tontin osalle tai liian lähelle yleisen alueen rajaa. Kuvat: Salla Hoppu





# Ominaispiirteet, arvot ja kehittämisperiaatteet

## Siirtolapuutarhan kehittäminen viheraluerakenteen osana

Vallilan siirtolapuutarha muodostaa yhdessä sitä reunustavan puiston, Kumpulan kartanon ja kasvitieteellisen puutarhan kanssa merkittävän kulttuurihistoriallisen ja puutarhataiteellisesti arvokkaan siirtolapuutarha- ja viheralueen, jotka parhaimmillaan luovat monimuotoista puutarhakulttuuria edustavan kokonaisuuden. Kumpulanpuro liittyy Vallilan siirtolapuutarhan sekä historiallisesti että maisemallisesti osaksi Kumpulanlaaksoa.

### Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *maisematilan horisontaalisuus, laaksolla on voimakaspiirteiset reunat*
- *siirtolapuutarhan alkuperäinen hahmo on lähes säilynyt*
- *siirtolapuutarhan asema laaksomaisemassa on hämärtynyt ympäröivän laakson kasvillisuuden kasvamisen myötä. Siirtolapuutarhan aikaisemmin selkeä rajausta ympäristöstään on osin hävinnyt. Alue ei viheralueen osana vastaa nykypäivän tarpeita avoimuuden ja yhteyksien suhteen.*

### Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuosituks

- *Siirtolapuutarhaa kehitetään osana kaupunkikuvallisesti merkittävää viheraluekokonaisuutta. Alue liitetään toiminnallisesti ympäröivään viheraluerakenteseen avaamalla lisää kulkuportteja. Jalan- ja kulkuyhteyksiä parannetaan kartanon ja kasvitieteellisen puutarhan suunnalta sekä siirtolapuutarhan itä- ja länsisivuilta.*
- *Maisematilaa selkeytetään avaamalla näkymiä ja raivaamalla puustoa siirtolapuutarhan ympärillä. Alueen rajausta ympäristöönsä täsmennetään uudella leikatulla pensasaidalla ja itä-länsisuunnaisilla uusilla lehmusriveillä. Näkymät pidetään avoimina Kumpulanpuron liittymäkohdissa siirtolapuutarhan ja sen ympäristön välillä sekä Hämeentien sillalta.*
- *Ratapenkereen ja siirtolapuutarhan välinen alue suunnitellaan osaksi viheraluekokonaisuutta ja kunnostetaan uusi viheryhteys siirtolapuutarhasta kasvitieteelliseen puutarhaan.*

## Yleiset alueet ja kokonaishahmo

Vallilan siirtolapuutarhan keskeisenä ominaispiirteenä on sen alun perin klassistisiin suunnitteluihanteisiin perustunut selkeä geometrinen kokonaishahmo, joka on pääosin säilynyt.

Elisabeth Kochin suunnitelma on yleisten alueiden osalta toteutunut johdonmukaisesti ja sen peruspiirteet ovat säilyneet.

Kochin alkuperäissuunnitelma tulisi kuitenkin nostaa nykyistä paremmin esiin säilyttämällä ja korostamalla suunnitelman keskeisiä piirteitä, palauttamalla kadonneita aiheita sekä poistamalla siihen kuulumattomia myöhemmin tulleita lisä- ja aiheita.

### Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *selkeä, puhdaslinjainen geometrinen kokonaishahmo*
- *tyyppimökkien systemaattinen sijoitteluperiaate sekä yhtenäisellä periaatteella toteutetut suorakaiteen muotoiset palstat*
- *kokonaissommitelman ja yleisten alueiden selkärankana poikittainen puistovyöhyke ja sitä risteävä Porttipolku tilasarjoineen*
- *käytäväverkoston selkeä hierarkia sekä yleisten alueiden ja yksityisten palstojen välinen hierarkia ja selkeästi erottuva vastakohtaisuus*
- *alueen selkeä tilarakenne on hämärtynyt alueelle tulleiden uusien rakennusten ja rakennelmien sekä alkuperäisen kasvillisuuden ylikasvamisen ja osittaisen häviämisen myötä. Muutosten seurauksena sommitelman alkuperäinen selkeys on murenemassa.*

### Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuosituks

- *Aluetta kehitetään siten, että alueen historialliset piirteet vahvistuvat tai palautuvat, kuitenkin niin, että nykyajan vaatimukset otetaan huomioon toimenpiteitä suunniteltaessa.*
- *Alueen alkuperäisen geometrisen muodon palauttaminen siirtolapuutarhan kaakkoiskulmaa "suoristamalla". Alueelle saada kaksi uutta palstaa*
- *Alkuperäisen purouoma-aiheen osittainen palauttaminen*
- *Keskeisten istutus- ja sommitteluaiheiden palauttaminen: muotoon leikatut ja säännölliset pensasaidanteet, puurivit ja kujanteet ja aukiosommitelmat palautetaan. Porttipolun aseman korostaminen ja käytävien hierarkian säilyttäminen/palauttaminen.*
- *Yhteisten alueiden ja yksittäisten palstojen alkuperäisen vastakohtaisen tilallisen luonteen vahvistaminen*
- *Yhteisrakennusten kunnostusohjelman laatiminen*



## Poikittainen puistovyöhyke

Poikittainen puistomainen vyöhyke on Porttipolun tilasarjan ohella Vallilan siirtolapuutarhan tärkeimpiä tilasarjoja ja puutarhataiteellisia arvoja. Puistomaisen vyöhykkeen avoimuus kuten laajat nurmikentät ovat tärkeää vastakohta yksityisten palstojen puutarhaisemmalle ympäristölle. Pitkittäinen näköyhteys siirtolapuutarhan laidalta toiselle on alueella orientoitumisen ja kokonaisuommitelman hahmottamisen kannalta tärkeää ominaispiirre, joka on osin hämärtynyt.

### Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *puistomainen vyöhyke ei nykyisellään ole alkuperäisen suunnitelman ja arvonsa mukaisessa asussa*

### Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuosituksukset

- *Kochin suunnitelman tilalliset- ja istutusperiaatteet puistovyöhykkeen eri osaluueilla säilytetään ja palautetaan. Kasvillisuuden uusiminen ja palauttamisen aikataulu sovitetaan yhteen puron kunnostamisen kanssa. Avataan ja palautetaan näköyhteys puistoakselin päästä toiseen.*

## Puro

Kumpulanpuro on yksi Vallilan siirtolapuutarhan erityispiirre. Kochin suunnitelmassa puro on jäsenneilty puistovyöhykkeen suunnalta katsottuna paikoin avoimiin, paikoin kasvillisuuden verhoamiin osiin. Asemakaavaa varten purosta on laadittu tarkempi suunnitelma, jossa on tutkittu puroaiheen palauttamista osittain alkuperäiseen luonnonmukaiseen asuunsa.

### Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *puro on Vallilan siirtolapuutarhan asemakaavallisen sommitelman perusaiheita ja yksi alueen arvoja edelleen. Nykyasussaan betonoituun kaukaloon sijoitettuna puro ei kuitenkaan visuaalisesti sovi kulttuurihistorialliseen ympäristöön. Myös puron tulviminen aiheuttaa alueella ongelmia.*

### Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuosituksukset

- *Purovyöhykkeen kehittämisen lähtökohdaksi otetaan puron tulvimisongelman ratkaiseminen ja puron alkuperäisen luonteen palauttaminen. Purosta kehitetään "Kochin henkeen" puistomaisen vyöhykkeen kokoaivaksi aiheeksi asemakaavatyön yhteydessä laaditun puron yleissuunnitelman mukaisesti.*
- *Puron kunnostustyön yhteydessä tulee uusia myös sillat*

## Keskiakseli

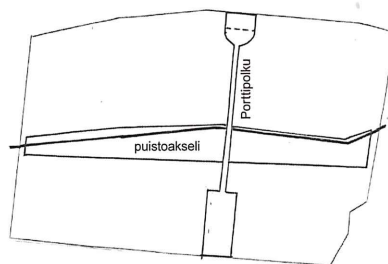
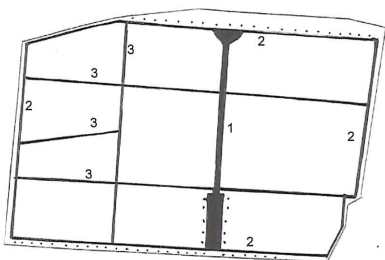
Keskiakselin tilasarja on Vallilan siirtolapuutarhan klassisistisen sommitelman olennainen puutarhataiteellinen aihe, joka tulee restauroida ja palauttaa.

### Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *Porttipolun tilasarja ei nykyisellään ole alkuperäisen suunnitelman ja arvonsa mukaisessa asussa. Puolikuun aukio ei sovellu kompostoinnin ja multavarastoinnin alueeksi.*

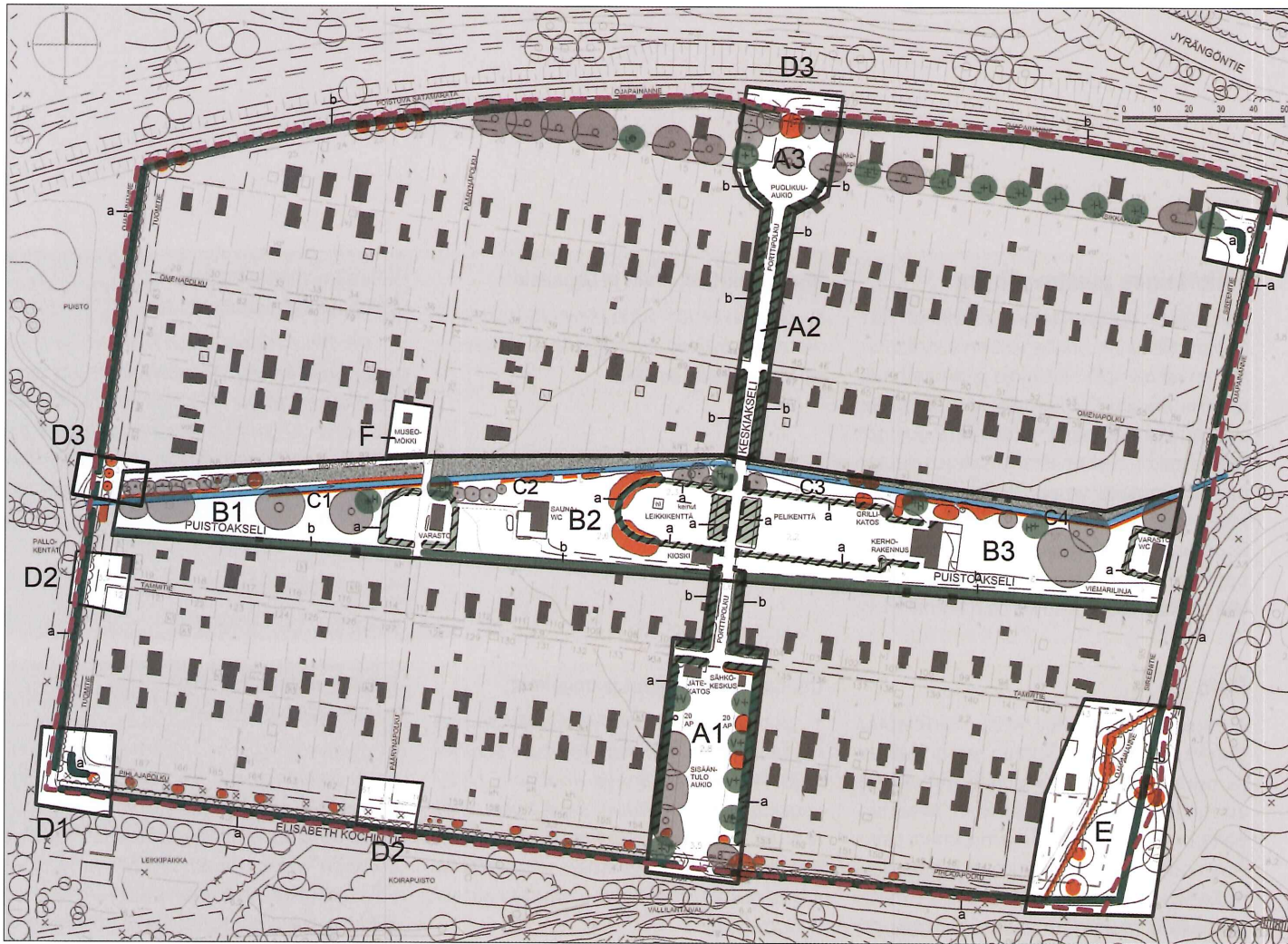
### Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuosituksukset

- *Keskiakselin asema siirtolapuutarhan pääsisäänkäyntinä sekä alueen pääkäytävänä edellyttää, että käytävän reunat suoritetaan ja palautetaan ja että aukiosommitelmat ja palstoja alun perin rajanneet leikatut pensasaitaistutukset palautetaan. Puolikuun aukio säilytetään kokonaisuommitelmaan olennaisesti liittyvänä avoimena aukiotilana. Nykyinen kompostointi- ja huoltoalue siirretään muualle.*



*Kaaviot, joissa on esitetty siirtolapuutarhan kokonaisuommitelman keskeiset elementit yleisten alueiden osalta*





## TOIMENPIDE-EHDOTUKSET - KASVILLISUUS



### OSA-ALUETUNNISTE

A1 - Keskiakseli, Sisäntuloaukio  
A2 - Keskiakseli, Porttipolku  
A3 - Keskiakseli, Puolikuu-aukio

B1 - Puistoakseli, läntinen  
B2 - Puistoakseli, keskinen  
B3 - Puistoakseli, itäinen

D1 - D3 Porit ja käytävien päätteet  
E - Mahdollinen aluelaajennus, huoltopiha  
F - Museoököki, erillinen suunnitelma



C1 - C4 Puro, erillinen periaatesuunnitelma s.xx

### KASVILLISUUS



Poistettava kasvillisuus (puu / pensas / perennaistutus)



Säilytettävä kasvillisuus (puu tai pensas)



Istutettava puu, lajitunniste (Palautettava E.Kochin suunnitelman mukainen aihe)  
L= Lehmus, H= Hopeapaju, V= Vaahtera, J= Jalava



Säilytettävä, kunnostettava leikattava pensasaita



Istutettava leikattava pensasaita

a) Palautettava E.Kochin suunnitelman mukainen aihe  
b) Uusi, maisemakuvaan eheyttävä aihe



Säilytettävä, vapaasti kasvava pensasaidanne



Istutettava, vapaasti kasvava pensasaidanne

a) Palautettava E.Kochin suunnitelman mukainen aihe  
b) Uusi, maisemakuvaan eheyttävä aihe



Istutettava, vapaasti kasvava pensas- ja perennaistutus (purovarsi)  
Lajeina pähkinäpensas, huurrepaju, valkolumimarja, kultaherukka, idänkamukka, mustamarjakanukka, koiranheisi, kiiltotuhkapensas, punapaju, pensashanikki, siperiankurjemieikka



3-5 metrin vyöhyke puutarhan aidan ulkopuolella, joka on varattu aitaamisen vaatimiin toimenpiteisiin (maaston muotoilu, pintavesien ohjaaminen, kasvillisuuden istuttaminen, aidan perustaminen)



## Yleiset käytävät

Suorakulmaisen selkeän ja hierarkkisesti jäsenneilyn käytäväverkoston ansios-ta alueella orientoituminen on helppoa. Käytävien suuntaiset pitkät näkymät alu-een laidalta toiselle ovat tyyppilliset ja yksi Vallilan siirtolapuutarhan erityispiirteitä.

## Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *käytäväverkko perustuu eri levyisistä käytävistä muodostuvaan suorakulmaiseen verkostoon ja yhtenäiseen pintamateriaaliin. Alkuperäisenä materiaalina oli sora, nykyisin harmaa kivituhka, mikä luo yhtenäisen yleisilmeen alueelle.*
- *ongelmana on käytävälinojen selkeän suorakulmaisuuden katoaminen sekä käytävien rajautumisten hämärtyminen ja tästä johtuvat siirtolapuutarhan alkuperäisen idean vastaiset ja puutarhataiteellista arvoa murentavat muutokset.*

## Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuositukses

- *Käytävien alkuperäisten mittasuhteiden, käytävälinojen geometrian ja rajautumisen sekä yhtenäisen pintamateriaalin säilyttäminen ja palauttaminen*
- *Rajautuminen palstoihin päin säilytetään ja/tai palautetaan alkuperäisen idean mukaisesti*
- *Kochin suunnitelmille ominaisten käytävääiheidien palauttaminen kuten kulmien pyöritykset käytävien risteyskohdissa, käytävien varsia rajaavat matalat perennaistutukset (matala hopehärkki, maksaruoho ym. )sekä istuskelusyvennykset siirtolapuutarhan reunakäytävien pääteaiheina palautetaan*

## Palstat

Alkuperäisille palstoille on ominaista, että ne ovat jakaantuneet selkeästi rakennetumpaan vyöhykkeeseen ja avoimempaan, viljelyyn tarkoitettuun alueeseen. Kochin periaatteiden mukaan palsta koostui selkeästi kolmesta osasta: hedelmä-, koriste- ja hyötypuutarhasta. Palstojen alkuperäiset istutus- ja sommitteluperiaatteet ovat vielä selkeästi hahmotettavissa alueella ja ovat yksi alueen hieno, puutarhataiteellinen erityispiirre.

## Ominaispiirteet ja arvot ja ongelmat:

- *palstojen alunperin hyvin selkeä ja avoin luonne ja jakaantuminen eri toiminnolle varattuihin vyöhykkeisiin sekä kochilaiset istutus- ja sommitteluideat ovat palstojen keskeisiä ominaispiirteitä ja puutarhataiteellisia arvoja*
- *palstojen avoimuuden ja puutarhamaisuuden häviäminen erityisesti uusien rakennelmien ja niiden sattumanvaraisen sijoittelun myötä. Nykyään yleistynyt palstojen voimakas rajaaminen erilaisilla rakennetuilla aidoilla ei kuulu Vallilan siirtolapuutarhaan eikä sen alkuperäiseen ideaan*

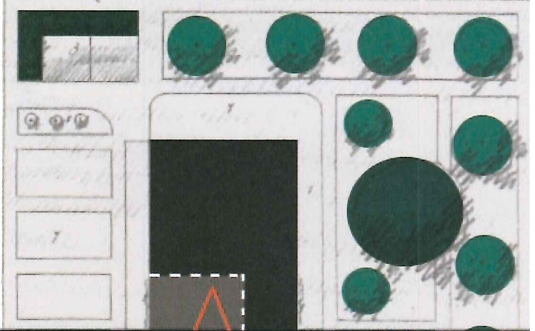
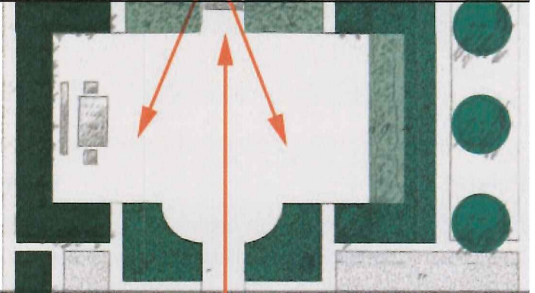
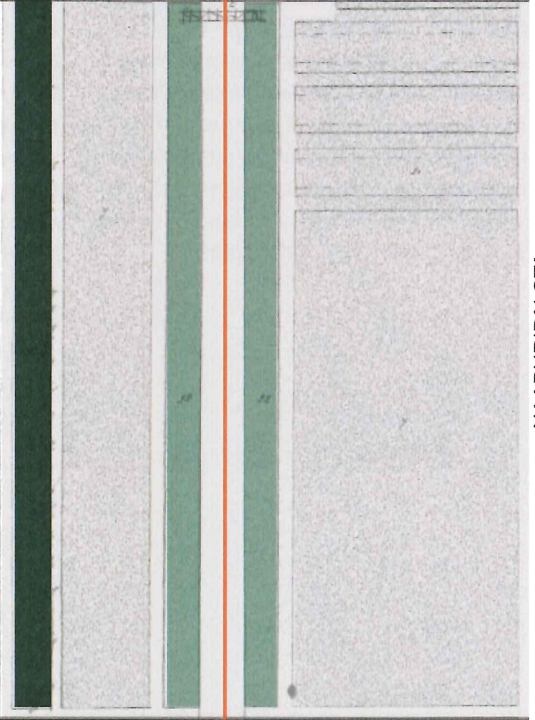
## Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuositukses

- *Merkittävin keino siirtolapuutarhan alkuperäisen luonteen palauttamiseksi on palstojen rajautumisen ohjeistaminen suhteessa yhteisalueisiin sekä palstojen alkuperäisen tilallisen jäsentelyperiaatteen selkiyttämisen ja palauttaminen. Palstojen rakennelmat, niiden sijoitus, koko ja materiaalit, ohjeistetaan asemakaavalla. Palstat tulee säilyttää puutarhamaisina niin, että vähintään 2/3 palstasta säilytetään istutettavana rakentamattomana alueena.*
- *Palstan apurakennelmat keskitetään rakentamiseen tarkoitetulle vyöhykkeelle niin, että siirtolapuutarhamökki säilyy päärakennuksena näkymässä ja että mökin eteen jää selkeä, puutarhamaisena hoidettu rakentamaton vyöhyke. Palstan kokonaiskerrosala määritellään asemakaavalla ja siihen luetaan myös apurakennelmat.*
- *Yhdistyksen tulisi laatia jäsenilleen luettelo Kochin aikaisista Vallilassa käytetyistä vanhoista kasvilajeista, jota palstaviljelijät voivat halutessaan käyttää ohjeena ja mallina suunnitellessaan omia palstojaan ja niiden kasvivalintoja. Myös Elisabeth Kochin laatimia, tämän työn yhteydessä löydettyjä palstojen mallisuunnitelmaa voidaan käyttää apuna ja hyödyntää mallina siirtolapuutarha-alueen palstojen suunnittelussa.*



## PALSTOJEN OMINAISPIIRTEET JA ARVOT - SOMMITELMA

(Analyysi pohjautuu Elisabeth Kochin kolmeen Vallilaan tekemään mallipalstasuunnitelmaan, 1932)

TILALLINEN PERUSJAKO	TOIMINTOJEN ERIYTTÄMINEN	NAAPURIPALSTA
<p>Tiiviisti istutettu, <b>puoliavoin</b> palstanosa mökin ympärillä (1/4 palstasta, mökki mukaan luettuna)</p>	<p><b>Hedelmäpuutarha</b> hedelmäpuu, marjapensaat, keittiökasvit, komposti</p>	
<p><b>Reunoilta voimakkaasti rajattu, suljettu / puolisoljettu, keskeltä avoin tila</b> (1/4 palstasta)</p>	<p><b>Koristepuutarha:</b> puitteet seurustelulle, oleskelu- ja leikkialue, koristepensaat, kukkivat perennat ja sipulikasvit</p>	
<p><b>Avoin, valoisa</b> palstanosa, pitkittäisellä palstanrajalla korkea suojakasvillisuus (2/4 palstasta)</p>	<p><b>Hyötypuutarha</b> hyötykasvien vuoroviljely</p>	
<p><b>Reunavyöhyke</b> julkisen ja yksityisen tilan rajalla, alle silmäkorkeuden olevalla kasvillisuudella rajattu kapea vyöhyke, johon usein liittyy porttiaihe.</p>		<p>NAAPURIPALSTA</p> <p>NAAPURIPALSTA</p> <p>YLEINEN KÄYTÄVÄ</p>

*Palstojen ominaispiirteet, arvot ja sommitelma. Analyysi pohjautuu kolmeen Elisabeth Kochin Vallilaan tekemään mallipalstasuunnitelmaan*

## SUUNNITTELUPERIAATTEET

### Kokonaissommitelma

Geometrisuus, yksinkertaisuus ja selkeys muotokielessä, valiomuodot, suoralinjaiset käytävät, säännölliset suorakulmaiset istutusalueet.

### Mökin ja palstan suhde toisiinsa

Mökkien sijainti palstalla määriteltä jo asemapiirroksessa.

Mökit ja palstat ovat erottamaton kokonaisuus, mittasuhteet ja sijainti toisiinsa tarkasti määriteltä, sijaitsevat palstan pitkittäisellä symmetria-akselilla (ei kuitenkaan keskiakselilla).

### Palstojen rajaaminen

Palstat rajataan yhteisalueista, sekä yleisistä käytävistä **kasvillisuudella**, ei aitoja tai reunakiviä. Naapuripalstoihin rajautuminen avoimena pidettävillä huoltokäytävillä sekä kasvillisuudella.

### Käytävät

**Käytävien suorat linjat, ympyräsegmentit risteyksissä ja pyöristykset kulmissa** ovat hoidon ja liikkumisen kannalta sekä myös esteettisesti tärkeitä. Pintamateriaalina **kivituhka**.

**Palstan pääkäytävä**, leveys 0.8 -1.0 m

Palstaviljelyn hoitoa palvelevat **sivukäytävät**, leveys 0.3-0.45 m

Avoimena pidettävä **huoltokuja** naapuripalstojen välillä, 0.3 m kunkin palstan puolella.

### Näkymät



Mökki pääkäytävän näkymän päätteenä.

Näköyhteys mökistä oleskelualueelle (lapsien silmälläpito).

### Kasvillisuus



Näkösuojana toimiva kasvillisuus, korkeus > 1,5 m.



Tilaa luova kasvillisuus, korkeus 1 - 1,5 m.



Matala käytäviä ja oleskelupaikkaa reunustava kasvillisuus, korkeus 0,2-1 m.



Matala viljeltävä kasvillisuus, välillä mulloksella.

**Hedelmäpuu** sijoitetaan mökin viereen palstan lämpimään osaan. Puu ei saa varjostaa palstaa tai naapuripalstoja.

**Köynnökset** liittävät mökin ja sen kuintin palstaan, sekä merkitsevät sisäänkäynnin.

**Näyttävät koristepensaslajit** istutetaan oleskeluryhmien läheisyyteen, **marjapensaat** palstan reunoille ja mökin ympärille.

**Perennaryhmät**, korkeat kasvit taustalla ja reunoilla, matalat niiden edustalle, reunakasvit etureunalla antamassa ryhmille syvyyttä. Kukkaryhmien ääriviivojen symmetria sekä kukkien harmoniset väriyhdistelmät tärkeitä. Istutusalueen päätepiestet yksittäiskasvein korostettuja (usein myös yksittäispensaita).

**Reunakasvit** (matalat perennat) käytävien ja oleskelualueiden reunoilla, koristearvon lisäksi estävät mullan vierimisen käytäville.

### Varusteet



Puurakenteinen **köynnösportti**, sijoitettu 0.5m palstan reunan sisäpuolella pääkäytävän alkuun. Toinen porttiaihe usein sijoitettu pääkäytävän mökin puoleiseen päähän, sisäänkäynti yksityisimmälle alueelle.

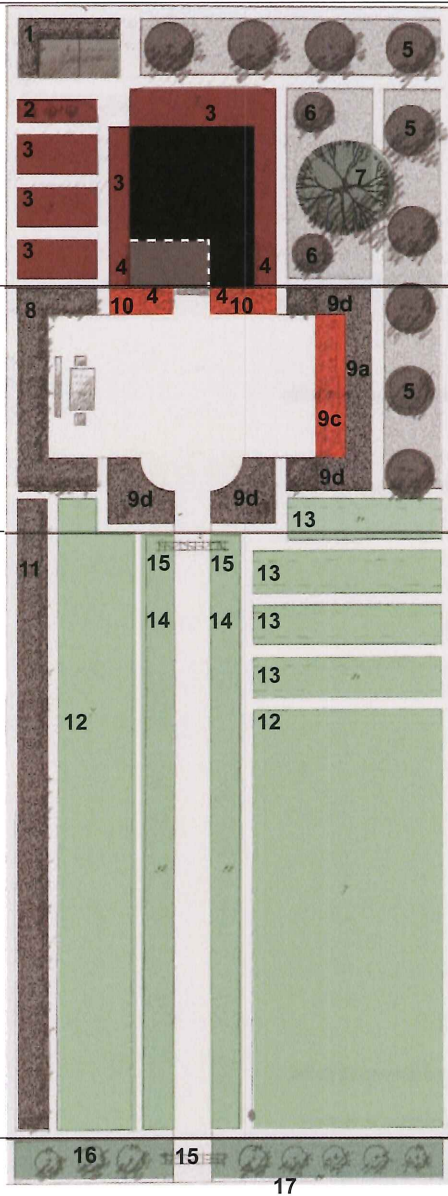


Varusteena puiset **penkit ja puutarhakalusteet** (Kochin mielestä ei vihreäksimaalattuja). Lisäksi palstoille on sijoitettu lipputangot, eivät näy palstasuunnitelmissa.



## PALSTOJEN OMINAISPIIRTEET JA ARVOT - KASVILLISUUS

(Analyysi pohjautuu Elisabeth Kochin kolmeen Vallilaan tekemään mallipalstasuunnitelmaan, 1932)



### Hedelmäpuutarha:

- 1 Kompostia suojaava istutus, näkösuoja naapuripalstalle, korkea perenna, usein kultapallo
- 2 Raparperi
- 3 Keittiökasveja
- 4 Köynnöksinä villiviini, humala tai köynnöskuusama

### Koristepuutarha:

- 8 Lehtimaja korkeista, yksityisyyttä ja varjoa luovista pensaista, lajeina unkarin- tai puistosyreeni
- 9 Oleskelualueen reunalla perennaryhmä. 9a) Taustalla korkeat lajit esim. malvat, ritarinkannukset, iirikset, 9b) edustalla keskikorkeat lajit (esim. pionit, akileijat, liijat), 9c) eturivissä matalimmat lajit (esim. rikot, sammalleimut, neilikat). 9d) Kulma-aiheina myös yksittäispensaat, kuten pensasruusut tai happomarjat, orapihlaja.

### Hyötypuutarha:

- 11 Tiheä vadelma-aidanne näkösuojana naapurien välillä, marjat talouskäyttöön
- 12 Viljelypalstat (perunaa, porkkanaa, punajuuria, nauriita, lanttua, sokerijuurikkaita, kaaleja, papuja, sipulia, kurpitsoituja, herneitä)
- 13 Alue mansikan kasvatukseen
- 14 Yksivuotisia kukkia ja/tai kukkivia perennoja, lajeja ei määritelty tarkemmin. Reunakasveina usein härkit, rikot, sammalleimut, neilikat, taempuna esim. pionit.
- 15 Pergolaporttia verhoamassa esim. villiviini- tai humalaköynnös

### Reunapuutarha:

- 16 Käytävän reunassa palstan etualalla karviaispensaat, istutusetäisyys 1m. Vaihtoehtoisesti suurikokoiset kukkivat perennat (esim. kultapiisku, hohdekuikka, asteri)
- 17 Yleisen käytävän reunassa matala maanpeitekasvi (esim. maksaruohot, hopeahärkki, esikot, syysleimut, rikot)

*Palstojen ominaispiirteet, arvot ja kasvillisuus. Analyysi pohjautuu kolmeen Elisabeth Kochin Vallilaan tekemään mallipalstasuunnitelmaan*

---

5 Puna- ja mustaviinimarjapensaat, istutusväli 1.8m

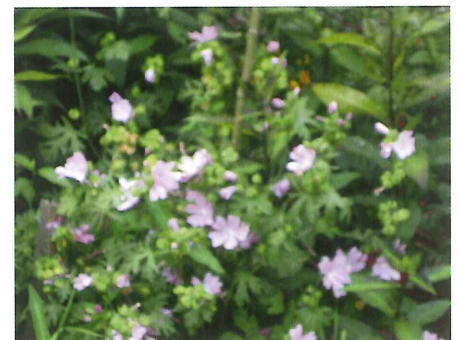
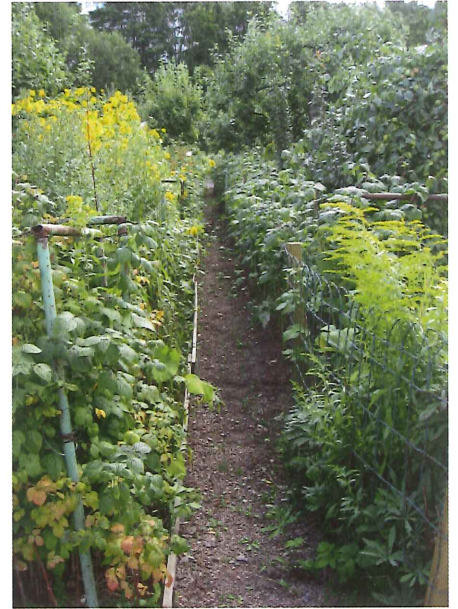
6 Karviaismarjapensaat

7 Hedelmäpuu, useimmiten omenapuu, lajikkeina kesälajit:  
'Astrakaani', 'Säfstaholm', 'Sokeri-Miron', 'Punainen Kaneli',  
'Keltainen Kaneli', syyslajit 'Harlamowsky', 'Valkealan Kuulas',  
Syysjuovikas, talvilajit 'Antonovka', 'Åkerö', 'Wealthy'

---

10 Oleskelualueen reunoilla mökin edustalla kukkivia  
matalia pensaslajeja (pensasruusut)

---





## Kerhorakennus

Yleisten alueen alkuperäisestä rakennuskannasta on jäljellä kerhorakennus sekä vajarakennus.

Tämän selvitystyön yhteydessä löytynyt paviljongin alkuperäinen suunnitelma mahdollistaa alkuperäisen suunnitelman mukaisen asun palauttamisen. Asemakaavassa on osoitettu paviljongille laajennumahdollisuus kerhorakennuksen taakse.

## Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *arkkitehti Gunnar Taucherin suunnitelman paviljongin merkitys puistoakselin klassisistisen, valiomuotoihin perustuvan (suorakaide + puolikaari) sommitelman porttimaisena päätteenä on keskeinen. Rakennuksen alkuperäinen idea ja rakennustaiteellinen arvo on kuitenkin hävinnyt myöhemmin tehdyn laajennuksen myötä.*

## Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuositukset

- *Paviljongin alkuperäinen hahmo palautetaan ja 1970-luvun laajennukset ja muutokset puretaan. Paviljongin laajenusosa suunnitellaan paviljongin taakse laaditun viitesuunnitelman mukaisesti. Paviljongin alkuperäiset värisävyt palautetaan.*

## Alkuperäinen vaja

Taucherin suunnittelema vaja on säilynyt osana puistovyöhykkeen alkuperäistä rakennuskantaa.

## Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *pensasaidoin ympäröity vaja sopii mitasuhteiltaan avoimen puistoakselin osaksi ja on arvokas muistuma alkuperäisestä rakennuskannasta.*

## Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuositukset

- *Vaja kunnostetaan alkuperäiseen asuunsa ja sille rakennetaan symmetrinen pari alkuperäisen suunnitelman mukaisesti.*

## Yhteisalueen itäreunan vaja ja puucee

Yhteisalueen itäreunassa oleva pensasaidan ympäröimä puucee-vaja on alkuperäisen sommitelman mukainen, mutta rakennettu uudelleen.

## Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *pensasaidan rajaama rakennus on osa puistovyöhykkeen alkuperäistä sommitelmaa. Rakennuksella on käyttöarvoa, mutta se on ulkoasultaan kömpelö puistoakselin alkuperäisiin rakennuksiin verrattuna.*

## Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuositukset

- *Pensasaitarajaus puistoakselin itäpäätteenä ja vaja-puuceen paikka säilytetään nykyisellään. Tutkitaan kompostoinnin sijoittamista tälle alueelle. Vajan väritys palautetaan tämän työn yhteydessä laaditun värisuunnitelman mukaisesti.*

## Sauna, kioski, grillikatos, sähköpääkeskus ja roskakatos

Uusitun kioskin sijainti keskeisesti puisto- ja keskiakselin varrella estää pitkien näkymien syntyminen itä-länsisuunnassa.

Grillikatoksen maisemallinen asema korostuu turhan voimakkaasti avoimen kentän laidalla kerhorakennuksen edessä. Sähköpääkeskus ja roskakatos korostuvat liikaa pääsisäänkäyntiaukion päätteenä.

### Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *alueelle myöhemmin tulleet rakennelmat sauna mukaan lukien eivät liity siirtolapuutarhan aikaisempiin rakennelmiin luontevalla tavalla, ne ovat tuoneet alueelle uudenvieraan kerrostuman ja niitä leimaa väliaikaisuuden tuntu.*

### Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuosituksukset

- *Grillikatos poistetaan paviljongin korjaus- ja muutostöiden yhteydessä. Sähköpääkeskus ja roskakatos korvataan uudella siirtolapuutarhan pääsisäänkäynnin yhteyteen sijoitettavalla rakennelmalla. Jätekatos mitoitetaan siten, että siihen mahtuu koko aluetta palveleva biojättekoposti. Sauna rajataan ympäristöstään pensasaitaistutuksin.*
- *Taucherin suunnitteleman alkuperäisen vajarakennuksen kunnostaminen sekä sille symmetrisen parin rakentaminen*
- *Uuden jätekatoksen ja sähköpääkeskuksen rakentaminen ja siirto pois Porttipolun näkymästä*
- *Yleisten alueiden rakennelmien väriyksessä noudatetaan yhtenäistä, alueelle laadittua värisuunnitelmaa.*

## Tyypimökkit ja palstan rakennelmat

1930- ja 1950-luvun asussa säilyneille tyypimökeille tunnusomaiset piirteet, kuten kompaktit ja elegantit mittasuhteet, loiva kattokulma, lyhyet räystäät, sirot rakennusosat huoliteltuine detaljeineen ja näiden toistuvuus kurinalaisissa, alkuperäisen asemapiirroksen mukaisissa yhtenäisissä mökkiriveissä luovat Vallilan siirtolapuutarha-alueelle humanin klassisistisen perusvireen ja ovat alueen keskeinen arvo.

### Ominaispiirteet, arvot ja ongelmat:

- *vielä jäljellä olevat 1950-luvun tyypimökkit ja niiden säilyneet alkuperäiset rakennusosat tuovat alueelle tärkeää historiallista kerroksellisuutta ja ajallista syvyyttä. Nykyinen tyypimökki on johtanut rakentamisen kirjavuuteen ja alueen rakennustaiteellisen laadun heikkenemiseen. Palstoille ilmestyneet erilaiset rakennelmat uhkaavat murentaa alueen yhtenäisyyden ja palstojen alkuperäisen tilallisen rakenteen.*

### Kehittämisperiaatteet ja toimenpidesuosituksukset

- *Alkuperäisten tyypimökkien ja niiden säilyneiden alkuperäisten rakennusosien säilymistä edistetään asemakaavassa laskemalla palstan kokonaiskerrosalaan apurakennelmat*
- *Alueelle laadittu uusi tyypimökkisuunnitelma otetaan käyttöön samalla kun nykyinen tyypimökkisuunnitelma poistetaan käytöstä*
- *Apurakennelmien sijoitus ja tyyli palsalla ohjeistetaan asemakaavan ja rakentamistapaohjeen avulla*
- *Siirtolapuutarhamökkien klassistinen vaalea väriskaala palautetaan tämän työn yhteydessä laaditun alueellisen värisuunnitelman avulla. Yhtenäisen väriskaalan avulla palautetaan alueen yhtenäinen ilme sekä korostetaan Vallilan siirtolapuutarhalle luonteenomaista siirtolapuutarhamökkien ja yhteisrakennusten vastakohtaa*





Vesikate on sileää vaakasuuntaan limitettyä huopaa ilman pellityksiä. Värisävy musta.

Varastouloke on 50-luvun lisäys. Huopakate kuten mökin katossa. Räystäs voi olla usein ns. "nollaräystäs". Julkisivuverhous kuten mökin seinissä. Ovi on tehty julkisivulaudoituksesta ja on usein käsitelty kuten julkisivut. Lukitus riippulukolla.

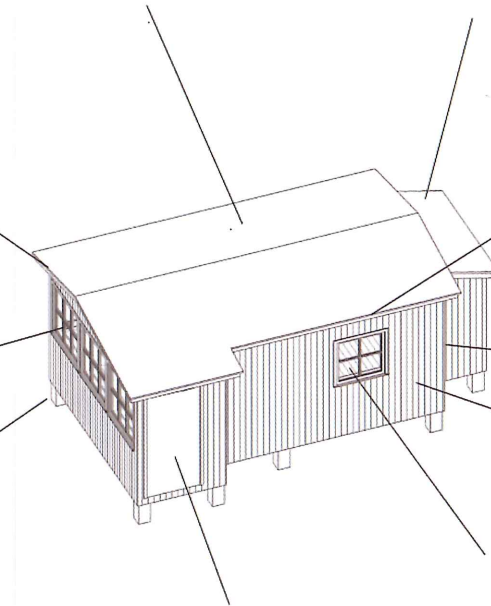


Päätyräystäs on tehty kuten sivuräystäs.



Kuistin ikkunat ovat 50-luvun lisäyksiä. Ikkunat ovat useimmiten kiinteitä yksilasisia puitteita yksinkertaisella pystyjaolla. Myös siroja pieniruutuisia ikkunoita on käytetty.

Perustukset ovat useimmiten betonisia pilariperustuksia. Myös luonnonkivi-perustuksia on käytetty. Korkeus yleensä alle 30cm.



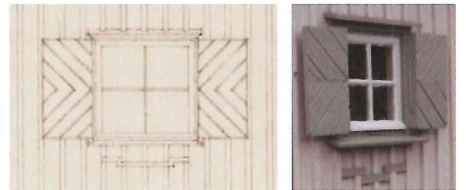
Sivuräystäs: huopa kääntry ruodelaudan reunan ympäri, kiinnitys huopanauloilla alapinnasta. Kattokannattajien päiden suojana siro höylätty räystäslauta 20x100mm, öljymaalattu. Räystään alapinnassa kattokannattajiin kiinnitetty höylätty leveä lauta, myös avoräystästä esiintyy. Sadevesikourut ovat sinkittyä ja maalattua peltiä, halk.80-100mm. Syöksytorni (1kpl/sivu) on sileää peltiä.

Nurkat tehdään ilman vuorilautoja. Joissakin mökeissä nurkat on maalattu ikkuna- ja ovilistojen sävyyn.

Lautaverhous on pystysuuntainen. Verhous on tyypiltään hienosahattu peiterimalaudoitus jossa verhouslataa on näkyvissä 75mm, peitelistat kokoa 10x35mm.



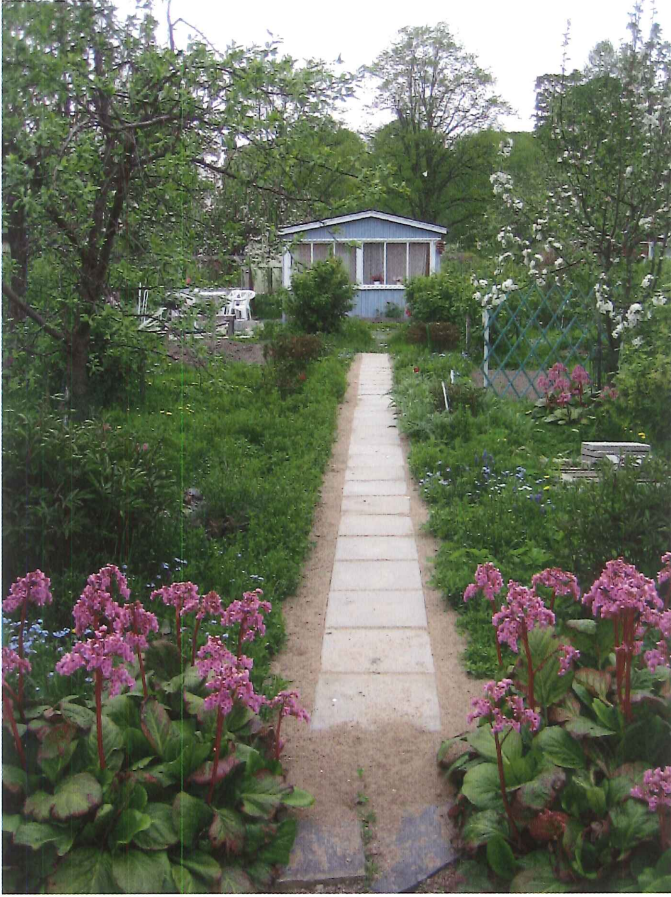
Ulko-ovi on useimmiten pystysuuntaan paneeloitu, öljymaalattu puuovi. 50-luvulla paneelit olivat ajalle tyypillisiä siroja muotopaneelleita. Heloitus käsittää yksinkertaisen pintalukon litteällä avainpesäkilvellä sekä erillisen yksinkertaisen vetimen lukkopesän linjassa. Oven päällä ulkovalaisin joka on perinteinen posliinikannalla varustettu opaailiasikupu.



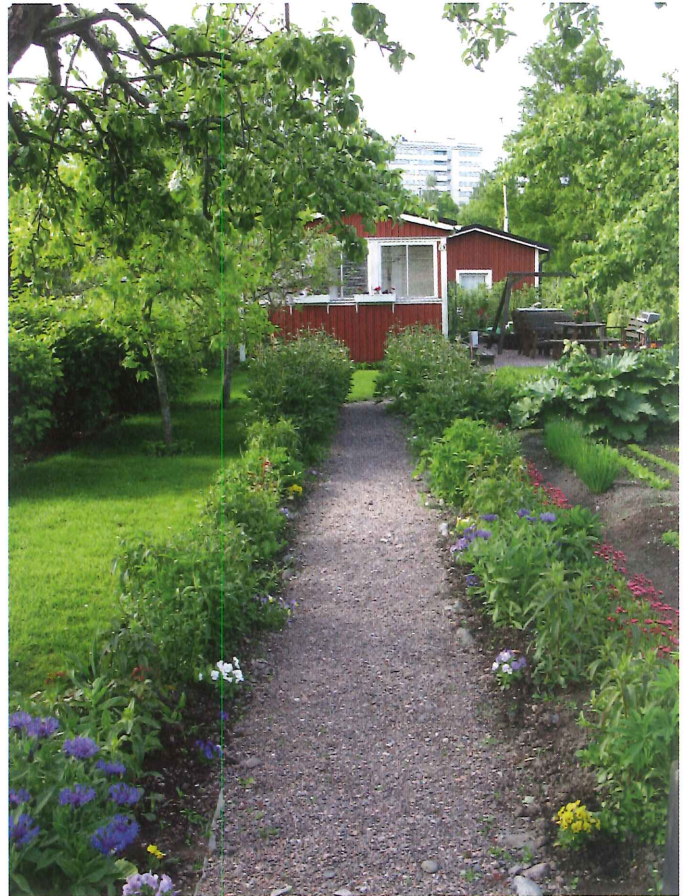
Vanhat ikkunat ovat alkuperäisinä tärkeä osa mökin luonnetta. Yksilasisinen ulosaukeava puite on jaettu neljään lasiruutuun. Puite on maalattu öljymaalilla useimmiten valkeaksi. Vuori- ja tippalaudat on tehty muotoon höylättyinä ja ne ovat usein eri väriin käsiteltyjä kuin puite. Ikkunapeltejä ei ole. Ikkunaluukut ovat suositeltava lisäys ja kuuluvat alkuperäisiin 30-luvun mallipiirustuksiin. Luukut käsitellään kuten vuorilaudat.

*Vallilan alkuperäisen 1950-luvun tyyppimökin ominaispiirteet ja arvot. Arkkitehdit Frondelius + Keppo + Salmenperä Oy*





*Perinteisesti Vallilan palstojen sisäänkäyntikäytävät ovat suoria ja kapeita. Näkymän päätteenä on tyyppimökki. Käytävän reunuksia rajaavat perennaistutukset.*







## **Osa II**

# Rakentamistapaohje

**Johdanto**

**Yleiset alueet**

**Palstat**

**Tyypimökki**

**Yhteisrakennukset ja rakennelmat**

**Värisuunnitelma ja maalaustapaohje**





Vallilan siirtolapuutarha on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja puutarhakulttuurin kannalta arvokas kokonaisuus, jonka arvot turvaavat asemakaava on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 17.6.2010. Tämä rakentamistapaohje on laadittu asemakaavan suojelumääräyksiä täydentämään ja niiden tueksi. Ohje on tarkoitettu Vallilan siirtolapuutarhan palstaviljelijöille. Lisäksi rakentamistapaohje toimii ohjenuorana rakennusvirastolle ja yhdistykselle yleisten alueiden ja yhteisrakennusten ja -rakennelmien kunnostamista, hoitoa ja ylläpitoa varten.

Tämä rakentamistapaohje korvaa siirtolapuutarhoja koskevat yleiset ohjeet tyyppimökin, palstan rakentamista ja rakennelmia sekä kasvillisuutta, istutuksia ja pintamateriaaleja koskevilta osin. Niiltä osin kuin tässä rakentamistapaohjeessa

ei ole ohjeistettu tai asemakaavalla määrätty, noudatetaan Helsingin siirtolapuutarhoja koskevia yleisiä ohjeita. Ohje sisältää myös suosituksia, jotka tukevat siirtolapuutarha-alueen kulttuurihistoriallisesti ja puutarhataiteellisesti merkittävän ilmeen säilymistä tai kehittämistä.

Vallilan siirtolapuutarhan yleisiä alueita ja palstoja koskevan rakentamistapaohjeen lisäksi tämä rakentamistapaohje sisältää uuden tyyppimökin luonnossuunnitelmat, sekä värisuunnitelman ja maalaustapaohjeet tyyppimökkejä ja yhteisrakennuksia varten.

Yksityiskohtainen, asemakaavaa täydentävät rakentamistapaohje on laadittu alueen ominaispiirteiden, rakennuskannan ja alueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaan puutarhamaisen miljööön säilyttämiseksi. Rakentamistapaohjeilla pyritään kehittämään Vallilan siirtolapuutarhan

muodostamaa kokonaisuutta sen historiallisista lähtökohdista ja ominaispiirteistä lähtien kuitenkin nykyajan tarpeisiin ja mitoittamiseen soveltaen.

Vallilan siirtolapuutarhan rakentamistapaohje perustuu alueelta laadittuun kulttuurihistorialliseen selvitykseen (osa I), jossa on inventoitu ja arvotettu siirtolapuutarhan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ominaispiirteet.



# Yleiset alueet

## Keskiakseli: Sisääntuloaukio, Porttipolku, Puolikuu-aukio

Pääsisäänkäynti, sisääntuloaukio, Porttipolku ja Puolikuu-aukio muodostavat siirtolapuutarhan keskeisen pohjois–eteläsuuntaisen akselin, jonka alkuperäinen geometria ja kasvillisuusaiheet palautetaan. Leikatut pensasaidat rajaavat aukioita ja geometrisia ulkotiloja ja antavat Porttipolun tilasarjalle ryhdikkään yleisilmeen.

### Pääsisäänkäyntiä ja sisääntuloaukiota koskeva rakentamistapaohje

- Pääportti uusitaan aluetta ympäröivän aidan uusimisen yhteydessä. Portti mitoitetaan huolto- ja pelastusajoneuvokaluston mukaisesti, lev 4 m. Lisäksi aitaan sijoitetaan erillinen käyntiportti jalankulkijoille.
- Sisääntuloaukion rajausta palautetaan suorakaiteen muotoon.
- Sisääntuloaukion itä- ja länsireunoille istutetaan alkuperäisten suunnitelmien mukaiset leikattavat punatammiaidat (*Quercus rubra*), tavoitekorkeus  $h = 2$  m.
- Sisääntuloaukion pohjoisreunalle, Porttipolun molemmin puolin istutetaan alkuperäisten suunnitelmien mukaiset leikattavat unkarinsyreenipensasaidat (*Syringa josikaea*), tavoitekorkeus  $h = 1,7$  m.
- Toinen porttipuu istutetaan pariaksi nykyiselle saarnelle (*Fraxinus excelsior*) van-

han suunnitelman mukaan, puut kasvavat molemmin puolin sisäänkäyntiporttia.

- Metsävaahterakujanne (*Acer platanoides*) täydennetään ja uudistetaan. Arboristin tulee arvioida vanhojen vaahteroiden kunto.
- Sisääntuloaukion pinta on kivituhkaa ja se rajautuu suoraan nurmialueelle ilman reunuksia.
- Hirsireunukset ja muut rakenteet poistetaan nurmialueelta ja pysäköintialueen reunoilta.
- Jätekatos ja sähköpääkeskus puretaan ja siirretään pois Porttipolun edestä asemakaavassa osoitetulle paikalle.
- Elisabeth Kochin suunnitelmaan kuulumattomat pensaat ja perennat poistetaan nurmialueilta
- Ilmoitustaulut uusitaan ja sijoitetaan esimerkiksi uuden huoltorakennuksen seinään
- Valaistus tulee uusiksi

### Porttipolku koskeva rakentamistapaohje

- Porttipolun reunalinjat suoristetaan
- Porttipolkuun rajautuvien palstojen reunaan istutetaan leikattava pensasaita, jonka maksimikorkeus on 1,4 m. Istutettavien pensaiden lajina on aitaorapihlaja (*Crataegus coccinea*).
- Porttipolulle ei saa sijoittaa palstoille johtavia portteja. Olevat portit ja puuaidat tulee poistaa Porttipolun reunoilta.

- Pensasaidan viereen suositellaan istutettavaksi matalia maanpeitekasveja.
- Valaistus tulee uusiksi

### Puolikuu-aukiota koskeva rakentamistapaohje

- Käytävälínjan päätteenä oleva aukio rajataan puolikaaren muotoon ja sen reunalle istutetaan yhtenäinen leikattava pensasaita. Lajeina ovat taustalla unkarinsyreeni (*Syringa josikaea*) tai tuomipihlaja (*Ame-lanchier spicata*),  $h = 1,7$  m, edessä matalampi leikattu pensasaita, esimerkiksi taikinamarja (*Ribes alpinum*),  $h = 1,2$  m.
- Aitaan avataan uusi portti jalankulkijoille, joka mahdollistaa kulkuyhteyden Kumpulan kartanoon ja kasvitieteelliseen puutarhaan. Portti sijoitetaan keskiakselin päätteeksi.
- Huonokuntoinen lehmus (*Tilia sp.*) poistetaan. Uudet lehmukset istutetaan asemakaavan mukaisille paikoille.

### Poikittainen puistovyöhyke

Elisabeth Kochin alkuperäisen suunnitelman tilalliset- ja istutusperiaatteet poikittaisen puistovyöhykkeen eri osa-alueilla säilytetään ja palautetaan. Puistovyöhykkeen peruspiirteinä on avoimuus. Näköyhteyttä alueen päästä toiseen vahvistetaan ja avataan uudelleen. Kasvillisuus-



Vallilan siirtolapuutarhalle laaditun asemakaavan havainnekuva



den uusimisen ja palauttamisen aikataulu sovitaan yhteen puron kunnostamisen kanssa.

- Puistovyöhykkeen yhtenäisen peruspinnan muodostaa yhtenäinen tasainen nurmikko.
- Yhteisalueella olevat rakennukset piha-piireineen, peli- ja leikkikentät rajataan leikatuilla yhtenäisillä pensasaidoilla. Pensaitojen maksimikorkeus on 1,4 m, jolloin ne jäävät alle silmän korkeuden ja puistovyöhyke hahmottuu visuaalisesti avoimena yhtenäisenä tilana. Pensaiden lajeina suositellaan istutettavaksi yleensä unkarinsyreeniä (*Syringa josikaea*). Porttipolun ja puistovyöhykkeen risteukseen istutetaan verihappomarjapensasat (*Berberis vulgaris* "Atropurpurea").
- Kasvillisuudelle laaditaan uusimisohjelma. Huonokuntoinen ja alkuperäisiin suunnitteluperiaatteisiin kuulumaton kasvillisuus poistetaan ja säilytettävät kasvilisuryhmät kunnostetaan/uudistetaan Kochin suunnitelman mukaisesti.
- Käytävien ja kenttien pintamateriaalina on harmaa kivituhka
- Puiset reunatuet poistetaan pelikentän laidalta
- Puistovyöhykkeen eteläreunaan palttojen rajalle suositellaan istutettavaksi yhtenäinen vapaasti kasvava pensasaidanne koko vyöhykkeen matkalle, lajeina koristearonia (*Aronia melanocarpa*), taikinamarja (*Ribes alpinum*), kultaherukka (*Ribes aureum*). Aidanne rajaa palstat julkisesta puistovyöhykkeestä.
- Alkuperäisen suunnitelman mukaiset hopeapajut (*Salix alba* "Sericea") istutetaan uudelleen.
- Ulkokalusteina yhteisalueiden osalta suositellaan alkuperäisiä kunnostettavia tai alkuperäisen mallin mukaan valmistettuja puukalusteita.
- Leikkipaikalle sijoitettavien kiinteiden leikkivälilinjoiden tulee olla perinteisiä ja yksinkertaisia, esim. hiekkalaatikko, keinu. Leikkipaikalle ei saa sijoittaa uusia teollisen näköisiä kalusteita.

## Puro

Puron kehittämisessä noudatetaan puron yleissuunnitelmaa.

## Yleiset käytävät

Suorakulmaisen ja selkeästi jäsenellyn käytäväverkoston ansiosta alueella orientoituminen on helppoa. Ohjeiden tarkoi-

tuksena on palauttaa käytävien alkuperäisen selkeä geometrisuus sekä hierarkia.

- Käytävien alkuperäinen geometria palautetaan. Mutkittelevat käytävälinjat oikaistaan ja reunat suoritetaan. Risteyskohdissa kulmat pyöristetään Elisabeth Kochin alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti,  $r = n \cdot 2 \text{ m}$ .
- Pintamateriaalina on harmaa kivituhka. Kivituhkapinta rajautuu nurmeen, pensasaitaan tai istutuspenkkiin ilman reunuksia. Reunakiviä, lautaa, aitaa tai muuta rajaustapaa käytävän ja palstan välissä ei sallita.
- Kochin alkuperäisen suunnitelman mukaiset istuskelusvyennykset palautetaan Omenapolun ja Tammitien länsipäähän sekä Päärynäpolun eteläpäähän.
- Palstojen kulmapisteet merkitään pysyvästi maastoon metallitangoilla, jotta käytävälinjojen suorassa pitäminen helpottuu. Metallitangon korkeus maanpinnasta 40 cm,  $\varnothing = 8 \text{ cm}$ , väri musta tai tummanharmaa.
- Kulmien pyöristykset pidetään risteyskohdissa riittävän väljinä ja näkyvyydeltään riittävän avoimina pelastusajoneuvojen takia.
- Kirsikkakujan ja Pihlajakujan päätteenä olevat kulmaistutukset suositellaan uusittaviksi, lajina unkarinsyreeni (*Syringa josikaea*)

## Siirtolapuutarha-alueita ympäröivä aita

- Siirtolapuutarha-alueen rajautumista puistoalueeseen päin selkiytetään ja sen alkuperäistä geometrista muotoa vahvistetaan ja palautetaan suoristamalla siirtolapuutarhan kaakkoiskulmaa. Uuden rajauksen takia täytyy siirtolapuutarhaa ympäröivää ojaa siirtää ja maastoa muokata.
- Nykyinen aita korvataan teräksisellä kolmilankaverkkoaidalla, korkeus  $h = 2 \text{ m}$ , väri musta tai tummanharmaa.
  - Aitaan sijoitetaan 4 m leveä kaksilehtinen pääportti sekä portit jalankulkijoille asemakaavassa osoitetuille paikoille.
  - Aitaa ympäröivä alkuperäinen siperianhernepensasaita (*Garacana arborescens*) uusitaan. Teräsverkkoaidan ulkopuolelle istutetaan leikattava siperianhernepensasaita tai vaihtoehtoisesti leikattu kuusiaita (*Picea abies*) alkuperäisen suunnitelman mukaan, enimmäiskorkeus 2 m.

## Palautettavat puurivit

Siirtolapuutarhan etelä- ja pohjoisreunoja on alun perin korostettu lehmusrivein (*Tilia* sp). Asemakaavassa osoitetut alkupe- räiset lehmusrivit palautetaan ja täyden- netään Pihlajapolun eteläpuolella ja Kirsikkakujan pohjoisreunalla.

## Pysäköinti

Autopaikat sijoittuvat sisääntuloaukiolle, jonne on asemakaavassa osoitettu 38 autopaikkaa.

## Jätehuolto ja kompostointi

Nykyinen jätekatos puretaan ja uusi jätekatoksen ja sähköpääkeskuksen käsittävä rakennelma sijoitetaan sisääntuloaukion laidalle. Uusi rakennelma sovitetaan siirtolapuutarhan muuhun rakennuskantaan.

## Valaistus

Alueen turvallisuutta parannetaan lisäämällä valaistusta alueen reunakäytävälle, Sireeni- ja Tuomitielle sekä Kirsikkakujalle. Alueen nykyiset valaisimet tulee korvata alaspäin suunnatuilla alueen histori- allisiin arvoihin ja mittakaavaan sopivilla uusilla valaisimilla. Valaisimet eivät saa häikäistä palstoja. Valaisintyyppin tulee olla historiallisen siirtolapuutarha-alueen luonteeseen sopiva, maksimikorkeus 5 m. Valon värisävyn tulee olla puistomai- seen ympäristöön sopiva. Alueelle tulisi pitkällä tähtäimellä laatia em. periaatteiden mukainen valaistussuunnitelma.





Ohjeiden tavoitteena on palstojen puutarhamaisen luonteen säilyttäminen sekä palstojen rajautumisen yhtenäistämisen suhteessa yhteisalueisiin alkuperäisen suunnitelman hengessä.

## Palstojen tilallinen rakenne ja jäsentely

Alkuperäinen palsta koostui kolmesta osasta: hedelmä-, koriste- ja hyötypuutarhasta. Asemakaavan tavoitteena on säilyttää palstojen alkuperäinen tilallinen perusjako, mutta samalla sovittaa se yhteen palstan kehittämistarpeiden kanssa. Keskeinen säilytettävä tilallinen periaate on, että mökin päänäkömä säilyy rakentamattomana. Kaikki rakentaminen on asemakaavassa keskitetty tämän periaatteen mukaisesti yhdelle vyöhykkeelle.

Palsta koostuu kolmesta vyöhykkeestä tai osasta: rakennelmille ja tyyppimökille tarkoitettu vyöhyke, tyyppimökin edessä oleva oleskeluvyöhyke sekä avoimempi nurmi tai hyötyviljelyä varten oleva rakentamaton alue. Mökin edessä oleva oleskeluvyöhyke on luonteeltaan geometrinen, pensain rajattu esim. lehtimajoineen tai koristeistutuksineen, jossa sallitaan vain kevyet rakennelmat, esim. pergolat. Asemakaavassa avoimena säilytettävällä alueella sallitaan kasvihuoneen rakentaminen, muita rakennelmia ei sallita. Palstan historiallisesta sommitelmasta on haluttu lisäksi säilyttää palstoilla suora kapea sisääntulopolku.

- *Palstat tulee säilyttää puutarhamaisina niin että 2/3 palstan pinta-alasta on istutettua tai viljeltyä.*
- *Rakentamisvyöhykkeeksi osoitetulla alueella tulee olla vähintään yksi hedelmäpuu asemakaavassa osoitetulla tavalla. Puulajeista palstalla saa kasvattaa vain hedelmäpuita. Puiden enimmäiskorkeus on 4,5 m.*
- *Palstan kasvillisuus ei saa levitä palstan ulkopuolelle eikä varjostaa kohtuuttomasti naapuripalstoja. Puut on istutettava riittävän etäälle palstan reunoista siten, että puun latvus mahtuu palstan puolelle.*

- *Pensasaita ei saa kaventaa yleistä käytäväätilaa, taimet on istutettava vähintään 60 cm:n päähän palstan reunasta.*
- *Pensasmaisesta kasvillisuuden enimmäiskorkeus muualla kuin käytävien reunoilla on 170 cm, yksittäiset pensaat ja vadelma-aita voivat olla 250 cm korkeita.*
- *Suositaan matalien maanpeitekasvien istuttamista käytävien varsilla.*
- *Palstat rajataan naapuripalstoista pensasistutuksin, esimerkiksi vadelma- tai muita pensaita.*
- *Siirtolapuutarhan palstoilla pyritään edistämään perinteisten kasvien käyttöä. Yhdistyksen tulisi kirjata ylös ja kuvata palstoilla olevia vanhoja kasvilajeja ja -lajikkeita ja laatia eräänlainen käsikirjasto aiheesta uusia palstanpitäjiä ja tulevaisuutta varten.*
- *Museomökin palstasta on tehty Elisabeth Kochin suunnitteluperiaatteiden mukainen mallipalstasuunnitelma, jonka mukaan palsta on toteutettu ja restauroitu. Tässä yhteydessä on palautettu alkuperäinen sommitelma. Museopalstalla suositaan perinteisiä kasvilajeja ja istutusperiaatteita ja sitä voidaan käyttää mallina muillakin palstoilla.*
- *Palstaa reunustavan kasvillisuuden luonne ja korkeus suhteessa siirtolapuutarhan yhteisalueisiin määräytyy palstan sijainnin mukaan.*
- *Palstalla tulee suosia alkuperäisten palstojen mukaisia lehtimajoja mökin yhteyteen liittyvän oleskelualueen rajaajana.*

## Palstojen rajautumisen periaatteet suhteessa yhteisalueisiin

### Porttipolkuun, sisääntuloaukioon tai puoliukuaukioon rajautuvat palstat

- *Porttipolkuun rajautuvien palstojen reunaan, siirtolapuutarhan yleiselle alueelle istutetaan leikattava pensasaita, jonka maksimikorkeus on 1,4 m. Istutettavien pensaiden lajina on aitaorapihlaja (*Grataegus coccinea*).*
- *Porttipolulle ei saa sijoittaa palstoille johtavia portteja. Olevat portit ja puuaidat*

*tulee poistaa Porttipolun reunoilta.*

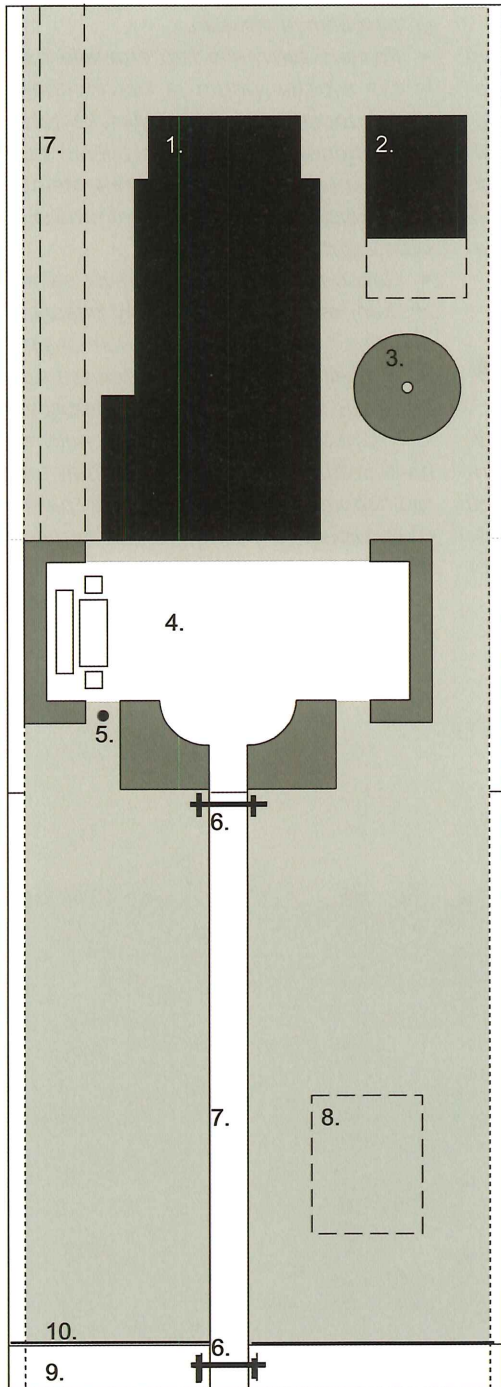
- *Pensasaidan ulkoreunalle suositellaan istutettavaksi alkuperäisten suunnitteluperiaatteiden mukaisesti matalia maanpeitekasveja.*
- *Hedelmäpuiden latvukset, pensaat ja muut istutukset eivät saa levitä palstalta Porttipolulle näkymäkselin eteen.*

### Siirtolapuutarhan yleisiin käytäviin rajautuvat palstat:

- *Yleisen käytävän reunaan istutetaan perennoja tai matalia koriste- ja marjapensaita,  $h < 1,2$  m. Kasvillisuus ei saa kaventaa yleistä käytäväätilaa, taimet on istutettava vähintään 60 cm:n päähän palstan reunasta.*
- *Palstan reunaan suositellaan istutettavaksi yhtenäinen leikattu pensasaita tai vapaasti kasvava pensasaidanne kun siirtolapuutarhamökki sijaitsee yleiseen käytävään rajautuen Tammitien pohjoisreunalla tai Omenapolun eteläreunalla. Pensasaidan enimmäiskorkeus on 1,2 m.*
- *Yleisten käytävien reunoille, palstaa rajaavien pensaiden ja perennojen eteen suositellaan istutettavaksi alkuperäisen sommitelman mukaisesti matalia maanpeitekasveja. Lajeina esim. maksaruohot (*Sedum*), hopeahärkki (*Cerastium tomentosum*), esikot (*Primula*), sammalleimut (*Phlox subullata*), rikot (*Saxifraga*).*
- *Palstojen kasvillisuus rajautuu suoraan käytävien kivituhkapintaan tai puistoalueen nurmipintaan. Reunakiviä, lautaa, muotoon leikattuja tai pyöreitä luonnonkiviä tai vastaavaa rajaustapaa ei sallita. Elisabeth Kochin alkuperäisen suunnitelman mukaisia kivikkoreunaistutuksia tuke-massa voidaan käyttää yksittäisiä luonnonkiviä, ks. esimerkkikuva palstan alkuperäisestä rajautumisesta.*

### Puistovyöhykkeeseen rajautuvat palstat

- *Palstojen rajat palautetaan alkuperäisille paikoilleen asemakaavan mukaisesti*
- *Puistovyöhykkeen reunaan palstoille suositellaan istutettavaksi yhtenäinen vapaasti kasvava pensasaidanne, lajeina koristeironia (*Aronia melanocarpa*), tai*



#### RAKENTAMISVYÖHYKE

1. TYYPPIMÖKKI
2. VAJA TAI LEIKKIMÖKKI
3. HEDELMÄPUU, vähintään yksi hedelmäpuu tyyppimökin vieressä
7. SISÄÄNTULOPOLKU SILLOIN KUN MÖKKI SIJAITSEE YLEISEN KÄYTÄVÄN VIERESSÄ

- LISÄKSI SUOSITELLAAN MARJAPENSAIDEN JA HEDELMÄPUIDEN ISTUTTAMISTA TÄLLE ALUEELLE ALKUPERÄISEN PALSTASUUNNITELMAN MUKAAN

#### OLESKELUVYÖHYKE

4. TERASSI TAI KIVETTY ULKO-OLESKELUALUE
5. LIPPUTANKO
- VOIDAAN RAJATA PENSASISTUTUKSIN ALKUPERÄISEN PALSTASUUNNITELMAN MUKAAN

#### TILALLISESTI AVOIMENA SÄILYTETTÄVÄ VYÖHYKE:

6. PORTTI
7. SUORA KAPEA SISÄÄNTULOPOLKU
8. KASVIHUONE, SIJAINNITTA EI MÄÄRITELTY
- AVOIMENA PIDETTÄVÄLLÄ ALUEELLA HYÖTYKASVIEN VILJELYÄ JA NURMEA

#### REUNAPUUTARHA:

9. MATALAT MAANPEITEKASVIT KÄYTÄVÄN REUNALLA, TAUSTALLA PERENNAT JA PENSAAT, JOIDEN KORKEUS ON ENINTÄÄN 1,2 M
10. TUMMA, ENINTÄÄN 90 CM KORKEA TERÄSVERKKOAITA REUNAPUUTARHAN TAUSTALLA 60-100 CM PALSTAN RAJAN SISÄPUOLELLA
6. PORTTI, SIJAINNITTA 60-100 CM PALSTAN RAJAN SISÄPUOLELLA



kinamarja (*Ribes alpinum*), kultaherukka (*Ribes aureum*). Aidanne rajaa palstat julkisesta puistovyöhykkeestä.

### Kulmapalstat, kahdelta tai kolmelta sivultaan pääkäytäviin rajautuvat palstat

- Kulmien pyöristykset pidetään risteyskohdissa riittävän väljinä ja näkyvyydeltään riittävän avoimina pelastusajoneuvojen takia.
- Käytävien kulmat pyöristetään risteyskohdissa,  $r=2$  m lukuun ottamatta Porttipolun risteyskohtia, jotka jätetään suorakulmaiseksi. Kulmapalstojen yleisilmeen tulee olla rajautumiseltaan selkeä ja ryhdikäs jolloin käytävien risteyskohdat erottuvat selvästi.
- Kulmapalstojen kulmauksiin suositellaan istutettavaksi kukkivat, vapaasti kasvavat pensaat: keskikäytävien risteyskohdissa lajeina jasmikkeet ja siirtolapuutarha-alueen nurkkapalstoilla syreenit.

*Kulmapalstojen rajautumisella on tärkeä merkitys käytävien risteyskohdissa. Kuvassa näkyy kochilainen pyöristys kulmassa. Kuva Loci Oy*

### Palstat Kirsikkakujan pohjoisreunalla

- Kirsikkakujan pohjoisreunan palstat eivät kuuluneet Vallilan siirtolapuutarhan alkuperäiseen sommitelmaan. Palstat rajautuvat yleiseen nurmialueeseen. Palstojen Kirsikkakujan puoleiselle reunalle tulee istuttaa yhtenäinen pensasaita tai aidanne, jonka enimmäiskorkeus on 1,2 m.

### Huoltokäytävät palstojen väleissä

- Palstat rajautuvat naapuripalstoihin 60 cm levyisillä huoltokäytävillä. Pintamateriaalina suositellaan käytettävän soraa. Huoltokäytävät pidetään kulkukelpoisina ja rikkaruohoista puhtaina. Huoltokäytävien reunat tulee pitää suorina ja ne voi rajata kasvillisuudesta esim. lautareunuksin.

### Palstojen rakennelmat, rakenteet ja pintamateriaalit

- Puutarhapalstalle saa rakentaa mökin lisäksi vajan tai leikkimökin, jonka pohjapinta-ala saa olla enintään 200 cm x 380 cm ja harjakorkeus enintään 250 cm maasta mitattuna. Julkisivun tulee olla peitto-

maalattua pystylautaa. Vaja tai leikkimöki sisältyy palstan rakennusoikeuteen ja se tulee sijoittaa palstasuunnitelman mukaiselle paikalle. Rakennelmaan voi sijoittaa kompostoivan puuceen. Erillistä puuceerakennelmaa palstalla ei sallita

- Palstan rakennusvyöhykkeelle saa rakentaa mökin ja vajan tai leikkimökin lisäksi kattamattomia näkösuojasäleikköjä, pergolan ja terassin.
- Palstan avoimelle istutettavalle osalle saa sijoittaa portin ja kasvihuoneen. Kasvihuoneen tulee olla viljelykäytössä. Kasvihuoneen suositellaan olevan puulasirakenteinen tai teräslasirakenteinen, enimmäiskoko on 6 m<sup>2</sup> ja enimmäiskorkeus 2,2 m.
- Rakennelmat on sijoitettava palstalle siten, että itse mökki säilyy päärakennuksena näkymässä ja rakennelmat sijoituvat palstan reunoille. Sijoittelussa tulee huomioida palstanaapurit naapurisovun säilyttämiseksi, savu-, haju- ja näkymähaittoja tulee välttää. Rakennelmat tulee sijoittaa vähintään 2 m:n päähän palstan päätyrajoista ja 1 m:n päähän sivurajoista.







- Rakennelmia ei saa rakentaa kiinni mökkiin tai muihin rakennelmiin, jotta mökin hahmo ja mittakaava säilyvät.
- Rakennelmien tulee olla alueen luonteeseen sopivia. Rakennelmien tulee olla puurakenteisia, peittomaalattuja ja ne voivat olla kasvillisuudella verhottuja. Hirttä ja painekyllästettyä puuta ei saa käyttää rakennusmateriaalina
- Puurakenteisen terassin sallittu enimmäiskoko on 9 m<sup>2</sup>. Terassin pinta ei saa nousta sitä ympäröivän maanpinnan tasosta yli 15 cm.
- Palstojen oleskelualueelle voidaan tehdä kiveyksiä luonnonkivi- tai betonilaatoista. Betonikiviä ei saa käyttää. Kiveykset on asennettava maanpinnan tasoon ja kivetyn alueen sallittu enimmäiskoko on 9 m<sup>2</sup>.
- Palstan luonnollista maanpinnan korkeutta ei saa muuttaa eikä palstalle saa tehdä korkeuseroja.
- Palstalle saa rakentaa alkuperäisen mallin mukaisen portin tai korkeamman

puisen porttirakennelman, jonka leveys on 80 cm kannatinrakenteineen. Alueella suositetaan yksilöllisiä, alkuperäisen idean mukaisia, 1930–50-lukujen aikakauden henkeä noudattavia portteja, ei nykyisiä valmistuotteita. Sisäänkäyntiportti tulee sijoittaa pääkäytävän alkuun, 60 cm palstan rajan sisäpuolelle.

- Palstan pääkäytävä johtaa suorassa linjassa mökille. Käytävän leveys on 80–100 cm, pintamateriaali on soraa, luonnonkivilaattoja tai betonilaattoja.
- Palstoille saa pystyttää 8 m korkean lipputangon. Lipputangot tulee sijoittaa mallipalstasuunnitelman mukaan, siten että ne sijaitsevat suorissa riveissä.
- Palstan saa aidata tuhoeläinten varalta värisävyiltään tummalla teräsverkkoadalla, jonka enimmäiskorkeus on 90 cm. Aidan tulee sijaita 60–100 cm etäisyydellä palstan rajasta.
- Alueella noudatetaan tämän rakentamistapaohjeen osana olevaa värisuunnitelmaa ja maalaustapaohjetta.

*Köynnösten verhoamat porttirakennelmat kuuluvat palstojen alkuperäisiin koristeaiheisiin. Kochin alkuperäisissä suunnitelmissa portti sijaitsi käytävälinjasta sisäänvedettynä. Kuva Loci Oy*



# Tyypimökki

Alueelle laadittu uusi, alueen kulttuuri-historialliset arvot turvaava tyypimökki-suunnitelma korvaa alueella voimassa olevan tyypimökin. Uuden tyypimökin suunnittelun lähtökohtana on ollut hahmoltaan ja mittasuhteiltaan alkuperäisen 1930–1950-lukujen tyypimökin kaltainen mökki kuitenkin nykyajan tarpeisiin ja kokovaatimuksiin sovitettuna. Vallilan alkuperäisen siirtolapuutarhan tyypimökin suunnitteluperiaatteet on selostettu alla olevan aksonometria-kuvan avulla. Samoja suunnitteluperiaatteita noudatetaan myös uuden tyypimökin osalta.

• *Palstakohtainen rakennusoikeus on 30 k-m<sup>2</sup>. Rakennusoikeus sisältää siirto-*

*lapuutarhamökin sekä vajan tai leikkimökin rakennusalat. Palstalle saa rakentaa vain voimassaolevan suunnitelman mukaisen tyypimökin.*

• *Asemakaavan tavoitteena on ensisijaisesti säilyttää alueen vanhimmat 30- ja 50-lukujen mökit. Mökkien kunnostaminen tehdään perinteisin korjausrakentamismenetelmin. Rakennukset kunnostetaan alkuperäisillä tai niitä vastaavilla työmenetelmillä ja materiaaleilla. Säilyneiden alkuperäisten rakennusosien kuten puuvien ja ikkunoiden käyttöä, korjaamista ja kierrätystä tulee suosia. Alueelle laadittu uusi tyypimökki-suunnitelma pohjautuu muodoltaan ja yksityiskoh-*

*diltaan 1950-luvun mökkiin kuitenkin nykyajan tarpeisiin ja kokovaatimuksiin sovitettua.*

Päätyräystästä tehdään detaljipiirustuksen mukaan. Voidaan käyttää joko yhtä leveämpää räystäslautaa tai kahta limittyvää räystäslautaa jolloin vaikutelma on koristeellisempi.

Kuistin ikkunat ovat perinteisiä huultamattomia puuikkunoita. Yksilasin puite on jaettu kahteen tai kolmeen osaan pystysuuntaisella jaolla. Lasitus tehdään pellavaöljykitillä. Puitteet kiinnitetään perinteisen mallisia hakoja käyttäen sisäpuolelta. Vuori- ja tippalaudat on tehty muotoon höylättyinä. Ikkunapeltejä ei ole. Ikkunat vuori- ja tippalautoineen käsitellään pellavaöljymaalilla.

Perustukset ovat harkkopilareita jotka slammataan. Korkeus noin 30cm.

Vesikate on sileää vaakasuuntaan limitettyä huopaa ilman pellityksiä. Värisävy musta.

Varastouloke tehdään eristämättömänä rakenteena. Huopakate kuten mökin katossa. Julkisivuverhous kuten mökin seinissä. Ovi tehdään julkisivulaudoituksesta ja on usein käsitelty kuten julkisivut. Lukitus riippulukolla.

Sivuräystästä tehdään detaljipiirustuksen mukaan. Huopa kääntyy ruodelaudan reunan ympäri, kiinnitys huopanauloilla. Kattokannattajien päiden suojana höylätty räystäslauta. Räystään alapinnassa höylätty lauta. Sadevesikourut ovat sinkittyä ja maalattua peltiä, halk.80-100mm. Syöksytorvi (1kpl/sivu) on sileää peltiä tai vaihtoehtoisesti voidaan käyttää siroa ketjua veden johtamiseen.

Nurkat tehdään ilman vuorilautoja. Nurkat voidaan maalata ikkuna- ja ovilistojen sävyyn.

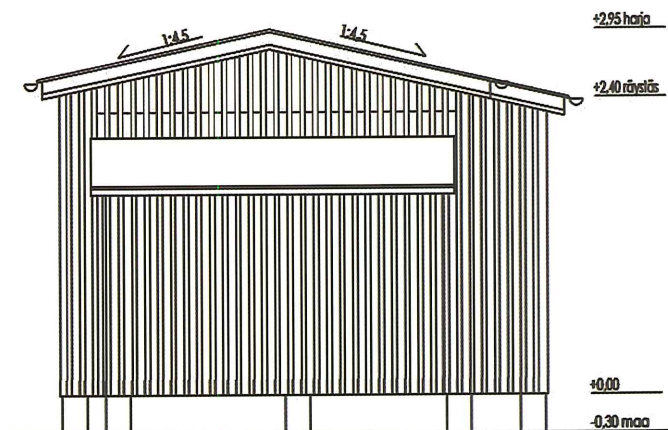
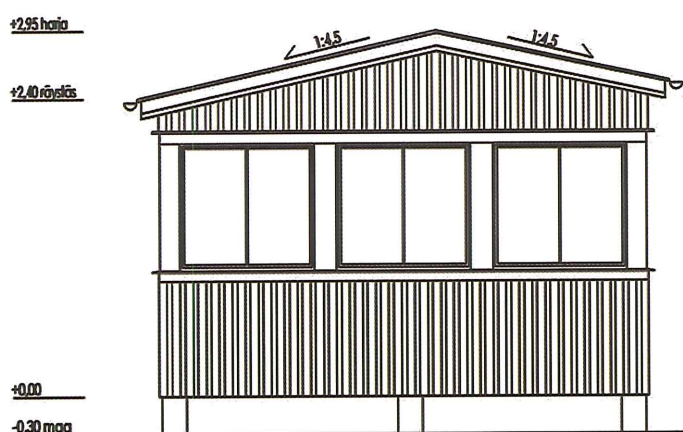
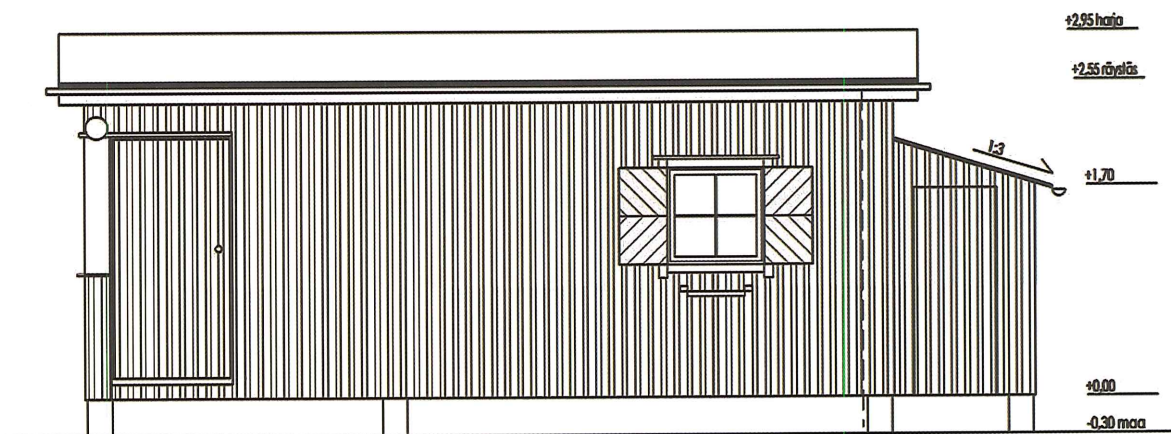
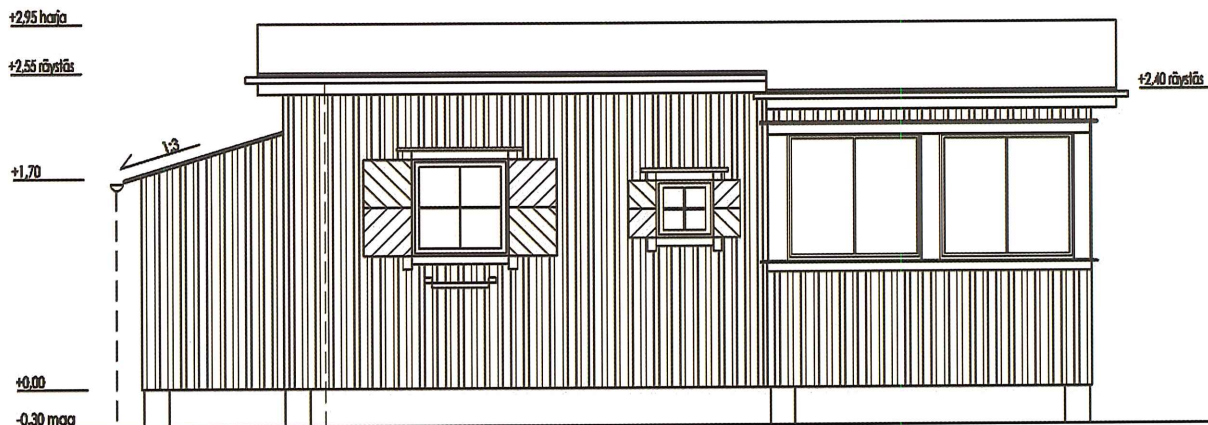
Lautaverhous on pystysuuntainen. Verhous on tyypiltään hienosahattu peiterimalauditus jossa verhouslautaa on näkyvissä 75mm, peitelistat kokoa 10x35mm tai 20x40mm.

Ulko-ovi on paneloitu, pellavaöljymaalattu puuovi. Käytetään pystysuuntaisia siroja muoto-paneelaita tai symmetristä vinopanelointia. Heloitus käsittää yksinkertaisen pintalukon litteällä avainpesäkilvellä sekä erillisen yksinkertaisen vetimen lukkopesän linjassa.

Oven päällä ulkovalaisin joka on perinteinen posliinikannalla varustettu opaalisukupu.

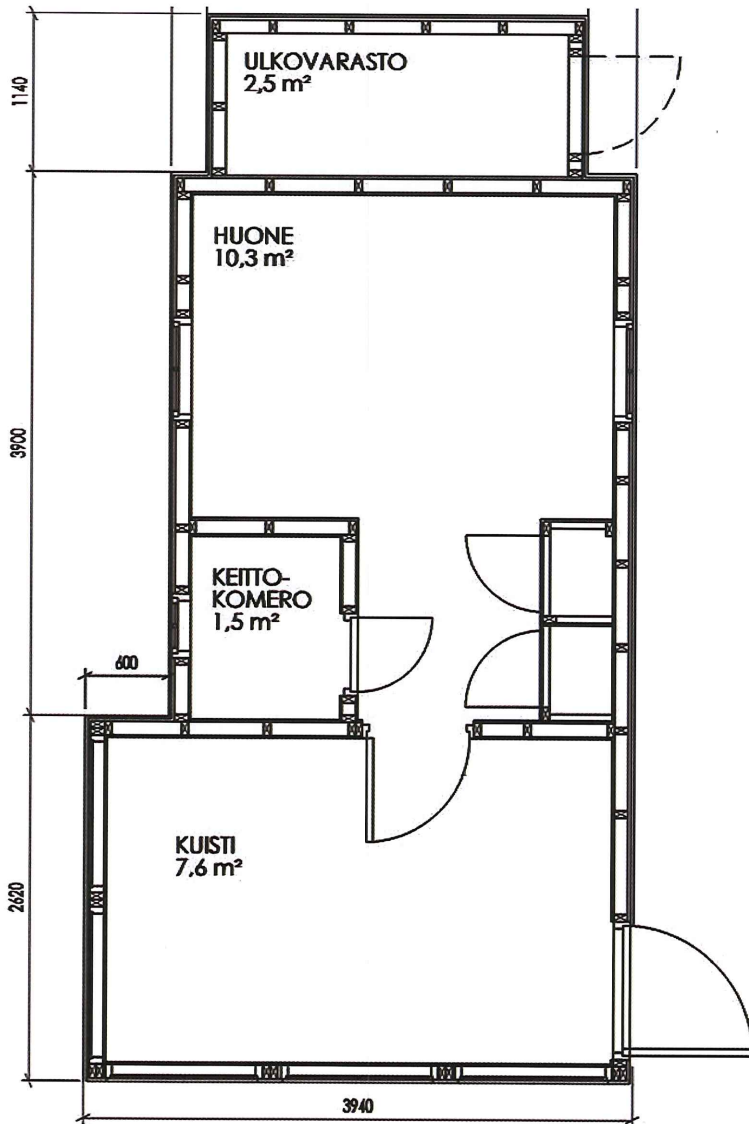
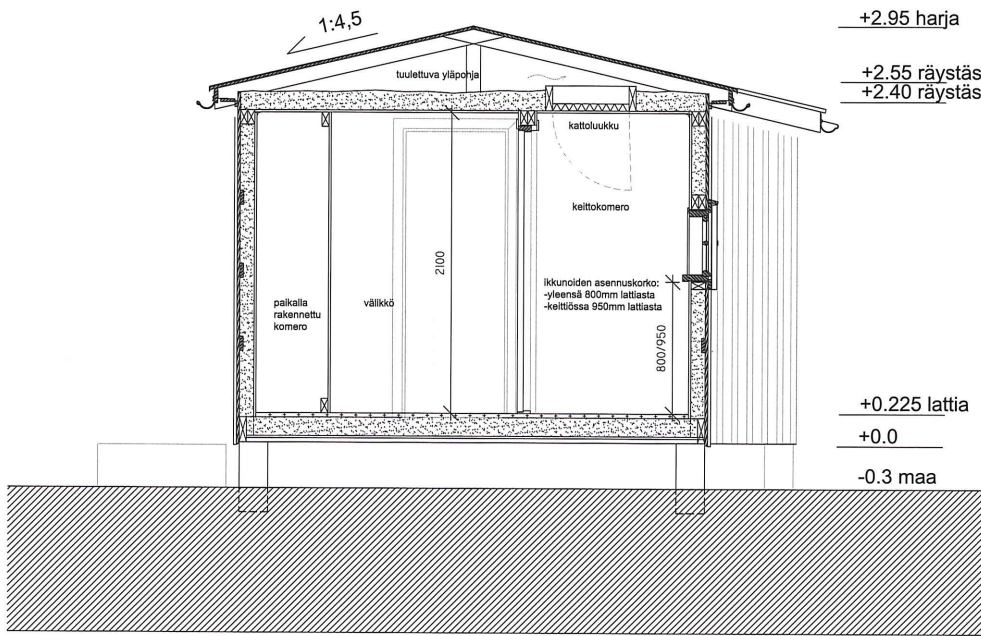
Ikkunat ovat perinteisiä huultamattomia puuikkunoita. Yksilasin ulosaukeava puite on jaettu neljään lasiruutuun, lasitus tehdään pellavaöljykitillä. Vuori- ja tippalaudat on tehty muotoon höylättyinä. Ikkunapeltejä ei ole. Ikkunaluukut ovat suositeltava lisäys ja kuuluvat alkuperäisiin 30-luvun mallipiirustuksiin. Koko ikkuna vuori- ja tippalautoineen sekä ikkunaluukut käsitellään pellavaöljymaalilla.

YLEISOHJEKAAVIO

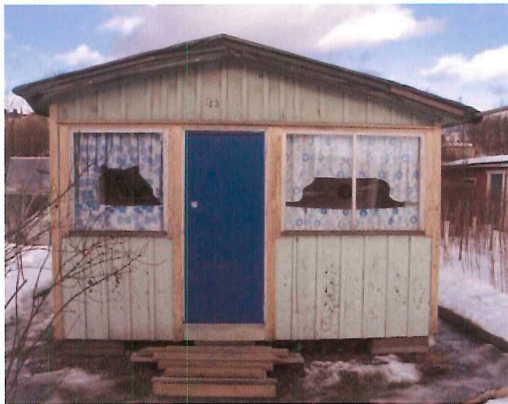
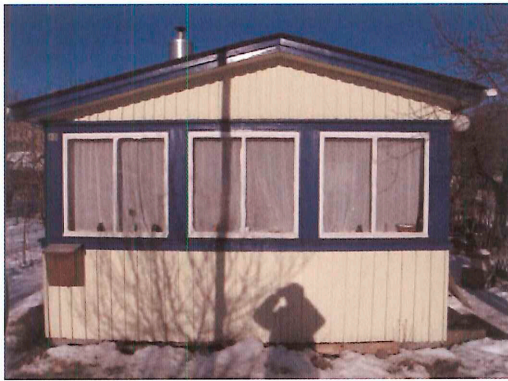


Uusi tyypimökkisuunnitelma, julkisivut.  
 Arkkitehdit Frondelus + Keppo + Salmenperä Oy

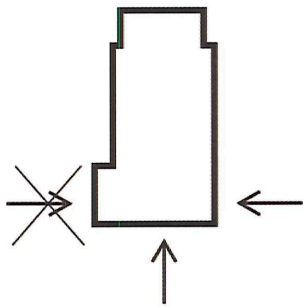




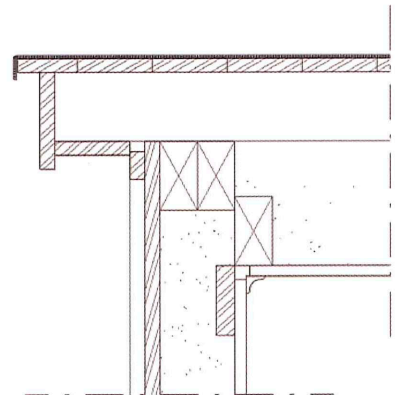
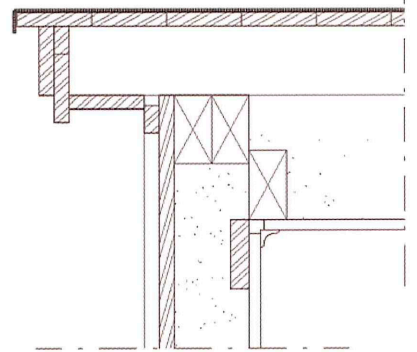
*Uusi tyyppimötkösuunnitelma, leikkaus ja pohja.  
Arkkitehdit Frondelus + Keppo + Salmenperä Oy*



*Päädyssä on joko kaksi kolmeruutuista tai kolme kaksiruutuista kuistin ikkuna. Mikäli ovi sijoitetaan päätyyn on sen keskikohta harjalinjan kohdalla. Tällöin kuistin ikkunat tehdään eri kokoisina oven eri puolelle.*

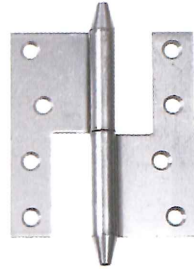


*Ulko-ovelle on kaksi vaihtoehtoista sijaintia. Kuistin ulokkeen kohdalle ei ovea saa sijoittaa.*



*Alueella käytettävät räystäsdetailit: alemmassa kuvassa yhden leveämmän räystäslaudan malli ja ylemmässä kuvassa kahden limittyvän räystäslaudan malli, jolloin vaikutelma on koristeellisempi. Molemmat räystäsmallit ovat alueella perinteisesti käytettyjä malleja, joita suositetaan edelleen.*





nostosarana kartiomaisella nupilla



ns. Koiranluu-vedin



Lankavedin



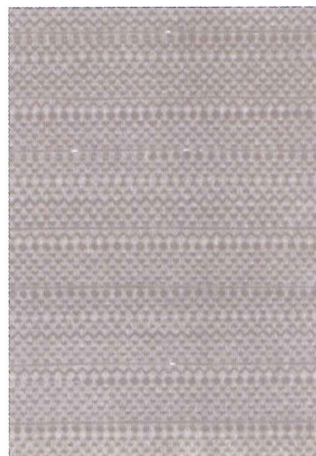
Abloy RI007 pintalukko

*Ulko-ovi tehdään pystysuuntaan tai vinoon paneloituna puu-umpiovena ilman lasiaukkoa. Ovi peitto-maalataan öljymaalilla. Paneeleiksi valitaan ajalle tyyppillisiä siroja muotopaneeleita. Vinopaneloinnissa käytetään 95 mm STP- tai UTP-paneelia. Heloitus käsittää yksinkertaisen pintalukon litteällä avainkilvellä sekä erillisen yksinkertaisen vetimen lukkopesän yläpuolella. Helat ovat kromattuja/niklattuja ja kiinnitetään linssikantaisin suorauruvein. Saranat ovat perinteistä mallia ja ne maalataan kuten ovi.*

*Ulko- ja sisävalaisimeksi sopii posliinikantainen ja lasikuvulla varustettu perinteinen valaisinmalli. Kiinnitys joko seinään tai kattoon. Katkaisijat ja pistorasiat ovat pintamallisia, johdotukset tehdään pinnassa pinta-asennukseen tarkoitetulla MPLM-kaapelilla Y-kiinnikkein.*



*Sisäseinäpinnat on luontevaa tapetoita kauttaaltaan. Suositeltavia 1950-luvun tapettimalleja.*

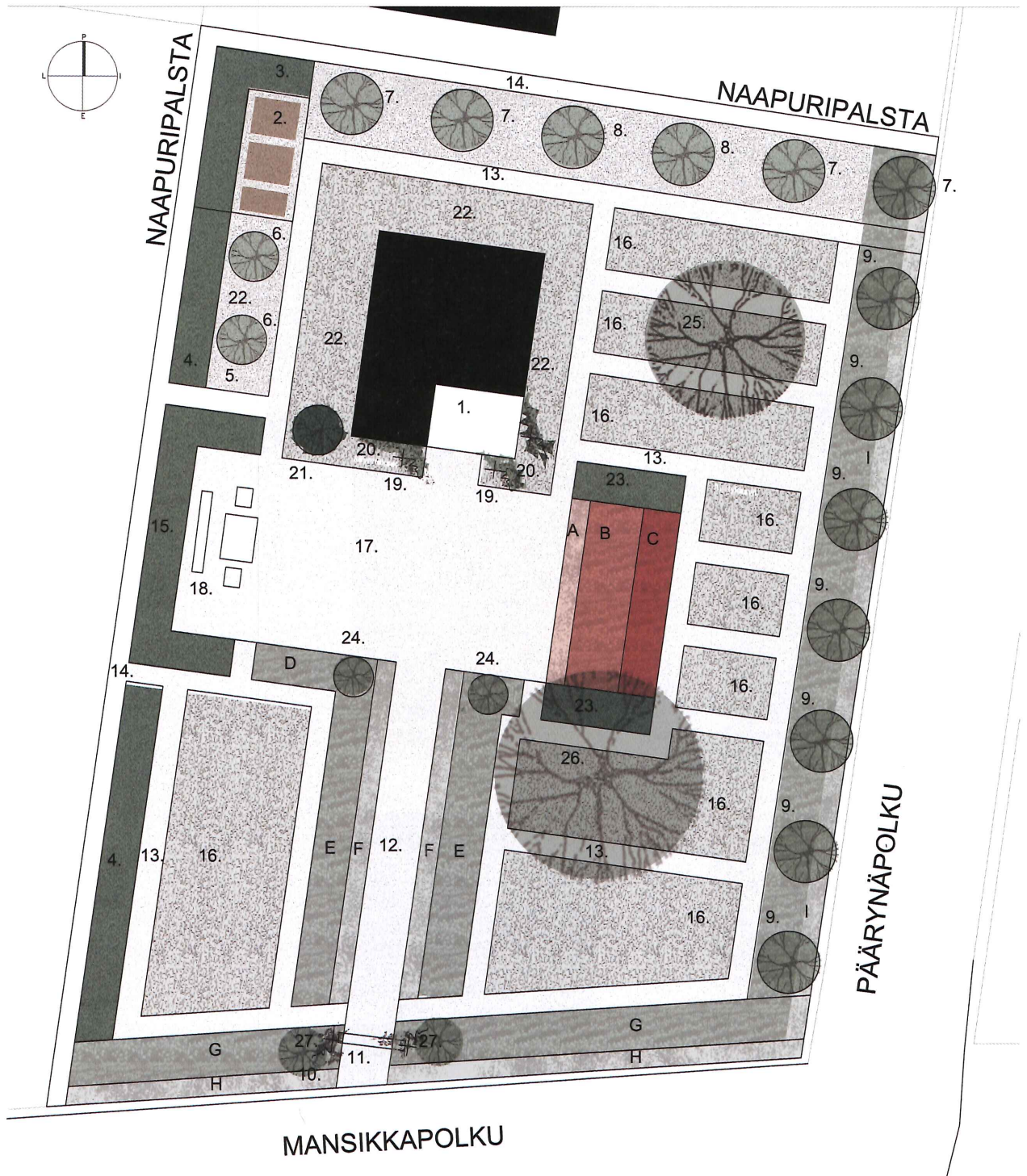




## Museomökin palsta

Museomökki on rakennettu vuoden 1932 tyyppiirustusten mukaan ja suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr-1. Museomökille on yhdistyksen toimesta laadittu kunnostusohjeet vuonna 2009 ja palstalle mallipalstasuunnitelma, joi- ta noudatetaan. Museomökin korjaukset tulee tehdä alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja ja työtapoja käyttäen.

*Museomökin mallipalstasuunnitelma*



## ISTUTUSSUUNNITELMA MUSEOPALSTALLE NUMERO 93

(ELISABETH KOCHIN MALLISUUNNITELMIA MUKAILLEN)

### ISTUTUSLUETTELO:

1. MUSEOMÖKKI
2. KOMPOSTI
3. VADELMAPENSAS Aidanne
4. RUDBECKIA 'GOLDEN GLOW' – KULTAPALLO
5. VESIPISTE
6. RAPARPERI
7. MUSTIA VIINIMARJAPENSAITA, ISTUTUSETÄISYYS 200-250 CM
8. PUNAISIA VIINIMARJAPENSAITA, ISTUTUSETÄISYYS 200-250 CM
9. KARVIAISMARJAPENSAITA, ISTUTUSETÄISYYS 150-200 CM
10. POSTILAATIKKO
11. PUURAKENTEINEN PORTTIRAKENNELMA VANHAN MALLIN MUKAAN
12. PÄÄKÄYTÄVÄ, LEVEYS 80 CM, KIVITUHKA / SORA
13. VÄLIKÄYTÄVÄ, LEVEYS 30-50 CM, KIVITUHKA / SORA
14. PALSTOJEN VÄLINEN HUOLTOKÄYTÄVÄ, LEVEYS 30 CM, KIVITUHKA / SORA
15. LEHTIMAJA, SYRINGA VULGARIS TAI S. JOSIKAEA – PIHA- TAI UNKARINSYREENI
16. HYÖTYKASVEJA
17. OLESKELUALUE, KIVITUHKA
18. ISTUSKELURYHMÄ, PÖYTÄ JA PENKIT VALLILAN VANHAN MALLIN MUKAAN
19. KÖYNNÖSKASVEJA, PARTHENOCISSUS QUINQUEFOLIA - IMUKÄRHIVILLIVIINI
20. YKSIVUOTISIA KUKKIA
21. JUHANNUSRUUSU - ROSA PIMPINELLIFOLIA
22. KEITTIÖKASVEJA
23. BERBERIS VULGARIS 'ATROPURPUREA' – VERIHAPPOMARJA
24. ROSA RUBIGINOSA 'MAGNIFICA' – TARHAOMENARUUSU
25. UUSI OMENAPUU
26. SÄILYTETTÄVÄ OMENAPUU, LAJIKE 'GALLEN'
27. CAPRIFOLIA LONICERA – KÖYNNÖSKUUSAMA TAI HUMULUS LUPULUS - HUMALA



*Palstan alkuperäiseen sommitelmaan kuuluvia vanhoja omenapuita tulee vaalia ja / tai istuttaa uusia hävinneiden tilalle. Perinteisesti puolet palstan pinta-alasta oli hyötyviljelykäytössä.*



# Yhteisrakennukset ja rakennelmat

Yleisten alueiden rakennusten ja rakennelmien rakentamishoje tähtää rakennustai-teellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokaiden ominaispiirteiden säilyttämiseen ja vaalimiseen, säilyneiden alkuperäisten rakennelmien ja rakennusosien korjaamiseen ja kunnostamiseen sekä puisto- ja keskiakselin alkuperäisen tilallisen ilmeen ja ratkaisun vahvistamiseen ja palauttamiseen.

Säilyneet alkuperäiset rakennukset ja rakennusosat pyritään ensisijaisesti säilyttämään ja korjaamaan. Korjauksia tehtäessä tulee suosia alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja, rakennusosia ja työtapoja. Rakennelmien värityksen osalta noudatetaan tämän rakentamistapaohjeen värisuunnitelmaa ja maalaustapaohjetta.

## Paviljonki – kerhorakennus Toimela

Arkkitehti Gunnar Taucherin suunnitelman mukainen paviljongin hahmo palautetaan ja 1970-luvun laajennukset ja muutokset puretaan. Paviljongin säilyvät osat korjataan ja kunnostetaan, myöhemmin tehdyt lisälämmöneristykset poistetaan ja tilat palautetaan lämmittämättömiksi.

Paviljongin säilyvät osat korjataan, kunnostetaan ja entistetään alkuperäisillä tai vastaavilla menetelmillä ja materiaaleilla. Keittiöosasta kunnostetaan kesäkeittiö. Toiseen päätyisiipeen sijoitetaan uusi kioski. Alkuperäinen katettu välitila palautetaan ja se toimii kesäkeittiön, kioskin ja laajennuksen terassina. Terassi kalustetaan alkuperäistä ulkokalustemallia vastaavilla öljymaalatuilla puisilla ulkokalusteryhmillä. Terassi valaistetaan kattopintaan kiinnitettävien posliinikantaisien opaalipallovalaisimin.

Paviljongin taakse tehdään uusi, alkuperäistä paviljonkia kapeampi laajennusosa, joka sisältää kokoontumistilan, keittiön, wc-tilat, toimiston ja varaston. Uudisosassa tulee olla öljymaalattu höylätty vaakasuuntainen puuverhous vanhan mallin mukaan ilman nurkkalautoja, nouseva pulpettikatto, avoräystä, musta huopakate sekä matala betonisokkeli. Paviljongin värityksessä noudatetaan yhteisalueen rakennuksille laadittua värisuunnitelmaa ja maalaustapaohjetta.

## Alkuperäinen vajarakennus

Gunnar Taucherin suunnittelema vaja on rakennettu v. 1932 ja se on paviljongin ohella tärkeä muistuma 1930-luvun säilyneestä rakennuskannasta. Rakennustekniset korjaukset suoritetaan kuntoarvion edellyttämässä laajuudessa ja rakennus kunnostetaan ja korjataan alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti.

## Uusi huoltorakennelma

Vajaa vastapäätä, Päärynäpolun toiselle puolelle on asemakaavassa paikka uudelle huoltorakennukselle. Se tulee suunnitella ja rakentaa olemassa olevan vajarakennuksen symmetriseksi pariaksi alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Uusi huoltorakennus tulee sijoittaa siten, että loiva pulpettikatto nousee kohti käytävää. Suunnittelun lähtökohdaksi otetaan soveltaen Taucherin alkuperäinen suunnitelma (piirustuksen pvm 22.2.1932). Rakennuksessa tulee olla matala pulpettikatto, julkisivu-

vuorauksena vaakalaudoitus ilman nurkkalautoja, avoräystä, vinolaudoitetut puu-ovet sekä kapeat vaakasuuntaiset ikkunat.

## Grillikatos

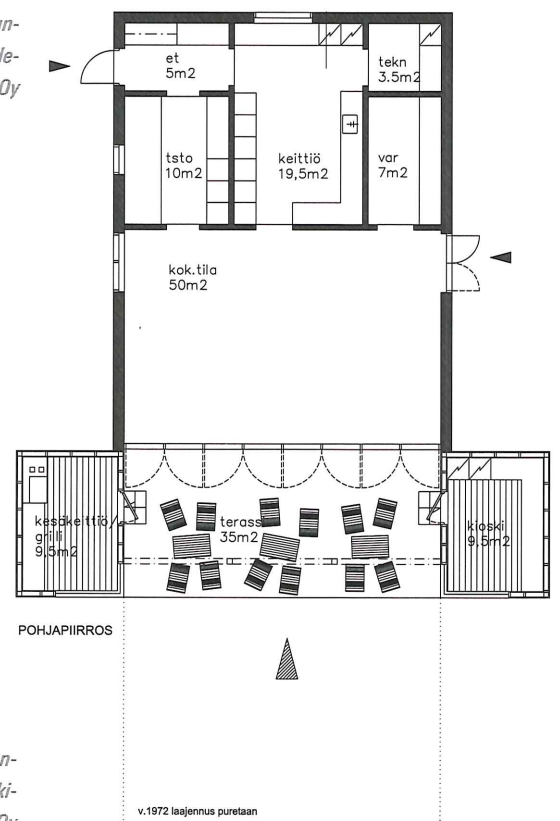
Alueen uudempia rakennelmia edustava kerhorakennuksen edustalla oleva grillikatos tulee poistaa korjaus- ja muutostöiden yhteydessä. Uusi kesäkeittiö ja grillikatos sijoitetaan kunnostettuun paviljonkiin.

## Sähköpääkeskus ja jätekatos

Sähköpääkeskus ja jätekatos korvataan uudella pääsisäänkäynnin yhteyteen sijoitettavalla rakennelmalla. Uuden rakennelman tulee olla puurakenteinen ja lautaverhoiltu. Siinä tulee olla loiva huopakatteinen pulpettikatto, joka nousee kohti aukiota. Räystään korkeus saa olla enimmillään 2,5 m maan pinnasta.

Puucee-varaston ja saunan rakennustekniset korjaukset suoritetaan kuntoarvion edellyttämässä laajuudessa.

*Kerhorakennuksen laajennuksen viitesuunnitelman pohjapiirros. Arkkitehdit Frondelius + Keppo + Salmenperä Oy*

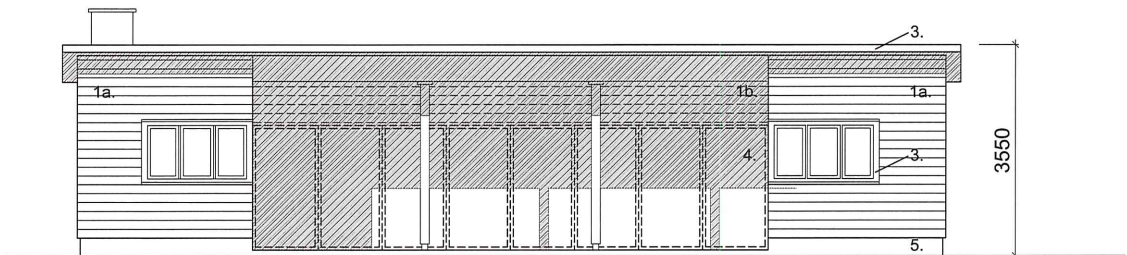


*Viereinen sivu: Kerhorakennuksen laajennuksen viitesuunnitelman julkisivut. Arkkitehdit Frondelius + Keppo + Salmenperä Oy*

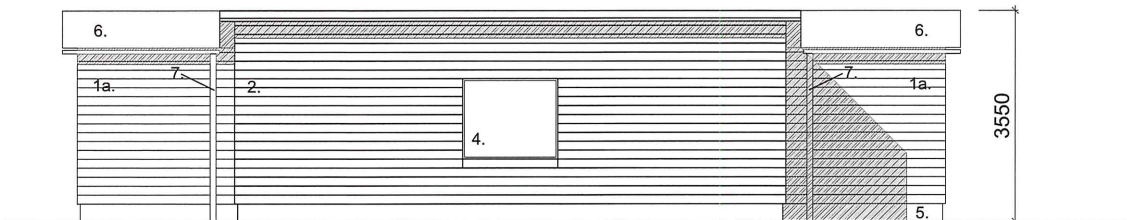
## JULKISIVUMATERIAALIT

1a. Öljymaalattu höylätty vaakasuuntainen puuverhous vanhan mallin mukaan, vaalea värisävy A. Nurkat tehdään jiiriin.  
 1b. Öljymaalattu höylätty vaakasuuntainen puuverhous vanhan mallin mukaan, vaalea värisävy B. Nurkat tehdään jiiriin.  
 2. Öljymaalattu hienosahattu vaakasuuntainen uusi puuverhous, vaalea värisävy C. Nurkat tehdään jiiriin.

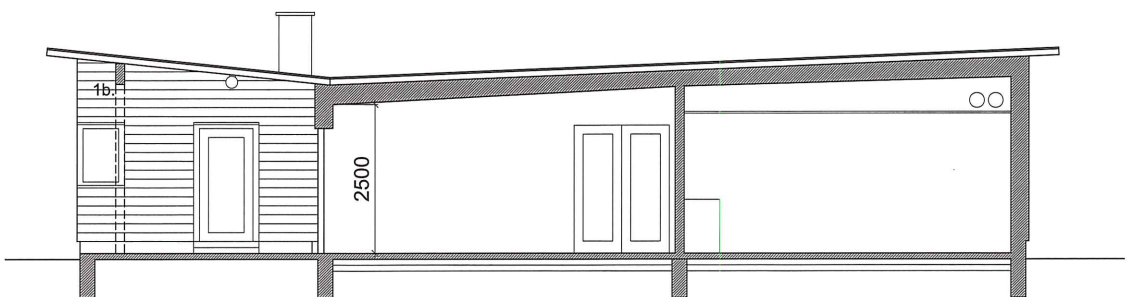
3. Öljymaalattu höylätty puu, vaalea värisävy D.  
 4. Lasi  
 5. Betoni  
 6. Huopakate, musta  
 7. Maalattu pelti



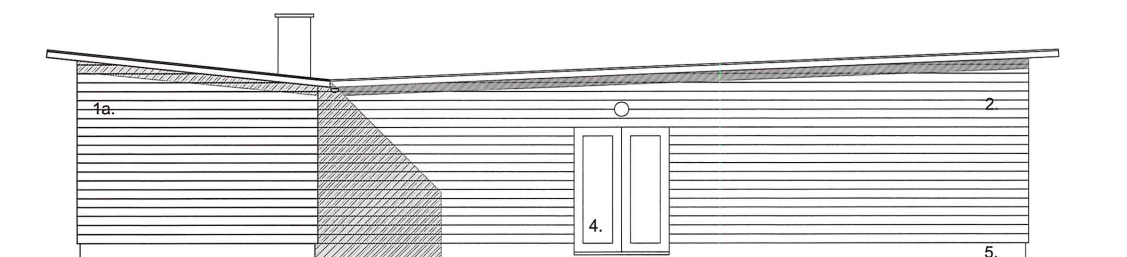
JULKISIVU LÄNTEEN



JULKISIVU ITÄÄN



LEIKKAUS A-A



JULKISIVU ETELÄÄN



# Värisuunnitelma ja maalaustapaohje

## Johdanto

Tämä värisuunnitelma sisältää maalaustapaohjeen ja tuoteluettelon sekä värisävyt yhteisrakennuksille ja tyyppimökeille rakennusosittain eristeltynä. Värisuunnitelman tavoitteena on palauttaa ja entistää alkuperäinen 1930–1950-lukujen värimaailma sekä selkeyttää eroa tyyppimökkien ja yhteisrakennusten väriytyksen välillä.

Värisuunnitelman pohjaksi on laadittu lokakuussa 2009 väritutkimus, jossa pyrittiin selvittämään alkuperäiset värit. Tutkimus on suoritettu Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston toimeksiantona yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa. Väritutkimukseen valittiin 6 puutarhamökkiä, joissa oli säilynyt nykyisten maalipintojen alla vanhempia alkuperäisiä maalikerroksia. Lisäksi tutkittiin maalipintojen värisävyt siirtolapuutarhan yhteisrakennuksista, Toimelasta ja varastorakennuksesta. Kaikista rakennuksista tutkittiin lista-, seinä-, ikkuna- ja ovi- värit. Saatujen värisävyjen pohjalta on laadittu uudet värisuunnitelmat rakennusten tulevia korjaus- ja maalaustöitä varten.

Väritutkimuksen teki Konservointi T. Sonninen Oy. Värisuunnitelman ovat laatineet Tiina Sonninen / Konservointi T. Sonninen Oy ja Jaakko Keppo / Arkkitehdit Frondelius+Keppo+Salmenperä Oy. Työhön ovat tilaajan edustajina osallistuneet Riitta Salastie ja Salla Hoppu Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastosta sekä Anne Salminen Helsingin kaupunginmuseosta.

## Maalaustapaohje

Siirtolapuutarhan mökkejä ja yhteisrakennuksia on korjailtu ja maalattu useaan kertaan vuosien varrella. Alkujaan mökit ovat olleet pääsääntöisesti pellavaöljymaaleilla tai keittomaaleilla maalattuja. Myöhemmin 1960- ja 70-luvuilta lähtien maaleina on käytetty alkydiöljymaaleja tai latekseja, joista on aiheutunut lahovaurioita mökkien puurakenteisiin. Alkydi- ja lateksimaalit muodostavat tiiviin maalikalvon puupinnalle estäen puisia raken-

teita kuivumasta ja siten hitaasti lahottavat rakenteita. Jotta mökit säilyisivät alkuperäisessä asussaan ja puupinnat pysyisivät hyvässä kunnossa, tulisi käyttää sellaisia maalilaatuja, joista ei aiheudu vastaavia ongelmia puurakenteisiin.

Maalaustyöt tehdään käyttäen perinteistä petrooliöljymaalia maalinalmistaajan ohjeiden mukaisesti. Ikkunat ja ovet ym. höylätyt puupinnat voidaan maallata myös perinteisellä pellavaöljymaalilla maalinalmistaajan ohjeiden mukaan. Lateksi- ja alkydimaaleja ei saa käyttää. Vanha maali on poistettava ennen maalausta kaapimalla kaikki irtoava aines pois, kuitenkin varoen vaurioittamasta puupintaa. Jos käytetään infrapunalämmittimiä on oltava tulityölupa ja huolehdittava asianmukaisesta paloturvallisuudesta.

Maalattavan pinnan on oltava kuiva ja pölytön. Kestävän, kauniin ja siistin maalipinnan aikaansaamiseksi on öljymaalilla maalattava ohuesti välttämällä maalivalumia. Maalikerrosten on annettava kuivua hyvin ennen uuden kerroksen maalausta. Maalaustöissä on noudatettava aina maalin valmistajan ohjeita. Öljymaalit sisältävät pellavaöljyvernissaa, itsesyttymisvaara. On noudatettava huolellisuutta trasseleiden, kangas- tai paperipyyhkeiden ym. kanssa.

Tyyppimökille annetaan tässä ohjeissa yhteensä kuusi eri väri vaihtoehtoa. NCS-värijärjestelmän mukaisia koodeja. Värikoodit kuvaavat valmiita värisävyjä rakennuksissa. Ennen maalausta on käytettävän maalin värisävy säädettävä maalattujen värimallien avulla. Värimalli maalataan riittävän suurelle lopullista maalausalustaa vastaavalle pinnalle. Värimallia verrataan luonnonvalossa NCS-värimalliin (ei värisuunnitelman painettuun värimalliin). Värimalleja tehdään riittävä määrä, jotta silmämääräisesti arvioiden saavutetaan oikea värisävy. Värimallien on oltava vertailtaessa kuivia, koska maalin värisävy muuttuu maalin kuivuessa.

Värirajaus tehdään vuori- ja räystäslaudan ulkokulmaan (seinäväri ulotetaan vuori- ja räystäslaudan ulkokulmaan).

## Tuoteluettelo

Linal-pellavaöljymaali, Prelin-pohjamaali / Kirjovärit Oy Fintex-petroliöljymaali / Fintex Tetrakem Oy Uula-petroliöljymaali, Uula-pellavaöljymaali / Uulatuote Oy

## TOIMELAN VÄRISÄVYTT

### ULKOPUOLI

SEINÄ

S2010-G50Y



RÄYSTÄS-  
LAUTA

S2010-G50Y



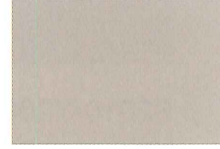
RÄYSTÄÄN  
ALAPINTA

S3040-B



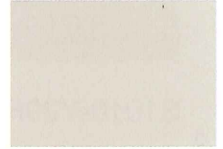
IKKUNAN KAR-  
MI JA VUORI-  
LISTAT

S2502-Y



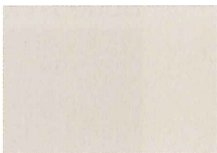
IKKUNA-  
PUITE

S1502-Y



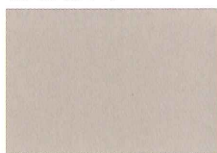
OVI

S1502-Y



OVEN KARMI JA  
OVEN VUORILISTA

S2502-Y



### SISÄPUOLI

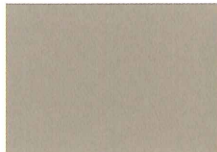
SEINÄ

S2020-G10Y



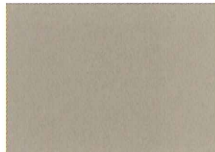
OVI JA OVEN  
VUORILISTA

S3010-G70Y



OVEN KARMI

S3010-G70Y



## VAJAN JA MUIDEN YHTEISRAKENNUSTEN VÄRISÄVYTT

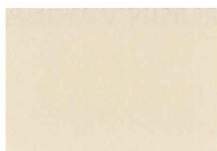
SEINÄ

S2010-Y10R



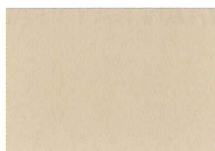
RÄYSTÄS-  
LAUTA

S1505-Y10R



RÄYSTÄÄN  
ALAPINTA

S2010-Y10R



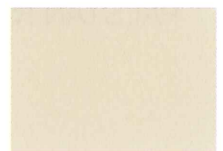
VUORILAUDAT

S1505-Y10R



OVET JA  
IKKUNAT

S1505-Y10R





## MÖKIN VÄRISÄVY-YHDISTELMÄT

	SEINÄ JA RÄYSTÄÄN ALAPINTA	LISTAT JA RÄYSTÄSLAU- TA	IKKUNAN JA OVEN KARMI	IKKUNAN PUI- TE	OVILEVY
1	S2010-G50Y 	S2010-G20Y 	S3005-Y20R 	S2010-G50Y 	S1002-Y 
2	S1010-Y20R 	S2010-Y20R 	S5005-Y20R 	S1005-Y30R 	S1005-Y30R 
3	S1005-Y30R 	S2005-Y30R 	S2010-G10Y 	S1005-Y30R 	S5005-Y20R 
4	S1505-Y30R 	S1505-Y20R 	S2010-G10Y 	S1505-Y30R 	S4005-Y20R 
5	S2010-Y60R 	S2502-Y 	S5020-B30G 	S1002-G 	S1002-G 
6	2101-R98B 	S1002-Y 	S2002-Y 	S1002-Y 	S1002-Y 

PALSTAN RAKENNELMAT MAALATAAN KÄYTTÄEN MÖKIN VÄRISÄVY-YHDISTELMÄÄ.





# Lähteet

## Kartat

Kartta vuodelta 1773  
Senaatinkartta 1870-luvulta  
Venäläinen topografikartta vuosilta 1901–02  
Helsingin varuskuntakartta vuosilta 1931–35  
Ortoilmakuva vuodelta 1943  
Peruskartta vuodelta 1971  
Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 1990-luvun luvulta

## Kirjallisuus

Karlsson, Richard: Kodin kukkatarha. Monivuotisten, ruohovartisten koristekasvien viljelemisen, käyttämisen ja lisäämisen opas. 1929.  
Knapas, Marja-Terttu. Helsingin siirtolapuutarhat. Taidehistoria ja ympäristöntutkimus. Toim. Leena Arkio ja Kalevi Pöykkö. Helsinki: Ylioppilastuki. 1971  
Koch, Elisabeth: Hemträdgården. 1919.  
Koch, Elisabeth: Hemträdgården. 1945.  
Koch, Elisabeth: Oma puutarha, WSOY, 1942, uudistettu laitos 1953.  
Koch, Elisabeth: Suomen Siirtolapuutarhaliike, Suomen Siirtolapuutarhaliitto Ry, Helsinki 1945.  
Laurila, Ulla-Maija: Vapaahetkien kuluksi. Siirtolapuutarhat maailmasotien välisen ajan Helsingissä. Helsingin kaupunginmuseon tutkimuksia ja raportteja 1/2008.  
Lunden, Ossian: Ryhmäpuutarhoja – Ryhmäpuutarhoista, niiden merkityksestä yhteiskunnassa, niiden perustamisesta ja hoidosta, Helsinki 1918 (näköispainos Helsinki 2008).  
Merivuori, Tuula-Maria: Puutarha ja maisema-arkkitehtuuri Suomessa osa 1, 1984, 1987.  
Meurman, Otto Iivari: Asemakaavaoppi, Helsinki 1947 (Näköispainos v. 1982) s. 368–371 Ryhmäpuutarhat. Näköispainos vuonna 1947 kustannetusta teoksesta, 1982.  
Rosen, Ragnar, Hornborg Eirik, Jutikkala Eino, Waris Heikki, Castren Matti: Helsingin kaupungin historia, IV 1, ajanjakso 1875–1918. 1955.  
Rosen, Ragnar, Hornborg Eirik, Jutikkala Eino, Waris Heikki, Castren Matti: Helsingin kaupungin historia, V:1, ajanjakso 1918–1945. 1962.  
Salmela, Ulla: Varhaiset siirtolapuutarhat Suomessa, Hortus Fennicus (s. 114–118), Helsinki, 2001.  
Tarvainen, Vuokko, Koho Elsi, Kouki Anna-Mari, Annika Salo: Helsingin purot. Milaista vettä kaupungissamme virtaa? Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 7/2005.

## Artikkelit

Koch, Elisabeth: "Helsingfors stad anlägger en ny koloniträdgård". Trädgårdsodlaren 2/1934; s. 29–31.  
Koch, Elisabeth: "Ihanne-siirtolapuutarha". Siirtolapuutarha 1/1935; s. 2–4.  
Koch, Elisabeth: "Uusi Siirtolapuutarha Helsinkiin". Siirtolapuutarha 1/1939; s. 3.  
Kulo, Tyko: "Siirtolapuutarhojen järjestäminen". Puutarha 5/1932; s. 146–148.  
Karisto, Maria: artikkeli teoksessa Korsutieltä Näätäkujalle osa I (Horo, Anne, Karisto Maria, Salastie Riitta). Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11.  
Lindman, Marja-Liisa: "Siirtolapuutarhat kiinnostavat vihdoinkin myös tutkijoita". Siirtolapuutarha 4 /2008.

Merivuori ,Tuula-Maria: artikkeli SMAFLA:n vuosikirjassa 1996.  
Vallilan siirtolapuutarha 1932–1982. Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen 50-vuotis-  
julkaisu.  
Vallilan siirtolapuutarha 1932–1992. Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen 60-vuotis-  
julkaisu.  
Vallilan siirtolapuutarha 1932–2002. Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen lehti, 70-vuo-  
tisjulkaisu.

### **Painamattomat lähteet**

Koivula, Iiris: Diplomityö: Kumpulan kartanon puisto. Historiallinen selvitys ja suun-  
nitelma kartanon pihapiiriin. 2005

### **Suulliset tiedot**

Hämäläinen Helli, Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen kunniapuheenjohtaja  
Juhanantti Matti, Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen puheenjohtaja  
Roinila Maija, Suomen Siirtolapuutarhaliitto ry  
Saarikko Jere, Vallilan siirtolapuutarhayhdistyksen sihteeri  
Wirman Anja, Kumpulan siirtolapuutarhayhdistyksen sihteeri

### **Sähköiset lähteet**

Helsingin siirtolapuutarhojen inventointikortit. Helsingin kaupunginmuseo. Kulttuuri-  
ympäristöyksikkö. 2008.  
[www.hel2.fi/kaumuseo/siirtola/vallila.html](http://www.hel2.fi/kaumuseo/siirtola/vallila.html)  
[www.vallilanspy.net](http://www.vallilanspy.net)  
[www.kumpula.info](http://www.kumpula.info)  
[www.siirtolapuutarhaliitto.fi](http://www.siirtolapuutarhaliitto.fi)

### **Kuva- ja karttalähteet**

Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto (HKM)  
Helsingin kaupunginarkisto (HKA)  
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (KSV)  
Helsingin kaupungin rakennusviraston piirustusarkisto (HKR)  
Helsingin rakennusvalvontavirasto, kaupunkikuvaosasto (RVV)  
Helsingin kaupunkimittaosasto (KM).  
Maanmittauslaitos (MML)  
(RVV) Helsingin rakennusvalvontavirasto, Kaupunkikuvaosasto  
(Helsingin siirtolapuutarhat 2007 -selvitys)  
Koponen Heidi ja Soini Mari  
(AFKS) Arkkitehdit Frondelius + Keppo + Salmenperä Oy

Kaikki kuvamateriaali on Loci maisema-arkkitehdit Oy:n, ellei toisin mainita.



# Vallilan siirtolapuutarhan suunnittelijat

## Asemakaava-arkkitehti Birger Brunila (1882–1979)

- *Bertel Jungin apulaisasemakaava-arkkitehtina 1912–17*
- *Helsingin asemakaava-arkkitehtina 1917–48*

## Puutarha-arkkitehti Elisabeth Koch (1891–1982)

### Opinnot:

- *Högvallan kotitalous- ja puutarhakoulu, Karjaa 1911–12*
- *Järvenlinnan puutarha- ja talouskoulu*
- *opintomatkoja ulkomaille*

### Työura:

- *Oma suunnittelutoimisto*
- *Espoon, Kirkkonummen ja Helsingin maalaiskunnan Martta-yhdistyksen puutarha-neuvoja 1914–*
- *Högvallan kotitalous- ja puutarhakoulun opettaja*
- *Helsingin kaupungin siirtolapuutarhaosaston puutarhakonsulentti 1925–1955*

### Suunnittelutöitä:

- *Seitsemän siirtolapuutarha-alueen yleissuunnitelmat Helsingissä: Kumpula, Vallila, Herttoniemi, Tali, Oulunkylä, Pakila ja Marjaniemi*
- *Kymmeniä siirtolapuutarhapalstojen ja omakotitalopihojen pihasuunnitelmia Helsingissä*
- *Puu-Käpylän istutussuunnitelmat*
- *Olympiakylän istutussuunnitelmat*
- *Omakotialueiden yleissuunnitelmia jälleenrakennuskaudella (mm. Pirkkola, Herttoniemi, Marttila, Pakila)*
- *Kerrostalopihoja Helsingissä*

### Kirjallisia töitä:

- *Anvisningar för anläggande och skötsel av en hemträdgård. Helsingfors stadssocialnämnd 1929*
- *Kotipuutarhan perustamis- ja hoito-ohjeita. Helsingin kaupungin sosiaalilautakunta 1929*
- *Hemträdgården. Föreningen Martha 1919, 1924*
- *Hemträdgården. Finlands svenska marthaförbund 1931, 1945*
- *Oma puutarha. WSOY 1942*
- *Suomen siirtolapuutarhaliike. Suomen siirtolapuutarhaliitto 1945*
- *Oma puutarhani. WSOY 1953, 1959*
- *Min hemträdgård. Söderström 1954*
- *Brunakärr koloniträdgård 1918–1968.*
- *Brunakärr koloniträdgårdsförening 1968*
- *Useita artikkeleita mm. Trädgårdsodlaren- ja Siirtolapuutarha-lehdissä*

## Arkkitehti Jarl Gunnar Taucher (1886–1941)

- *Helsingin kaupungin arkkitehti 1923–41*
- *suunnittelutöitä mm. Kampin sähköasema, Lapinlahden kansakoulu, Aleksis Kiven koulu Helsingissä*

## Arkkitehti Väinö Tuukkanen 1896– ?

- *työskenteli suunnittelijana Helsingin asemakaavaosaston kiinteistötoimistossa*

---

**Tekijät**

Salla Hoppu, Maria Karisto, Riitta Salastie

---

**Nimike**

KLASSISMIN HENGESSÄ – ELISABETH KOCHIN SIIRTOLAPUUTARHA VALLILASSA

---

**Sarjan nimike**

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja

---

Sarjanumero	2011:3	Julkaisu-aika	20.3.2012
Sivuja	88	Liitteitä	–
ISBN	978-952-272-042-9 (nid) 978-952-272-043-6 (pdf)	ISSN	0787-9024
Kieli koko teos	FIN	Yhteenveto	FIN

---

**Tiivistelmä**

Vallilan siirtolapuutarha on yksi Helsingin vanhimmista ja suunnitteluhistorialtaan mielenkiintoisimmista siirtolapuutarha-alueista, johon liittyy merkittäviä puutarhataiteellisia arvoja. Alueen rakentaminen ja toteutus perustuu arkkitehti Birger Brunilan ja puutarha-arkkitehti Elisabeth Kochin suunnitelmiin. Alueelle on ominaista klassisistinen kokonaishahmo, johon kuuluvat suorakulmainen käytäväverkosto aukioineen ja tilasarjoineen, säännöllisen muotoisine paltoineen ja tyyppimökkiriveineen, ja näille vastakohtana alueen keskellä vapaamuotoisempi ja julkisempi puistomainen vyöhyke puroaiheineen. Keskeisenä tavoitteena työssä on ollut historiallisten arvojen yhteensovittaminen alueen nykykäyttöön ja -tarpeisiin.

Selvitys sisältää kaksi osaa, joista osa I, kulttuurihistoriallinen selvitys, sisältää alueen inventoinnin, arvottamisen ja tältä pohjalta laaditut alueen kehittämisen ja suojelun periaatteet asemakaavan laatimisen ja alueen hoidon pohjaksi. Selvityksen osa II sisältää asemakaavaa täydentävät paltojen ja yleisten alueiden rakentamistapaohjeet ja -suositukset. Osa II sisältää myös uuden alueelle laaditun tyyppimökkisuunnitelman sekä alkuperäisten väripigmenttien tutkimukseen nojautuvan värisuunnitelman maalaustapa-ohjeineen tyyppimökeille ja yhteisrakennuksille.

---

**Asiasanat**

HELSINKI, SIIRTOLAPUUTARHAT, RAKENNUSSUOJELU,  
YMPÄRISTÖHISTORIALLINEN SELVITYS, RAKENTAMISTAPAOHJE,  
ELISABETH KOCH









Sarjassa aikaisemmin julkaistu:

2011:1 Kaupunkisuunnitteluviraston toimintasuunnitelma 2011–2013, Toiminnan perusta ja keskeiset tehtävät

2011:2 Lähiöprojektin toimintakertomus 2010

ISSN 0787-9024

ISBN 978-952-272-042-5 (nid.)

ISBN 978-952-272-043-2 (pdf)

